

MAIG 2018

Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en tensió

Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en tensió

Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en tensió és un informe del Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Escola de Cultura de Pau que analitza les exportacions d'armament per part dels Estats membre de la UE durant l'any 2015 (any més recent amb informació d'exportacions disponibles) a països que en aquest any es trobaven en situació de tensió. L'informe analitza les exportacions d'armes a 20 països que eren escenari de 28 tensions, oferint una anàlisi de context de les diferents tensions, fent referència tant a la història recent de cada tensió, com als fets concrets més rellevants que van succeir durant 2015. En un context de creixement del comerç d'armes procedent de la UE i, en paral·lel, de conseqüències cada vegada més greus d'aquestes tensions sobre la població unides als conflictes armats, aquest informe pretén enriquir el debat públic sobre els impactes que la política armamentística de la UE té sobre els països que són escenari de tensió. Alhora, és una eina per generar majors compromisos polítics tant a nivell espanyol com europeu amb una agenda concreta encaminada al control, la reducció i l'eliminació de les exportacions d'armes als països en tensió i/o conflicte armat. Aquest informe és el segon d'una sèrie publicada pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Escola de Cultura de Pau, el primer número de la qual és *Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en conflicte armat*.

 **escola de
cultura de pau**
2018

Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en conflicte armat ha estat elaborat pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Escola de Cultura de Pau

Anàlisi de les exportacions europees d'armament 2015: Jordi Calvo, Nora Miralles, Ainhoa Ruiz, Edgard Vega

Conflictes armats el 2015: Josep Maria Royo, Jordi Urgell, Pamela Urrutia, Ana Villellas, María Villellas

Projecte finançat per:

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

ÍNDEX

06	1.Introducció
07	2.Tensions el 2015 a països importadors d'armes procedents d'Estats membres UE
09	2.1 ÀFRICA
09	Marroc
10	Nigèria
12	2.2 AMÈRICA
12	Mèxic
14	Perú
16	2.3 ÀSIA
16	Corea del Sud
18	Xina
20	Índia
22	Índia-Pakistan
23	Indonèsia
24	Japó
26	Pakistan
27	Tailàndia
29	Uzbekistan
31	2.4 EUROPA
31	Azerbaidjan
32	Rússia
34	Sèrbia
36	3.5 ORIENT MITJÀ
36	Aràbia Saudita
38	Egipte
40	Iraq
42	Israel
43	Líban
46	4. Conclusions
47	5. Annex

1. Introducció

El Centre Delàs d'Estudis per la Pau y la Escola de Cultura de Pau presentem l'informe *Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en situació de tensió*. És el segon informe conjunt dels dos centres d'investigació, en el qual s'analitzen les exportacions d'armes de la UE a països que durant l'any 2015 eren escenari de tensions sociopolítiques, després d'un primer informe en què es van analitzar les exportacions a països en conflicte armat. En aquest informe s'analitza la situació de 20 països que es troben entre els primers 50 receptors d'armes procedents de països de la UE i que són escenari de situacions de tensió. Mitjançant aquests informes, el Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Escola de Cultura de Pau volem contribuir a fomentar el debat públic i social sobre el paper que tenen les exportacions europees d'armes en els conflictes armats i polítics que tenen lloc actualment en diferents regions del món. Alhora, aquests informes són eines que pretenen enfortir els compromisos polítics espanyols i europeus amb el control, la reducció i l'eliminació de les exportacions d'armes als països en conflicte armat o tensió sociopolítica.

L'any 2015 es van identificar 83 tensions al món. Els 20 països analitzats en aquest informe van ser escenari d'un total de 29 tensions, ja que en el territori d'alguns d'aquests països van tenir lloc diverses tensions diferenciades entre sí. Altres tensions van adquirir un caràcter internacional, implicant més d'un Estat. Cal destacar que gran part de les tensions sociopolítiques van estar vinculades a greus violacions dels drets humans. Malgrat aquest context i la legislació vigent en matèria de comerç d'armes, que regula la venda d'armes a països afectats per situacions de tensió sociopolítica, i que té en compte criteris com el respecte als drets humans i al dret internacional humanitari, els Estats membres de la UE no van atendre aquesta legislació i es van exportar armes incomplint-la clarament. El Criteri 2 de la Posició Comuna de la UE per al control de les exportacions de tecnologia i equips militars de 2008 estableix restriccions al comerç d'armes amb aquells països en què aquesta tecnologia i equipaments puguin ser utilitzats amb finalitat de repressió interna o en els quals els organismes internacionals hagin constatat greus violacions als drets humans. El Criteri 3, per la seva banda, estableix que s'hauran de denegar les exportacions de tecnologia o equips militars que provoquin o perllonguin conflictes armats o que agreugin les tensions o els conflictes existents al país de destinació final. En paral·lel a la legislació específica de la UE, el Tractat de Comerç d'Armes aprovat el 2004 obliga els estats a garantir que les armes venudes no seran utilitzades per cometre abusos dels drets humans, actes de terrorisme, violacions del Dret Internacional Humanitari o per organitzacions criminals internacionals. Així doncs, cada Govern adherit al Tractat té la responsabilitat d'avaluar les seves exportacions d'armes de manera que no s'incompleixin aquests criteris. El Tractat de Comerç d'Armes incorpora a més, per primer cop, criteris de gènere, mitjançant una clàusula relativa a la violència de gènere, que obliga els exportadors a tenir en compte si l'armament objecte de venda podria ser usat per cometre o facilitar actes d'aquest tipus de violència o de violència contra menors.

Amb aquest informe, juntament amb el que es va publicar el 2017, es pretén oferir a l'opinió pública i als actors responsables de les polítiques públiques en matèria de comerç d'armes i de prevenció i gestió de conflictes, una eina d'anàlisi de les exportacions d'armes que van tenir lloc l'any 2015, que permeti un millor coneixement del context polític dels països importadors d'armes procedents de la UE que es troben en situació de tensió. L'impacte important del comerç d'armes en l'agreujament de les crisis polítiques i de drets humans fan necessària aquesta eina que té com a objectiu contribuir a la finalització d'aquest comerç letal.

2. Tensions el 2015 a països importadors d'armament procedent d'Estats membres de la UE

Tensions i importacions d'armament procedent de països de la UE el 2015		
ÀFRICA	ASIA	ORIENTE MEDIO
Àfrica Central (LRA)	Bangladesh	Aràbia Saudita
Angola (Cabinda)	Xina (Tíbet)	Bahrain
Burkina Faso	Xina – Japó	Egipte
Camerun	Corea, RPD –EUA, Japó, Rep. de Corea	Iran (nord-oest)
Txad	Corea, RPD – Rep. de Corea	Iran (Sistan i Balutxistan)
Congo	Filipines (Mindanao)	Iran – EUA, Israel
Costa d'Ivori	Índia (Manipur)	Iraq (Kurdistan)
Djibouti	Índia (Nagalàndia)	Israel – Síria – Líban
Eritrea	Índia – Pakistán	Líban
Eritrea – Etiòpia	Indonèsia (Papúa Occidental)	Palestina
Etiòpia	Indonèsia (Aceh)	Iemen (sud)
Etiòpia (Oromiya)	Kirguistan	
Gàmbia	Birmània	EUROPA
Guinea	Nepal	
Guinea-Bissau	Pakistan	Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh)
Guinea Equatorial	Sri Lanka	Bòsnia i Herzegovina
Kenya	Tailàndia	Xipre
Lesotho	Tailàndia – Cambodja	Geòrgia (Abcàsia)
Madagascar	Tadjikistan	Geòrgia (Ossètia del Sud)
Marroc – Sàhara Occidental	Uzbekistan	Macedònia
Mauritània		Moldàvia, Rep. de (Transnístria)
Mozambic		Rússia (Txetxènia)
Níger		Rússia (Ingúixia)
Nigèria		Rússia (Kabardino-Balkaria)
Nigèria (Delta Níger)		Sèrbia – Kosovo
RDC		
RDC – Ruanda		AMÈRICA
RDC – Uganda		
Ruanda		Bolívia
Senegal (Cassamance)		Haití
Somàlia (Somalilàndia-Puntlàndia)		Mèxic
Sudan		Perú
Sudan – Sudan del Sud		Veneçuela
Túnis		
Uganda		
Zimbàbue		

En negreta les tensions que transcorren en països que importen armes procedents de països de la UE. Font: Escola de Cultura de Pau, Alerta 2016! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz, 2016. Icaria: Barcelona; European Network Against Arms Trade; i *Official Journal of the European Union annual reports on the European Union Code of Conduct on Arms Exports*.

Durant l'any 2015 es van registrar un total de 83 tensions a tot el món, que s'unien a 35 casos de conflicte armat obert.¹ La major part de les tensions van transcórrer al continent africà, que va ser escenari de 36 casos, seguit d'Àsia, amb 20 casos, Orient Mitjà i Europa amb 11 casos respectivament i Amèrica amb cinc. Cal destacar que més del 20% de les tensions registrades el 2015 van ser d'intensitat alta, amb nivells elevats de violència i inestabilitat, destacant alguns casos que es troben entre els països receptors d'armes europees, com Nigèria, l'Índia, el Pakistan, Azerbaidjan, Rússia, Egipte, Israel i el Líban.

1. Aquest informe utilitza la definició de Tensió de l'Escola de Cultura de Pau, que estableix que una tensió és "aquella situació en la qual la persecució de determinats objectius o la no satisfacció de certes demandes plantejades per diversos actors, comporta alts nivells de mobilització política, social o militar i o un ús de la violència amb una intensitat que no aconsegueix la d'un conflicte armat, que pot incloure enfrontaments, repressió, cops d'Estat, atemptats o altres atacs, i l'escalada dels quals podria degenerar en un conflicte armat en determinades circumstàncies. Les tensions estan normalment vinculades a: a) demandes d'autodeterminació i autogovern o aspiracions identitàries; b) l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat, o a la política interna o internacional d'un Govern, que en ambdós casos motiva una lluita per accedir o erosionar el poder; o c) al control dels recursos o del territori. "

8 COMERÇ D'ARMES I CONFLICTES.
ANÀLISI DE LES EXPORTACIONS EUROPEES A PAÏSOS EN TENSÍO

Països en tensió i entre els 50 principals importadors d'armes procedents de països de la UE			
País importador d'armes	Tensió activa el 2015	Volum d'importacions d'armes europees*	Posició en rànquing d'importació
ÀFRICA			
Marroc	Marroc – Sàhara Occidental	2.483.219.518	19
Nigèria	Nigèria	564.221.052	45
ÀSIA			
Rep. de Corea	Corea, RPD – EUA, Japó, Rep. de Corea	2.409.002.855	20
	Corea, RPD – Rep. de Corea		
Xina	Xina (Tíbet)	1.303.584.122	32
	Xina – Japó		
Índia	Índia (Manipur)	15.180.179.129	4
	Índia (Nagalàndia)		
	Índia - Pakistan	15.180.179.129 // 1.918.756.103	4 // 27
Japó	Corea, RPD – EUA, Japó, Rep. de Corea	1.947.711.836	26
	Xina – Japó		
Pakistan	Pakistan	1.918.756.103	27
Tailàndia	Tailàndia	2.260.146.001	22
	Tailàndia – Cambodja		
Uzbekistan	Uzbekistan	688.038.950	41
AMÈRICA			
Mèxic	Mèxic	2.775.282.012	15
Perú	Perú	1.135.958.779	35
EUROPA			
Azerbaidjan	Azerbaidjan	938.103.293	39
Rússia	Rússia (Txetxènia)		
	Rússia (Kabardino Balkària)	1.039.519.830	36
	Rússia (Ingúixia)		
Sèrbia	Sèrbia- Kosovo	657.975.224	43
ORIENT MITJÀ			
Aràbia Saudita	Aràbia Saudita	22.241.829.866	1
Egipte	Egipte	19.477.824.206	2
Iraq	Iraq (Kurdistan)	2.281.079.174	21
Israel	Israel – Síria – Líban	966.901.248	37
Líban	Líban	1.546.114.580	30

Font: El-laboració propia amb dades de l'Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2016! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz*, Icaria: Barcelona; European Network Against Arms Trade; i Eighteenth Annual Report according to Article 8(2) of Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment (2017/C 153/01), a l'Official Journal of the European Union, C153/1 de 16 de maig de 2017.
*Milions d'euros corrents

2.1. ÀFRICA

MARROC

Síntesis de la tensió:

Des de fa dècades, Marroc protagonitza una tensió vinculada a la disputa sobre el territori del Sàhara Occidental, que té el seu origen en la fi del domini colonial espanyol sobre la zona. L'acord per distribuir el territori entre el Marroc i Mauritània, que no tenien en compte les promeses sobre un referèndum d'independència a la zona, ni el dret d'autodeterminació de la població sahrauí, van derivar en l'annexió de la major part del territori per part del Marroc i en el desplaçament forçat de milers de sahrauís, que van acabar instal·lant-se en camps de refugiats al sud d'Algèria. En aquest context, el 1976 el moviment nacionalista Front Popular d'Alliberament de Saguia el Hamra i Riu d'Or (Polisario) va declarar la República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD) i va iniciar un conflicte armat contra el Marroc. Després d'anys d'hostilitats, les parts van acceptar la mediació de l'ONU, que el 1991 va desplegar una missió (MINURSO) per supervisar l'alto el foc i organitzar una consulta d'autodeterminació al territori que, mai no s'ha dut a terme. En el marc del procés negociador, el Marroc s'entesta a oferir un pla d'autonomia pel Sàhara Occidental, però el Front Polisario insisteix en la necessitat de celebrar un referèndum que contempli l'opció de la independència sahrauí. L'ONU, en tant, continua considerant el Sàhara Occidental com un territori no autònom pendent de descolonització.

Evolució el 2015

Durant el 2015 va continuar la tensió al voltant del Sàhara Occidental protagonitzada pel Marroc i el Front Polisario, una disputa de llarga data que dura més de 40 anys. Les perspectives de solució del conflicte romanen encallades com a resultat del persistent bloqueig en el procés negociador. Aquesta situació va motivar que el secretari general de l'ONU fes una nova crida a les parts a apostar per una sortida negociada per sortejar l'estatus quo i reduir els riscos que la situació derivi en un augment de la inestabilitat producte de la frustració, especialment entre la població sahrauí. El procés diplomàtic es va veure afectat per les crítiques del Marroc a l'informe de Nacions Unides sobre la qüestió del Sàhara Occidental de l'any 2014 i pel qüestionament de Rabat a l'aproximació adoptada per l'organisme internacional pel que fa a les negociacions. Els desacords de les autoritats marroquines amb l'enfocament de l'ONU es van traduir en mesures que van afectar el desplegament d'alguns alts funcionaris vinculats a la MINURSO, qüestió que només es va resoldre després d'un contacte directe entre el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, i el rei del Marroc. En aquest context, l'enviat especial del secretari general de l'ONU per al Sàhara Occidental, Christopher Ross, va realitzar tres viatges a la regió durant el 2015, però les seves gestions no van desembocar en avenços ni es va contemplar la possibilitat de reprendre les

converses directes entre representants de Marroc i del Front Polisario. Segons va transcendir, Rabat va insistir a incorporar Algèria al procés negociador, però el Govern d'Alger es va mantenir reticent a aquesta possibilitat. En el marc del 40 aniversari de la Marxa Verda, el rei Mohammed VI va visitar els territoris del Sàhara Occidental sota control marroquí i va reiterar que el màxim que Rabat estava disposat a oferir era un estatut d'autonomia. El líder del Front Polisario, en tant, va qualificar el discurs del monarca de provocació i va subratllar que la seva organització no descartava reprendre la lluita armada.

Al llarg de 2015, el Marroc va tornar a ser assenyalat per organitzacions de drets humans per les seves polítiques cap a la població sahrauí. Així, un informe d'Amnistia Internacional va denunciar 173 casos de tortura al Marroc i al Sàhara Occidental producte d'una investigació duta a terme entre el 2013 i el 2014. L'ONG va alertar sobre pràctiques com ara pallisses, postures de tensió, asfíxia, simulacres d'ofegament i l'ús de violència psicològica i sexual en accions destinades a sufocar la dissidència. Els testimonis recollits inclouen casos de persones detingudes a El Aaiun. Segons Amnistia Internacional, les denúncies no estaven essent investigades amb la deguda diligència per part del poder judicial marroquí i, per contra, en alguns casos derivaven en l'encausament de les persones que denunciaven els abusos i tortures. Les autoritats marroquines van rebutjar l'informe considerant-lo parcial.

Durant el 2015, i com en anys anteriors, també es van produir algunes manifestacions sahrauís en el territori sota control del Marroc, tant a El Aaiun com en altres localitats, amb el propòsit de denunciar abusos dels drets humans i d'exposar qüestions socioeconòmiques i reivindicacions polítiques. Organitzacions internacionals de drets humans com Human Rights Watch van destacar que les autoritats van adoptar sistemàticament mesures per prevenir les expressions de suport a l'autodeterminació del Sàhara Occidental, incloent-hi massius desplegaments policials per evitar reunions públiques. Així mateix, el Marroc va expulsar diversos visitants estrangers que participaven en missions d'observació, la majoria dels quals ciutadans europeus simpatitzants de la causa sahrauí. En contrast amb aquestes mesures, el Govern va donar llum verda al registre de l'Associació Sahrauí de Víctimes de Greus Violacions Comeses per l'Estat Marroquí, nou anys després que l'entitat demanés ser reconeguda legalment i vuit anys després que un tribunal concloués que les autoritats havien vetat incorrectament seu registre.

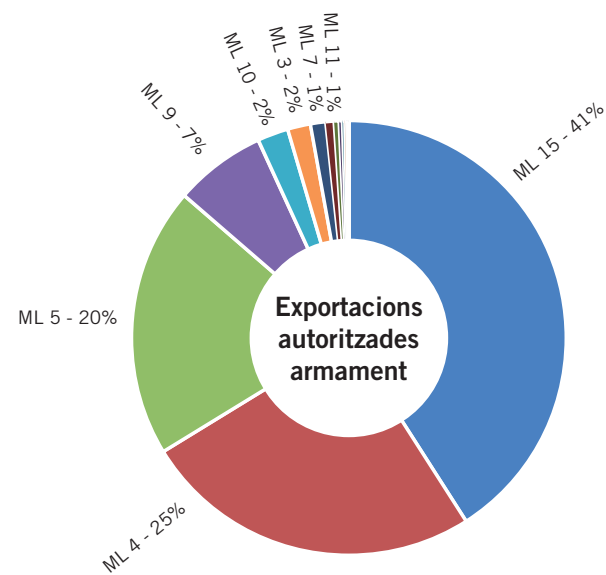
En paral·lel, cal destacar que es va aguditzar el deteriorament en les condicions de vida de la població sahrauí que viu als camps de refugiats al sud d'Algèria, com a conseqüència de la reducció en les ajudes internacionals, les elevades taxes d'atur i la disminució de les remeses. Addicionalment, cal esmentar que va continuar el conflicte per l'explotació de recursos procedents del territori en disputa. En aquest àmbit, destaca el dictàmen del Tribunal de Justícia europeu que va anul·lar l'acord comercial entre la UE i el Marroc -subscrit el 2012- per incloure recursos localitzats al Sàhara Occidental.

d'exportació d'armes autoritzades al Marroc, ja que França va donar llum verda a autoritzacions per valor de més de 2.300 milions d'euros del total de 2.500 milions en llicències d'exportacions aprovades el 2015 per al país nord-africà.

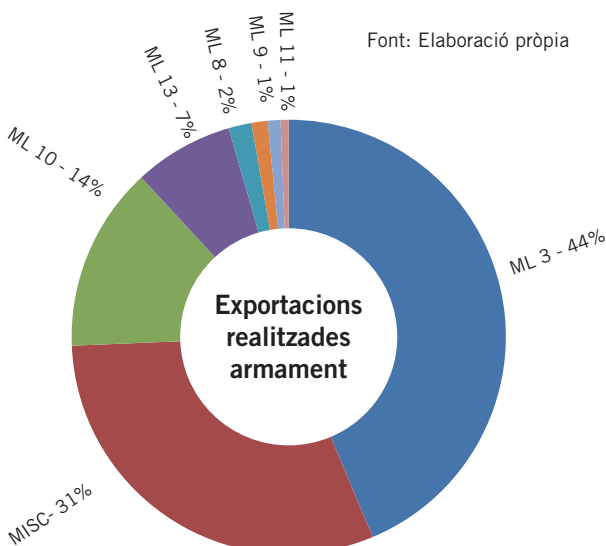
Pel que fa a exportacions realitzades, les categories exportades corresponen principalment a munició, a la qual s'han destinat més de 21 milions d'euros, la categoria Miscel·lània, en què s'engloben armes desconegudes o no esmentades, aeronaus, blindats, explosius i vaixells de guerra, originaris majoritàriament de països com Espanya, França, Bulgària i Portugal.

Exportacions d'armes

Marroc ha estat, l'any 2015, un dels tres principals països africans importadors d'armament i ha comprat material de defensa per valor de més de 48 milions d'euros. Al seu torn, ha estat el principal receptor d'armes provinents de França a la regió, fet que es reflecteix també en les llicències

Font: Elaboració pròpia

NIGÈRIA

Síntesis de la tensió:

Nigèria, el gegant polític i econòmic africà, amb un 20% de la població subsahariana, principal productor de petroli i gas del continent, es veu afectat per nombrosos problemes de governabilitat. Des de la seva independència, l'any 1960, s'ha caracteritzat per una alternança entre governs militars i civils -aquests darrers de curta durada- que han provocat una inestabilitat contínua i un dèficit de governabilitat. El 1999, el poder polític va retornar a mans civils, però encara persisteixen grans reptes de governabilitat al país, diferències econòmiques i socials entre els estats que conformen Nigèria i entre capes socials, una manca de transparència i una corrupció permanent que llasten el país i alimenten un clima de marginació i greuges entre regions i comunitats. A més, el país s'enfronta a nombrosos reptes de seguretat vinculats a la instrumentalització política de les fortes divisions interreligioses, ètniques i polítiques, així com a la competència pels recursos naturals, destacant-ne el conflicte regional amb Boko Haram, la insurgència de caràcter islamista del nord-est; la persistència de la inestabilitat després d'anys de conflicte al Delta del Níger, d'on procedeix la principal Font de recursos del país; el ressorgiment de les pulsions secessionistes biafrenyes als estats del sud-est, i finalment, l'increment de la violència intercomunitària al *middle belt*, entre les comunitats agrícoles del centre-sud del país i les comunitats ramaderes musulmanes haussa-fulani, procedents del nord, per l'accés i control de la terra i recursos hídrics. La reducció i, fins i tot, la restricció de les àrees destinades a la pastura gestionades pels governs estatals, no ha fet sinó aguditzar encara més els antagonismes.

Evolució el 2015

La situació política i de seguretat al país va estar marcada per l'evolució del conflicte al nord-est del país contra la insurgència islamista de Boko Haram (BH), per l'increment de la tensió vinculada als diferents comicis que van tenir lloc durant el primer semestre de l'any i per la violència intercomunitària en diverses regions del país i l'augment de la mobilització política a les regions del sud del Delta del Níger. BH va perpetrar nombrosos atacs i atemptats suïcides contra infraestructures civils, assassinats indiscriminats

i enfrontaments amb les forces de seguretat nigerianes i dels Estats veïns, principalment a Borno, epicentre de la violència, però també a Adamawa, Yobe i Gombe, així com als països veïns Txad, Níger i Camerun. Boko Haram va utilitzar menors i dones per perpetrar atacs suïcides. En relació al conflicte al nord de Nigèria, que posa de manifest els nivells de corrupció al país vinculats al comerç d'armes, cal destacar al desembre de 2015 l'arrest del conseller de seguretat nacional durant el Govern de Muhammadu Buhari, Sambo Dasuki, per haver sostret –suposadament- 2.000 milions de dòlars en contractes fantasma per comprar 12 helicòpters, 4 avions de combat i municions, material que estava destinat a lluitar contra BH. En paral·lel, el gener de 2015, l'antic tsar anticorrupció i candidat pel partit governamental PDP a l'estat d'Adamawa, Nuhu Ribadu, va declarar que el Govern nigerià s'estava veient obligat a comprar armes al mercat negre per combatre BH perquè Occident rebutjava oferir ajudes militars a l'Exèrcit, per l'elevat clima de corrupció existent i la possibilitat que es produïssin desviacions de les adquisicions. Les sospites sobre compres al mercat negre per part de Nigèria es van iniciar el setembre de 2014, quan Sud-àfrica va aturar un avió que transportava 9,3 milions de dòlars en efectiu, suposadament destinat al pagament de transferències il·lícites.

El conflicte al nord va tenir conseqüències en el conjunt del país, ja que l'increment de les accions per part dels cossos de seguretat en aquesta regió va reduir el desplegament de les Forces Armades i de la Policia destinat a garantir la seguretat en els comicis, fet que va repercutir en el procés. Ja llavors, la violència preelectoral havia implicat enfrontaments entre simpatitzants de partits rivals i diversos incidents que causaren desenes de víctimes mortals. Finalment, el 28 de març es van celebrar les eleccions presidencials, de les quals va sortir guanyador el candidat del partit opositor All Progressives Congress (APC), l'ex general Muhammadu Buhari, qui va obtenir prop de 15 milions de vots (52,4% dels vots emesos), mentre que el llavors president Goodluck Jonathan, del People Democratic Party (PDP), va quedar en segon lloc, amb vora 13 milions (43,7% dels vots emesos) i la tercera força política va rebre al voltant de 53.000 vots. El procés electoral va ser reconegut com a transparent i vàlid des dels diferents organismes d'observació interns, regionals i internacionals (INEC, ECOWAS, UE, Commonwealth i UA). La victòria de Buhari va ser reconeguda públicament el 31 de març pel president sortint Jonathan i feta oficial l'1 d'abril, convertint Buhari en el primer candidat de l'oposició que aconseguí vèncer en unes eleccions presidencials acabant amb 16 anys de govern del PDP. El traspàs de

poder es va realitzar de forma pacífica, mitjançant un acord de no violència signat el 26 de març entre Jonathan i Buhari, pel qual els dos líders es comprometeren a evitar repetir l'escenari de violència produït en les eleccions anteriors. El nou president també va enviar un missatge de reconciliació nacional, instant a totes les forces a treballar en la mateixa direcció. Després de les eleccions nacionals, el país va tornar a convocar comicis per elegir governadors estatals i a l'Assemblea Nacional els dies 11 i 25 d'abril, respectivament. Novament l'opositor APC es va imposar en 20 dels 29 estats on es van dur a terme. Durant els comicis, la Comissió Electoral Nacional Independent (INEC) va comptabilitzar un total de 66 incidents violents registrats a tot el país, i la NHRC va reportar 55 assassinats, a més d'uns 200 morts en la violència pre i post electoral.

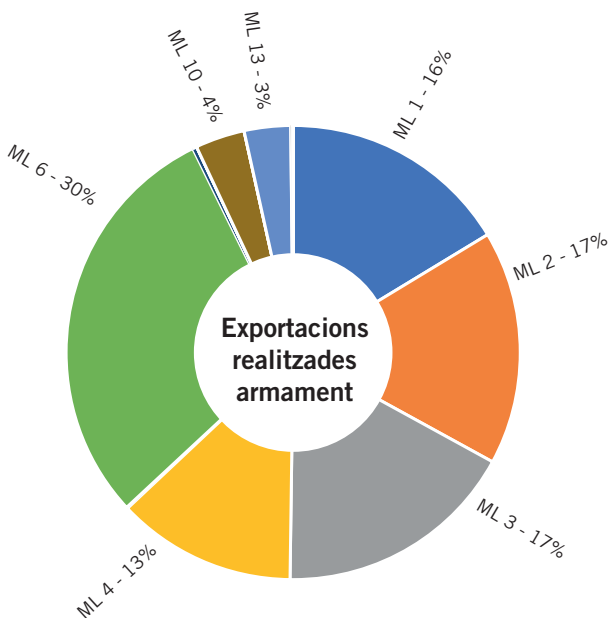
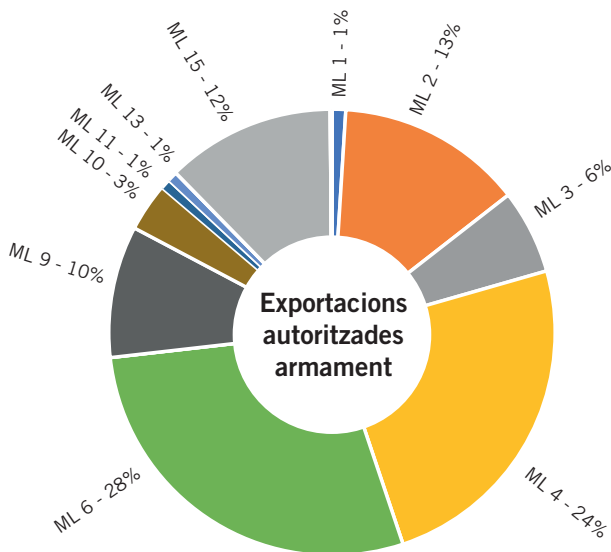
De forma paral·lela a la situació de tensió política generada per la cursa electoral, la violència intercomunitària va continuar afectant algunes de les regions del país. L'informe anual Global Terrorism Index 2015,² va col·locar Nigèria en la tercera posició pel que fa a nivell de violència d'entre els 162 Estats considerats, on a la violència de Boko Haram –considerat en el GTI com el grup més mortífer de tot el 2014–, es va unir, a més, la violència de les milícies i pastors de la comunitat fulani contra altres milícies de comunitats agrícoles i cossos de seguretat, que va deixar un saldo de 1.229 morts el 2014, davant de les 63 morts del 2013. Durant el 2015 –tot i sense dades globals– la violència es va reduir en comparació al 2014, però va seguir present al país. D'altra banda, i en el que podria haver estat l'atac amb víctimes mortals més elevat de l'any, al desembre es va produir un xoc entre l'Exèrcit i membres del Moviment Islàmic de Nigèria (IMN) a Zaria, estat de Kaduna, que va deixar un balanç de vora 100 víctimes mortals i va provocar nombroses protestes en els estats del nord. Finalment, durant els últims mesos de l'any es van tornar a registrar incidents significatius en els estats independentistes del sud-est del país que conformen la històrica regió de Biafra, a causa del arrest el 19 d'octubre de Nnamdi Nwannekaenyi Kanu, líder de l'organització independentista Indigenous People of Biafra (IPOB) i director de Ràdio Biafra, acusat de sedició, incitació a l'odi ètnic i traïció, càrrecs que li podrien comportar fins la pena de mort. La seva detenció, conjuntament amb la d'altres seguidors, va generar nombroses mobilitzacions a la regió que van anar creixent fins a desencadenar incidents violents el 2 de desembre, causant la mort de vuit manifestants i dos policies en el bloqueig

2. The Institute for Economics and Peace, 2015 Global Terrorism Index, novembre del 2015

del Pont Níger a Onitsha, estat d'Anambra. El Tribunal Suprem va emetre el 17 de desembre una ordre d'alliberament immediat de Kanu, però el Govern de Muhammadu Buhari va resentar noves acusacions contra ell per impedir el seu alliberament.

Exportacions d'armes

Pel que fa a Nigèria, l'any 2015 el total d'armament europeu adquirit supera els 35 milions d'euros. Entre les principals categories destaquen vehicles blindats, tancs, municions, armes lleugeres i d'artilleria, explosius i aeronaus. En referència a les exportacions autoritzades, aquestes s'eleva a 566 milions d'euros, essent les mateixes categories militars les més demandades. Els seus majors proveïdors europeus són França, Bulgària, República Txeca i Polònia.

Font: Elaboració pròpia

2.2. AMÈRICA

MÈXIC

Síntesis de la tensió:

Des de l'any 2006, en què el president Felipe Calderón va iniciar l'anomenada "guerra al narcotràfic", tant els nivells de violència com les violacions de drets humans a tot el país es van incrementar substancialment fins convertir el país en un dels que concentra més homicidis a tot el món. Des de llavors, s'han multiplicat el nombre d'estructures de crim organitzat vinculades principalment al narcotràfic, que en algunes parts del país disputen a l'Estat el monopoli de la violència. Segons algunes estimacions, a finals de 2017 aquesta ofensiva havia provocat la mort de més de 150.000 persones i la desaparició de més de 30.000. A més, a Mèxic hi ha alguns moviments insurgents en estats com Guerrero i Oaxaca -entre ells l'EPR, el ERPI o les FAR-LP. En l'estat de Chiapas, després del breu alçament armat de l'EZLN el 1994 que va donar lloc als Acords de San Andrés (1996), s'han mantingut certs nivells de conflictivitat en les comunitats zapatistes.

Evolució el 2015

Els nivells de violència es van mantenir alts, el nombre d'homicidis dolosos es va incrementar sensiblement respecte de l'any anterior i el Govern va advertir sobre la gravetat de les accions vinculades al crim organitzat en diversos estats -especialment a Guerrero, Sinaloa, Chihuahua, Morelos i Baixa Califòrnia. Pel que fa a aquesta darrera qüestió, cal destacar un informe del Centre d'Estudis Socials i d'Opinió Pública (CESOP, de la Cambra de Diputats) elaborat a partir de dades públiques, segons el qual els càrtels a Mèxic disposen d'armament de gran calibre i precisió, a més d'armes de foc de nova generació. L'esmentat informe assenyalava que els càrtels millor armats són Els Zetas (44,8% de les armes), el Càrtel del Golf (22,7%), Els Beltrán Leyva (10,2%), Càrtel de Sinaloa (8,1%), Arellano Félix (7,6%), Família Michoacana (1,6%), Els Jabalines, La Barbie; Els Pelones; i Càrtel del Pacífic (1% tots ells), La Línia (0,8%) i Carrillo Fuentes (0,3%). Anteriorment, un altre informe deL CESOP sostenia que el 2015 a Mèxic hi havia més de 15 milions d'armes il·legals que circulaven pel país. El 80% d'aquestes armes haurien entrat al país des dels EUA, mentre que la resta ho haurien fet des de la frontera amb Centreamèrica. En aquest sentit, l'informe també assenyalava que a Mèxic només es confisquen el 14% de les 252.000 armes que cada any entren de manera il·legal al país a través de la frontera entre els EUA i Mèxic. També cal destacar que dues de cada tres armes involucrades en delictes a Mèxic van ser importades legalment des dels EUA. Així, en el període entre 2010 i 2012, el tràfic d'armes des dels EUA a Mèxic hauria generat beneficis per valor de 127 milions de dòlars, quatre vegades

més que en el període entre 1997 i 1999. En la mateixa línia, una informació de la BBC publicada el maig de 2015 sostenia que en els estats fronterers d'EUA ha unes 8.000 armeries i nombroses fires d'armes i mercats en què és relativament senzill adquirir armes. Finalment, l'informe del CESOP també assenyalava que a Mèxic existien al voltant de 8.000 empreses de seguretat privada, de les quals només el 8% estan registrades pel Govern.

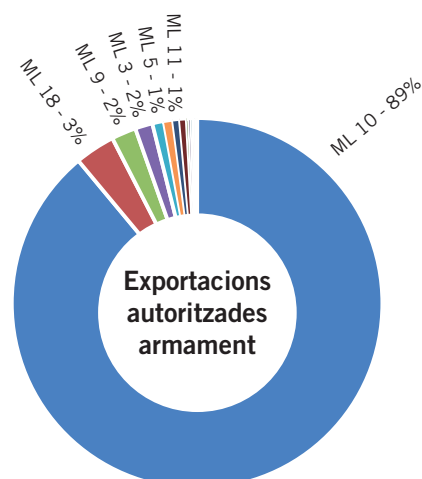
D'altra banda, arran del primer aniversari de la desaparició al setembre de 2014 de 43 estudiants de l'escola normal rural de Ayotzinapa a Iguala (Guerrero) -on també van ser assassinades sis persones i més de 20 van resultar ferides-, es van produir nombroses mobilitzacions socials i denúncies sobre la situació dels drets humans i de les persones desaparegudes. El reconegut Centre de Drets Humans Miguel Agustín Pro va assenyalat que, en els darrers vuit anys, s'han comptabilitzat més de 26 mil casos de desaparicions forçoses al país, gairebé la meitat durant l'actual administració del president Peña Nieto, iniciada el desembre de 2012. L'organització de defensa dels drets humans Human Rights Watch (HRW), va corroborar les xifres establint una forquilla de desapareguts que oscil·la entre els 22.000 i 25.500 persones segons dades proporcionades pel Registre Nacional de desapareguts. En aquest sentit, el Govern va reconèixer davant el Comitè de l'ONU sobre Desaparicions Forçades que el país no compta amb un registre exclusiu de desaparicions forçades, però va informar que durant la present legislatura es preveia aprovar la Llei general de Desaparicions Forçades -per a complir la reforma constitucional a l'article 73, aprovada pel Congrés al setembre de 2013- i es va comprometre a lliurar informació estadística sobre les desaparicions forçades registrades al país des de 1960 fins a febrer de 2015. Respecte de l'esmentada desaparició dels 43 estudiants de Ayotzinapa, en acabar l'any, encara no es coneixia el seu parador, però el Grup Interdisciplinari d'Experts Independents (GIEI) nomenat per la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) de l'Organització d'Estats Americans (OEA) va presentar el seu informe al setembre, en el que sostenia una versió dels fets diferent de la defensada per la Procuradoria General de la República, demostrava que en diferents moments de l'operatiu van estar presents diferents cossos policials i involucrava en els fets a l'Exèrcit mexicà. Davant la manca de resultats de la investigació governamental i la pressió d'organismes de drets humans i familiars de les persones desaparegudes, el GIEI va instar les autoritats mexicanes a replantejar la investigació i a reorientar la recerca dels estudiants desapareguts en base als noves troballes. D'altra banda, arran

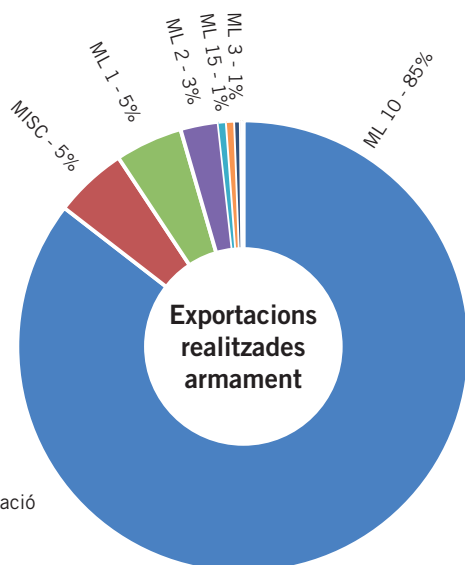
de l'assassinat d'un periodista i quatre dones a la capital al juliol, es van incrementar les protestes per la situació dels drets humans al país, mentre que l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans i el defensor del poble mexicà van condemnar el multihomicidi i van fer una crida al Govern per enfortir enfortir els mecanismes de protecció a comunicadors. Segons les estadístiques de la Fiscalia Especial per a l'Atenció de Delictes Comesos contra la Llibertat d'Expressió, Veracruz és l'estat amb major quantitat de periodistes assassinats (11) i desapareguts, juntament amb Chihuahua, segons dades del grup internacional de protecció de periodistes Artículo 19.

Exportacions d'armes

El cas de Mèxic pel que fa a exportacions d'armes és especialment rellevant pels motius ja exposats i perquè presenta un conflicte en l'article 11 del Tractat Internacional de Comerç d'Armes, ratificat pel país al setembre de 2014, que indica que cada Estat ha de prendre mesures per evitar el desviament d'armament. En aquest sentit, dades oficials indiquen que, en els últims vuit anys, forces policials del país han perdut almenys 15.000 armes de foc. Les armes petites van ser la tercera categoria d'armament més exportada a Mèxic el 2015, per valor de 8 milions d'euros i es van aprovar llicències per valor de més de 16 milions.

En global, Mèxic va obtenir el 2015 llicències d'importació d'armament per valor de 2.775 milions d'euros, el 89% d'elles per a la compra d'avions per valor de gairebé 2.480 milions d'euros. Aquest percentatge es manté en les exportacions realitzades, on la categoria aeronaus arriba al 85% del total d'armament importat per Mèxic en aquest període, acompanyada de la categoria Miscel·lània, armes petites i armes lleugeres i artilleria. A més de França, els principals països

Font: Elaboració pròpia

proveïdors d'armament amb destinació Mèxic van ser el Regne Unit, Espanya i Bèlgica.

PERÚ

Síntesis de la tensió:

El 1980, a l'inici de la transició a la democràcia a Perú, es va iniciar un conflicte armat entre el Govern i el grup armat maoista Sendero Luminoso que es va perllongar durant dues dècades i que va provocar la mort o desaparició de gairebé 70.000 persones. A l'empara de la política contrainsurgent, els anys noranta, l'Estat va patir una deriva autoritària de la mà d'Alberto Fujimori, que l'any 2000 es va exiliar al Japó després de ser deposat pel Congrés i acusat de nombrosos casos de corrupció i violacions dels drets humans. Tot i que la major part d'analistes coincideixen a assenyalar el debilitament de Sendero Luminoso després de la detenció del seu líder Abimael Guzmán el 1992, des de principis del segle XXI algunes faccions romanents de Sendero Luminoso que es reivindiquen hereves del programa polític senderista van incrementar significativament les seves accions a les regions de l'Alt Huallaga i, especialment, de la Vall entre els Rius Apurímac, Ene i Mantaro (VRAEM). El Govern vincula Sendero Luminoso amb el narcotràfic i li nega qualsevol caràcter o programa polític, però ha intensificat notablement les seves operacions militars a les dues regions, s'ha negat a mantenir cap tipus de diàleg amb l'organització i ha intensificat la lluita política i legal contra el seu braç polític, Movadef. D'altra banda, diversos col·lectius, especialment els pobles indígenes, han mantingut mobilitzacions periòdiques per protestar contra la política econòmica dels successius governs i contra l'activitat d'empreses extractives.

Evolució el 2015

En paral·lel als diferents episodis de violència que es van produir en diverses regions del país, en el marc de les protestes contra les activitats de les empreses extractives, el conflicte armat entre les Forces Armades i les faccions romanents de

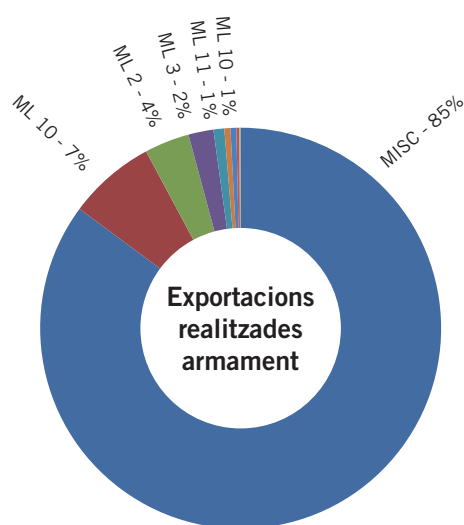
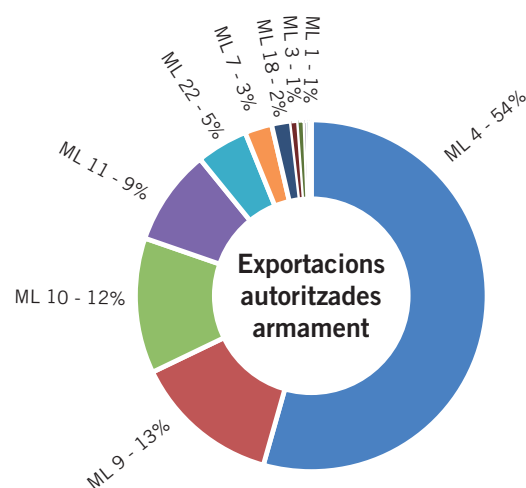
Sendero Luminoso (SL) no va viure episodis de violència significatius, però el grup sí que es va veure afeblit per l'increment de la pressió militar per part de l'Exèrcit. Pel que fa a les protestes contra les activitats de les empreses extractives, cal destacar la imposició de l'estat d'emergència a Arequipa, província d'Islay, suspentent durant 60 dies el dret de mobilització, transport i reunió, després de les protestes en contra del projecte miner Tía María de la Southern Copper Corporation en què tres persones van morir i més de dues-centes van resultar ferides. La població de la regió va respondre insistint que no cessarien les mobilitzacions fins que no es cancel·lés definitivament el projecte miner. El Govern va aixecar l'estat d'emergència el 22 de juliol, però va haver de prorrogar fins el 20 de setembre la intervenció de les Forces Armades. Ja a principis d'any, l'empresa estatunidenca-mexicana Southern Copper Corporation va informar de la cancel·lació d'un projecte d'extracció de coure al sud del país, a causa de l'oposició de bona part de la població local i als enfrontaments entre la policia i desenes de manifestants a la localitat de Pichanaki (província de Junín), contra les prospeccions realitzades per l'empresa argentina Pluspetrol, en què una persona va morir i 40 més van resultar ferides per trets. Posteriorment el ministre de l'Interior va ser cessat del seu càrrec després d'haver negat que la policia utilitzés armes de foc per sufocar la protesta. En un altre conflicte miner, a mitjans d'agost una persona va morir i més de 50 van resultar ferides en el marc dels enfrontaments entre la policia i centenars de treballadors d'un complex metal·lúrgic de Doe Run havien bloquejat la principal carretera del centre del país, fet que va provocar la intervenció de l'Exèrcit a la província de Yauli, regió andina de Junín. Poc més tard, a finals de setembre, quatre persones més van morir a les províncies de Cotabambas i Grau (regió del sud d'Apurímac) com a conseqüència dels enfrontaments entre manifestants i policia durant les protestes contra el projecte miner Las Bambas, que té reserves estimades de 6,9 milions de tones de coure i 10,5 milions de tones de recursos minerals i podria convertir-se en una de les mines de coure més grans del món. El Front de Defensa de la província de Cotabambas va justificar les protestes pel fet que l'empresa minera xinesa-australiana MMG va modificar l'estudi d'impacte ambiental, pel que temen que les seves terres siguin afectades, mentre que el Govern va rebutjar la possibilitat de suspendre el projecte.

D'altra banda, durant l'any no es van registrar incidents de violència significatius entre les

Forces Armades i les faccions romanents de Sendero Luminoso (SL), encara que sí es van produir algunes accions militars contra la guerrilla que van afeblir a l'organització armada. Durant el primer semestre de l'any es van dur a terme algunes detencions de presumptes membres de l'organització senderista, però el cop més important a l'organització armada a l'any va ser la desarticulació de la columna del grup armat al sud de la zona de La Convención (regió de Cusco) amb la captura a l'agost dels seus dos principals comandaments operatius al VRAEM, Alexander Alarcón Soto, "camarada Renán", i Dionisio Ramos, "camarada Yuri". En una altra operació militar contra una columna de SL al VRAEM al setembre, mitjans locals van informar sobre la mort de cinc guerrillers, entre ells el suposat número quatre del Comitè Central, "Camarada Antonio". Informacions oficials van assenyalar que SL encara comptava amb uns 60 combatents a una zona del VRAEM entre el nord del Cusco i la selva central del país, comandats pels germans José i Raúl Quispe Palomino, que segons les autoritats peruanes representen l'última columna activa del grup. Aquests suposats dirigents de l'organització, conjuntament amb Florindo Eleutorio Flores, àlies "Artemio", van ser inclosos al mes de juny pel Departament del Tresor dels EUA, a l'anomenada llista Kingpin (considerada la llista negra de les organitzacions i narcotraficants internacionals), on també es va incloure SL com una organització criminal narcoterrorista. Com a reacció, Alfredo Crespo, advocat defensor de l'organització armada i del seu líder, Abimael Guzmán, va rebutjar el qualificatiu de narcoterrorista, i va assegurar que aquests líders no formen part de l'organització, sinó d'una facció dissident oposada a Guzmán que opera al VRAEM. D'altra banda, al juliol la Policia va informar del rescat de 39 persones -26 nens i 13 dones- que suposadament es trobaven segrestades pel grup en aquesta mateixa zona. A més, el Govern va declarar que l'organització armada mantenia encara captives entre 170 i 200 persones, de les quals s'estima que entre 70 i 80 són menors. Finalment, davant l'increment en la utilització d'explosius i armament de guerra per part d'estructures de crim organitzat que va reportar el Govern a mitjans d'any, al mes de setembre es van iniciar els tràmits parlamentaris per aprovar dos projectes de llei que pretenen adaptar la legislació a aquesta realitat i tipificar nous delictes comesos amb aquest tipus d'armament en el marc de la legislació antiterrorista. Al mes de gener, s'havia aprovat la "Llei d'armes de foc, municions, explosius, productes pirotècnics i materials relacionats d'ús civil", per actualitzar la legislació sobre armes i explosius en vigor des de feia 20 i 40 anys respectivament.

Exportacions d'armes

La importació d'armes de foc per a ús civil a Perú va augmentar en 2015 un 30% respecte a l'any anterior. En referència a aquesta categoria, el 2015 s'han aprovat llicències d'exportació d'armament al país andí per valor de 1.135 milions d'euros, dels quals 6,5 milions corresponen a la categoria d'armes petites, encara que els tipus d'armament més demandats han estat els artefactes explosius i coets, vaixells de guerra, aeronaus i equips electrònics. Les exportacions realitzades, que el 2015 ascendeixen a un valor de més de 160 milions d'euros, corresponen a canvi sobretot a les categories Miscel·lània, aeronaus, armes lleugeres i artilleria i munició. Els principals països proveïdors d'armes al Perú han estat França, Itàlia, Holanda i Espanya.

Font: Elaboració pròpia

2.3. ASIA

COREA DEL SUD

Síntesis de la tensió:

Després de la fi de la Segona Guerra Mundial i l'ocupació de la península coreana per part de tropes soviètiques (nord) i nord-americanes (sud), aquesta va quedar dividida en dos països. La Guerra de Corea (1950-53) va finalitzar amb la signatura d'un armistici –pel que tècnicament tots dos països romangueren en guerra– i amb l'establiment d'una frontera de facto al paral·lel 38. Malgrat que en els anys setanta es va iniciar el diàleg sobre la reunificació, i que en ocasions hi ha hagut un acostament de postures i s'han posat en pràctica diverses mesures de foment de la confiança, tots dos països han amenaçat en nombroses ocasions amb emprendre accions bèl·liques. De fet, en les últimes dècades s'han registrat nombrosos incidents armats, tant a la frontera comuna entre tots dos països (una de les zones més militaritzades del món) com a la frontera marítima al Mar Groc o Mar Occidental. A més, en els últims anys les relacions entre tots dos països han estat condicionades pel programa nuclear de Corea del Nord, especialment des que l'any 2002 l'Administració nord-americana de George W. Bush inclogués al règim nord-coreà en l'anomenat "eix del mal". Tot i que tots dos països van iniciar en 2003 unes converses multilaterals sobre la desnuclearització de la península coreana –juntament amb EUA, Japó, Xina i Rússia–, els principals eixos de tensió entre tots dos països han estat els assajos nuclears i balístics per part de Corea del Nord i els exercicis militars que cada any duen a terme conjuntament EUA i Corea del Sud.

Evolució el 2015

Si bé durant l'any ambdues parts van dur a terme algunes mesures de foment de la confiança i van mostrar la seva disposició a millorar les relacions bilaterals, durant el mes d'agost es va viure un dels moments de major tensió dels últims temps, després de que les Forces Armades dels dos països intercanviessin foc d'artilleria i incrementessin el seu nivell d'alerta fins a un escenari gairebé pre-bèl·lic. A mitjans de juliol dos soldats de Corea del Nord havien creuat la frontera entre tots dos països i van tornar al seu país després que soldats sud-coreans llancessin trets d'avertiment, però el fet que va provocar la crisi entre tots dos països va ser l'esclat, a principis d'agost, de tres mines anti-persones a la zona sud de la frontera militar (denominada Zona Desmilitaritzada) en la qual dos soldats sud-coreans van resultar ferits. Una recerca conjunta per part del Govern de Corea del Sud i de Nacions Unides va determinar que les mines havien estat plantades per les Forces Armades nord-coreanes, acusacions que van ser negades per Corea del Nord. Després de la decisió de Seül de reprendre, per primera vegada en els últims 11 anys, la propaganda anti-governamental amb altaveus des de la frontera, la tensió es va incrementar en els dies següents fins que el dia 20 d'agost va haver-hi un intercanvi de

foc a la frontera, encara que no es van registrar víctimes mortals. Corea del Nord va posar una data límit per a la fi de la propaganda per part de Corea del Sud i va posar les seves tropes en estat d'alerta pre-bèl·lica, va duplicar el nombre d'efectius militars a la frontera i va desplegar uns 50 submarins. Per la seva banda, Corea del Sud també va declarar estar preparada per a qualsevol confrontació armada i va evacuar unes 10.000 persones residents prop de la frontera. Finalment, el 25 d'agost, després de llargues converses a la regió fronterera de Panmunjon, tots dos països van aconseguir un acord per millorar les relacions bilaterals, Corea del Sud va posar fi a l'esmentada propaganda i Corea del Nord va lamentar l'incident amb les mines antipersona. Nacions Unides i diversos governs, entre ells el dels EUA, van celebrar l'acord i van reconèixer que en els dies anteriors havia estat en risc l'estabilitat a la península coreana. Malgrat aquest acord, en els dies següents tots dos països van tornar a intercanviar acusacions i, a principis de setembre, els governs de Corea del Sud i dels EEUU van dur a terme conjuntament exercicis militars i maniobres navals per fer front a eventuals atacs nord-coreans amb armes biològiques. El diàleg entre tots dos països no es va reprendre fins a finals d'any, quan al novembre van signar un acord marc per dur a terme converses d'alt nivell i, ja al desembre, van dur a terme una reunió a nivell vice-ministerial, la primera després de l'escalada bèl·lica del mes d'agost.

A més d'aquest incident, també cal destacar l'increment de la tensió militar a la frontera marítima entre tots dos països, també en disputa. En aquest sentit, a principis de maig Corea del Nord va amenaçar amb disparar amb foc real i sense previ avís a embarcacions sud-coreanes, després que 17 patrullers de Corea del Sud sobrepassessin la demarcació fronterera marítima reivindicada per Corea del Nord, que està situada una mica més al sud que la Northern Limit Line (NLL), que fa les funcions de frontera marítima de facto entre tots dos països. Al maig, Corea del Nord va dur a terme exercicis militars amb foc real prop de la NLL, i Corea del Sud va acusar Pyongyang de construir instal·lacions militars d'artilleria prop d'aquesta mateixa regió fronterera. També en aquesta zona, al juny i novament a l'octubre, Seül va dur a terme trets d'avertiment a embarcacions nord-coreanes, per considerar que s'havien endinsat en les seves aigües territorials. Per la seva banda, al maig, Corea del Sud també va dur a terme exercicis militars amb foc real en el Mar de Japó. En diversos moments de l'any, Pyongyang va criticar els exercicis militars conjunts que Corea del Sud i

EUA duen a terme cada any, així com les previsions d'increment de despesa militar per part de Corea del Sud fetes públiques a l'abril pel propi Govern sud-coreà. En aquest sentit, al febrer diversos mitjans de comunicació van informar que Seül havia adquirit sistemes antimíssils, avions de guerra i armament per valor de més de 7.000 milions de dòlars, major compra d'armament de la seva història. A finals d'any, The New York Times informava que al 2014 Corea del Sud havia importat armes per valor de més de 7.800 milions de dòlars (la major part provinents dels EUA), convertint-se així en el major importador d'armament del món en aquest any.

Pel que fa a la tensió vinculada al programa nuclear nord-coreà, durant l'any Xina, Rússia, Corea del Sud, Japó i els EEUU van aconseguir un consens mínim sobre les condicions per reprendre el diàleg sobre la desnuclearització de la península coreana, mentre que la presidenta sud-coreana, Park Geun-hye, va instar la comunitat internacional a seguir l'exemple de l'acord amb Iran i es va comprometre a implicar-se activament en la reconstrucció econòmica de Corea del Nord si el seu Govern optés pel camí del diàleg i no de la confrontació. Malgrat això, es va incrementar substancialment la preocupació de la comunitat internacional després que Pyongyang advertís en diverses ocasions sobre els avanços qualitius i quantitius del seu programa nuclear, així com sobre la seva disposició a utilitzar aquest davant determinades circumstàncies. Al maig, per exemple, el Govern nord-coreà va advertir sobre millores importants en la precisió dels seus coets –no solament dels d'abast curt i mitjà, sinó també dels intercontinentals– i, especialment, el factor que més preocupa a la comunitat internacional: la seva capacitat de miniaturitzar caps nuclears per adossar-los a míssils balístics intercontinentals. En aquest sentit, un informe de dos especialistes sobre Corea del Nord estimava que el país podria haver fabricat entre 13 i 16 bombes nuclears des de l'any 2003 i advertia sobre la possibilitat que, cap a l'any 2020, Pyongyang disposés d'entre 20 i 100 bombes nuclears, una xifra significativament superior a la d'estimacions prèvies. L'informe també esmentava que tant el programa nuclear com el de míssils, tenien prevista una notable inversió de cara als següents cinc anys, i sostenia que el Govern nord-coreà disposaria d'uns 1.000 míssils balístics, incloent alguns de llarg abast. Al maig, Pyongyang va declarar haver llançat amb èxit un míssil balístic des d'un submarí. Encara que diverses veus van posar en dubte la veracitat de les imatges amb les quals el govern nord-coreà volia demostrar el seu assaig, van assenyalar que Corea del Nord estava molt lluny de poder dur a terme l'assaig, i diversos estats van condemnar

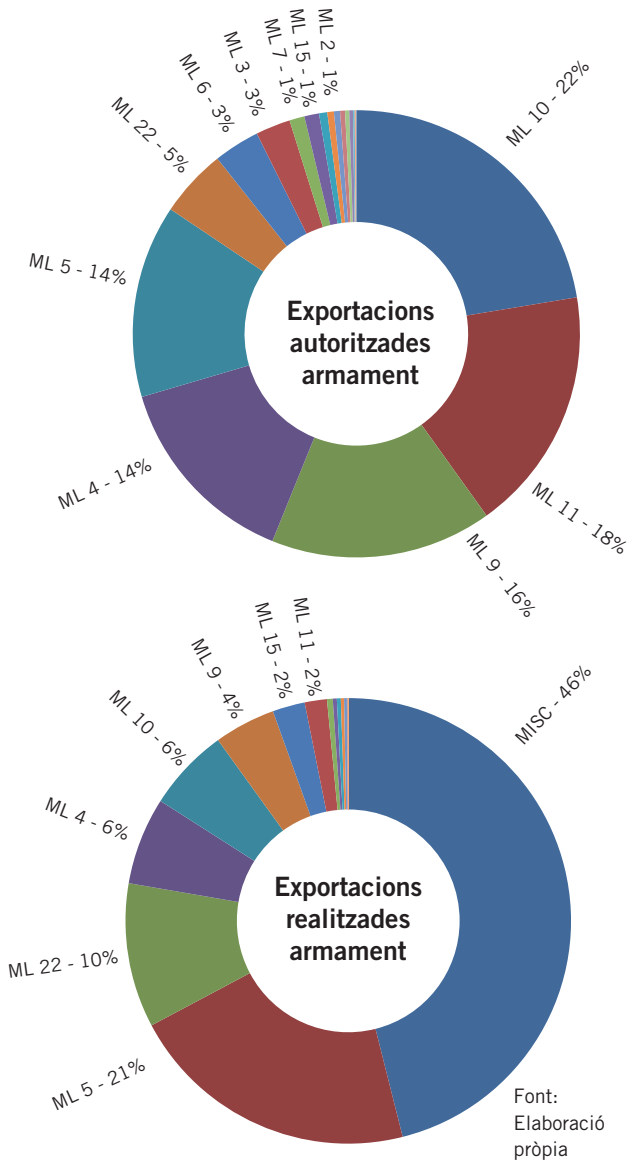
l'acció per considerar-la una clara violació de diverses resolucions de Nacions Unides, mentre que els governs d'EEUU, Corea del Sud i Japó es van reunir i van acordar incrementar la pressió política i militar i implementar les sancions ja existents contra Corea del Nord amb la finalitat de frenar l'expansió del seu programa nuclear.

Al setembre, el Govern nord-coreà va declarar que estava ultimant la tecnologia balística necessària per posar en òrbita satèl·lits meteorològics, però diversos governs van declarar que la intenció de Pyongyang era, coincidint amb el 70^è aniversari de la fundació del Partit dels Treballadors el 10 d'octubre, dur a terme un assaig amb míssils balístics de llarg abast, acció que segons els EUA i Corea del Sud violaria diverses resolucions de Nacions Unides. Encara que finalment no es va produir l'assaig, la tensió es va incrementar notablement a la regió pels advertiments del govern nord-americà de la possibilitat d'imposar noves sancions a Corea del Nord, per les seves declaracions favorables a la instal·lació d'un sistema antimíssils en territori sud-coreà o pel desplegament per part de Seül d'un vaixell destructor equipat amb tecnologia de combat Aegis al Mar de Japó. Per la seva banda, Pyongyang va anunciar la reobertura a ple rendiment, després de diversos anys inactiu, del principal reactor nuclear del país (a Yongbyon), una de les principals fonts de producció de plutoni i enriquiment d'urani, tots dos necessaris per al desenvolupament d'armament nuclear. En els darrers mesos de l'any, va tornar a incrementar-se la tensió regional per un nou llançament –fallit– d'un míssil balístic des d'un submarí al novembre; per la publicació d'imatges per satèl·lit que suggerien una millora significativa a la major instal·lació de llançament de satèl·lits de Corea del Nord (a Sohae) i nova activitat en les instal·lacions d'assajos nuclears subterranis de Punggye-ri, a les quals s'han dut a terme els tres assajos registrats fins al moment.

Exportacions d'armes

Corea del Sud ha estat, el 2015, un dels principals importadors asiàtics d'armament europeu. Les exportacions de material de defensa al país assenyalades en l'informe de la Unió Europea van ascendir a més de 180 milions d'euros en categories com Miscel·lània, sistemes de direcció de tir, tecnologia, explosius i vaixells de guerra. A les exportacions autoritzades es registra un descens substancial de les llicències, passant dels més d'11.000 milions en autoritzacions de 2014 als 2.409 milions d'euros en aeronaus, equips electrònics, bucs i naus de guerra, explosius i sistemes d'adreça de tir. Corea del Sud ha tingut, durant el 2015, França, Alemanya, Regne Unit,

Holanda i Suècia com a principals socis comercials d'armament de la UE.

XINA

Síntesis de la tensió:

El conflicte es remunta al desacord entre les autoritats tibetanes i xineses després de l'arribada al poder de Mao Tse-tung al 1949 i la fugida del Tibet del Dalai Lama i desenes de milers de persones en 1959 al nord d'Índia – on té seu el Govern tibetà a l'exili– i altres països, després d'una dècada en la qual Beijing va incrementar la seva pressió militar, cultural i demogràfica sobre la regió i va sufocar diversos intents de rebel·lió en els quals van morir milers de persones. Tot i que, que en les últimes dècades, s'han produït diverses rondes de negociació entre Beijing i el Govern tibetà a l'exili en les quals aquest ha abandonat formalment la petició d'independència del Tibet (apostant per l'anomenada Via Intermèdia, o la concessió d'una autonomia genuïna a les regions habitades històricament per la comunitat tibetana), el conflicte s'ha mantingut actiu i amb constants acusacions creuades entre les parts. El Dalai Lama ha denunciat de manera

recurrent la repressió, la colonització demogràfica, els intents d'aculturació que pateix la població tibetana i la situació dels drets humans al Tibet, mentre que el Govern xinès ha acusat el Dalai Lama de promoure la secessió de la regió a través d'esclats de violència periòdics –com el que va ocórrer el 2008, el més virulent de les últimes dècades, arran de la designació de Beijing com a seu dels Jocs Olímpics– i de protestes constants, com l'onada de auto-immolacions amb foc que es va iniciar el 2009.

Evolució el 2015

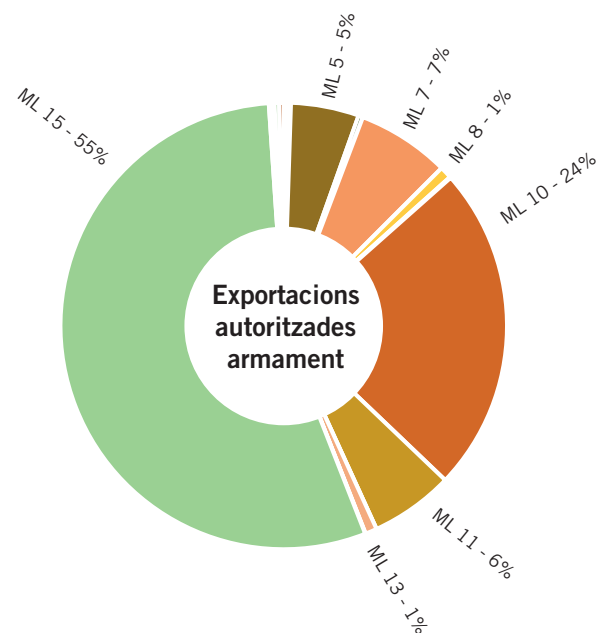
Durant el 2015 van seguir produint-se auto-immolacions amb foc i altres formes de protestes contra el Govern, que es van intensificar en dates assenyalades com l'aniversari de l'aixecament tibetà de 1959, l'aniversari del Dalai Lama o el 50° aniversari de la creació de la Regió Autònoma del Tibet. En finalitzar l'any algunes organitzacions tibetanes van assenyalar que el nombre de persones que s'havien auto-immolat des de l'any 2009 ascendia a gairebé 150, la major part de les quals van morir. Com en anys anteriors, també es van produir protestes contra activitats que deterioren el medi ambient. Com a exemple, al mes de maig es van produir enfrontaments entre policies i persones que protestaven contra la construcció d'una carretera per facilitar les activitats mineres a una muntanya sagrada per a la comunitat tibetana a la prefectura de Chamdo, encara que es desconeix exactament l'abast d'aquestes protestes i el nombre total de persones ferides i detingudes. També en el mes de maig diverses persones van ser detingudes a la província de Qinghai per protestar contra la demolició de les seves cases, situades prop d'un llac escènic. A principis de setembre, centenars de persones es van concentrar al comtat de Nyagchuka, a la província de Sichuan, per protestar contra la mort d'un destacat monjo que romanía a la presó des de 2002. Aquest monjo, molt actiu en la protecció de la cultura i el medi ambient a Tibet, havia estat sentenciat a pena de mort per la seva presumpta participació en un incident amb artefactes explosius, encara que posteriorment la seva pena va ser commutada per la de cadena perpètua. Durant les esmentades manifestacions, es van produir enfrontaments entre els manifestants i la Policia. També al setembre es van produir alguns incidents i detencions durant unes protestes contra el Govern a Ngaba, regió en la qual s'han registrat algunes de les protestes més importants dels últims anys. D'altra banda, també cal destacar les mobilitzacions que es van registrar principalment a Índia i Nepal –de menor intensitat, per la creixent pressió del Govern nepalès contra les manifestacions de la comunitat tibetana– durant el primer trimestre de l'any amb motiu de l'aniversari de l'aixecament tibetà contra la presència del Govern xinès al Tibet el 1959.

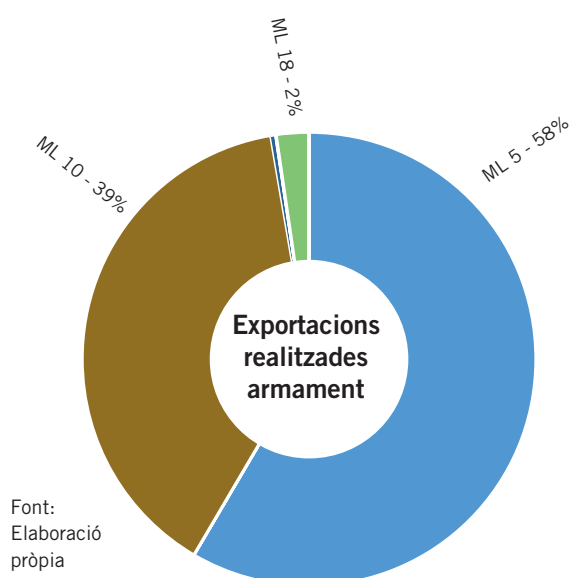
A més, durant l'any es van registrar nombroses denúncies per la situació dels drets humans. Al mes de març, una coalició de 175 organitzacions tibetanes va instar al Comitè Olímpic Internacional a no designar Beijing la seu dels Jocs Olímpics d'Hivern de 2022 considerant que, des de la celebració dels Jocs Olímpics de 2008, tant la repressió com les violacions de drets humans s'han aguditzat. Més tard, amb motiu d'una visita als Estats Units del president xinès, Xi Jinping, una aliança de diverses ONG va enviar una carta al president dels EUA, Barack Obama, per denunciar el deteriorament dels drets humans i fer públic que només entre mitjans de juliol i mitjans d'agost, més de 250 advocats activistes de drets humans havien estat detinguts, encara que la major part d'ells van ser alliberats posteriorment. Al setembre, durant la 30ª sessió del Consell de Drets Humans que es va celebrar a Ginebra, el Govern dels EUA i altres països europeus van condemnar la situació a Xina, especialment a Tibet i Xinjiang. Cal destacar que, durant l'any, les relacions entre Xina i els EUA, van viure moments de certa tensió pels elogis que Obama va dedicar al Dalai Lama durant una visita d'aquest als EUA a l'inici de l'any o per la visita d'una delegació del Congrés al novembre al Tibet, durant la qual van reiterar la importància dels drets humans i la llibertat d'expressió i de religió. Un dels aspectes que va generar majors crítiques durant l'any va ser l'anunci fet pel Partit Comunista al Tibet a l'abril, sobre l'obligació que en els temples budistes onegessin banderes xineses i sobre la intenció del Govern d'emprendre programari de reeducació i avaluació patriòtica a monjos i monges budistes. Tot i que, en alguns moments de l'any, va semblar que revifava la possibilitat que es reprengués el diàleg entre Beijing i el Govern tibetà a l'exili, en diverses ocasions, Beijing va criticar la denominada Via Intermèdia que proposa el Dalai Lama per considerar que contravé la Constitució i la Llei sobre Autonomia Nacional i Regional. A més de demanar explícitament la renúncia a la Via Intermèdia, Beijing va criticar amb contundència les declaracions del Dalai Lama en les quals assenyalava que desitjava no tenir un successor i que la tradició budista de la reencarnació hauria d'arribar a la seva fi, i alhora va declarar que ha de ser l'Executiu qui aprovi i ratifiqui la reencarnació de l'actual Dalai Lama, que el 2015 va complir 80 anys. Alguns analistes havien assenyalat que el Govern vol controlar el procés de reencarnació amb objectius polítics. Finalment, cal destacar la celebració a l'octubre de la primera volta dels comicis per triar el primer ministre i el Parlament tibetà a l'exili, en els quals solament poden exercir el

seu vot les aproximadament 150.000 persones tibetanes que resideixen fora de Xina. Aquesta és la segona vegada que se celebren eleccions després que, al 2011, el Dalai Lama abandonés el càrrec de cap de Govern per concentrar-se en les seves responsabilitats espirituals. Segons els resultats fets públics a principis de desembre, més de 45.000 persones van participar en la primera volta dels comicis, en els quals l'actual primer ministre, Lobsang Sangay, va obtenir més del 66% dels vots.

Exportacions d'armes

Xina és un dels principals compradors d'armes a la UE en situació de tensió o conflicte. D'Europa a Xina existeix un comerç d'armes dinàmic que, l'any 2015, ascendia als 114 milions d'euros. El 58% del seu armament adquirit comprèn sistemes de direcció de tir com localitzadors d'objectius, i sistemes de control d'armes. Així mateix, el 39% del seu armament importat pertany a les categories militars referides a aeronaus i vehicles aeris no tripulats. Pel que fa a les exportacions autoritzades, aquestes han superat els 1.303 milions d'euros en el període indicat. Si bé les categories militars més sol·licitades són les referides a equips de formació d'imatge i aeronaus, també és notori que Xina té intenció de seguir important sistemes de direcció de tir, vehicles tot terreny, i agents químics i biològics com ha fet en els anys anteriors. França, Holanda i República Txeca són els principals exportadors d'armament a Xina.

ÍNDIA

Síntesis de la tensió:

L'Índia és escenari de diversos focus de tensió sociopolítica, que afecten especialment els estats de la regió nord-est del país, vinculats a la configuració territorial del país després de la descolonització i al seu establiment com un Estat independent el 1947. A l'estat de Manipur, la tensió que enfronta diversos grups armats amb les forces de seguretat índies té el seu origen en les demandes d'independència, així com amb les tensions existents entre els diferents grups ètnics que conviuen dins l'estat. En les dècades dels seixanta i setanta sorgeixen diversos grups armats, alguns d'inspiració comunista i uns altres d'adscripció ètnica, que romandran actius al llarg de les dècades posteriors. D'altra banda, el context regional, en un estat fronterer amb Nagalàndia, Assam i Myanmar, també marcarà el desenvolupament de la conflictivitat a Manipur, i seran constants les tensions entre grups ètnics manipurs amb la població naga. L'empobriment econòmic de l'estat i l'aïllament pel que fa a la resta del país han contribuït decisivament a consolidar un sentiment de greuge a la població de Manipur. Pel que fa a la situació de l'estat de Nagalàndia, el conflicte té el seu origen en el procés de descolonització, quan va sorgir un moviment naga que reclama el reconeixement de drets col·lectius per a aquesta població, majoritàriament cristiana, enfront a la majoria hindú índia. La creació de l'organització naga NCC el 1946 va marcar l'inici de les reclamacions polítiques d'independència per al poble naga, que al llarg de les dècades posteriors van evolucionar tant en contingut (independència de Nagalàndia o creació de la Gran Nagalàndia, incorporant territoris dels estats veïns habitats per nagas) com en formes d'oposició, iniciant-se la lluita armada al 1955. Al 1980 es va formar el grup armat d'oposició NSCN, que al seu torn es dividirà en dues faccions, Isaac-Muivah i Khaplang. Des de 1997 el NSCN-IM manté un acord d'alto-el-foc i negociacions amb el Govern indi, i el NSCN-K va aconseguir un acord d'alto-el-foc l'any 2000.

Evolució el 2015

Durant 2015 es va assistir a una situació de forta tensió a l'estat indi de Manipur, a on es

van registrar enfrontaments entre les forces de seguretat i els diferents grups armats d'oposició que operen en aquest estat de la regió nord-est del país. Segons les xifres que va recollir el South Àsia Terrorism Portal, 96 persones van morir com a conseqüència de la violència i els enfrontaments entre les forces de seguretat i els grups insurgents, enfront de les 54 que van morir en 2014 i les 55 de 2013. En paral·lel als enfrontaments, cal destacar que el Govern indi va seguir aplicant la legislació antiterrorista AFSPA, tal com ve succeint en els últims anys, atorgant així poders especials de forma molt àmplia a les forces de seguretat. Les organitzacions de drets humans han denunciat repetidament els impactes d'aquesta legislació i les nombroses violacions de drets humans perpetrades per les forces de seguretat a l'empara d'aquesta legislació. Durant tot l'any es van registrar enfrontaments amb caràcter esporàdic en els quals van morir insurgents i membres de les forces de seguretat, però també civils. Al mes de juny es van registrar els fets més greus de tot l'any quan tres grups armats actius a la regió del nord-est indi, agrupats sota la denominació "Exèrcit naga" –NSCN-K (que opera normalment a l'estat de Nagalàndia), KYKL i KCP (tots dos operen a Manipur)–, van reivindicar un atac conjunt que va causar la mort de 18 membres de les forces de seguretat. Els autors materials de l'atac van ser integrants del KYKL. L'atac va derivar en un operatiu de les forces de seguretat en el qual podrien haver mort entre 50 i 70 insurgents i que va portar al desmantellament de diferents campaments insurgents en territori de Myanmar. L'operatiu es va dur a terme amb la utilització d'helicòpters i drons de les Forces Armades Índies. Això va dur a un desacord entre els governs de tots dos països, ja que, tot i que el Govern birmà va negar que forces de seguretat índies haguessin operat al seu territori, el Govern indi sí va reconèixer que les forces índies havien actuat al país veí, encara que en comunicació permanent amb les forces de Myanmar. En paral·lel als enfrontaments armats, es van produir també nombroses protestes socials amb grans mobilitzacions que van derivar en disturbis en els quals almenys nou persones van morir i 300 van resultar ferides. Organitzacions kukis es van mobilitzar contra l'aprovació de diverses lleis que facilitaríen la desposseïció de terres i que erosionarien la protecció sobre les terres de determinats grups tribals. També es van produir protestes exigint l'aplicació del sistema de l'Inner Line Permit, que restringeix l'accés de ciutadans indis a zones protegides per preservar drets ancestrals de certs pobles.

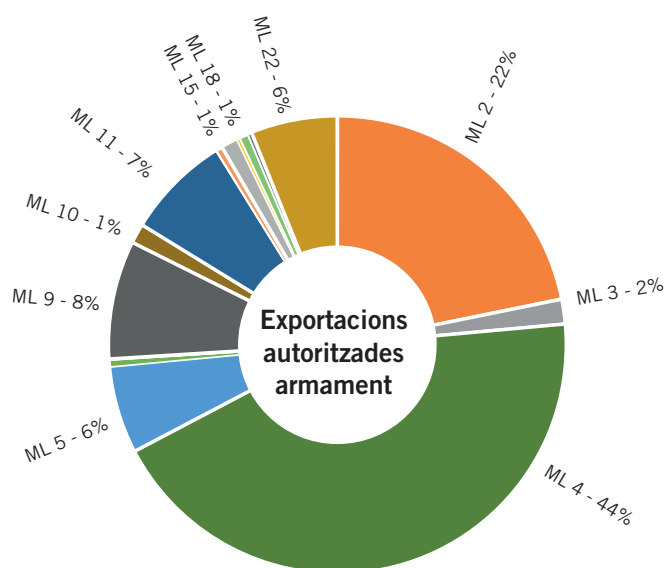
Pel que fa a la situació a Nagalàndia, malgrat que durant l'any 2015 es va aconseguir un acord de

pau entre el Govern indi i el grup armat d'oposició NSCN-IM, la situació de tensió va seguir activa, fonamentalment per la ruptura de l'acord d'alto-el-foc amb un altre dels principals grups armats d'oposició que operen en el NSCN-K, la qual cosa va portar a un increment de la violència en l'estat. Fruit d'aquesta violència, es va registrar un augment en el nombre de víctimes mortals pel que fa a l'any anterior. Segons les dades recopilades pel South Àsia Terrorism Portal es van registrar 46 morts com a conseqüència dels enfrontaments entre alguns grups insurgents i les forces de seguretat índies, enfront de les 15 morts de 2014. La ruptura de l'acord d'alto-el-foc, que estava vigent des de l'any 2001, es va produir després de l'anunci efectuat per part de la insurrecció al mes de març que no renovaria aquest acord. El grup armat va apuntar a la negativa del Govern a negociar qüestions vinculades a la sobirania naga com a motius principals per a la ruptura. A aquest anunci de la insurrecció li va seguir la renúncia del Govern a l'abril a renovar-ho, mes en el qual havia de ser acordada la seva prolongació. Després de la ruptura de l'acord es van produir alguns enfrontaments, trencant amb la tendència dels últims anys en els quals amb prou feines s'havien registrat enfrontaments directes entre insurrectes i les forces de seguretat índies en Nagalandia. Va destacar l'atemptat reivindicat per la recentment establerta plataforma de grups armats NSCN-K, ULFA-I, NDFB-S i KLO, encara que els autors materials haurien estat el NSCN-K. Posteriorment, es va iniciar una operació de les Forces Armades en la qual van morir almenys vuit insurgents. També es van registrar altres enfrontaments i atacs amb participació del NSCN-K, fins i tot en altres estats com Manipur. A més, diversos insurgents van morir fruit de les operacions dutes a terme per les forces de seguretat, en les quals també van morir integrants d'altres grups armats com el NSCN-*KK. Al març el grup armat va anunciar que no perllongaria l'acord d'alto-el-foc que va aconseguir amb el Govern l'any 2001. A l'abril, mes en el qual l'acord havia de renovar-se oficialment, l'Executiu també va renunciar a seguir mantenint aquest vigent. Els motius adduïts per l'oposició armada per trencar el pacte van ser la negativa del Govern a negociar sobre la qüestió de la sobirania. La situació es va complicar encara més, ja que a la ruptura de l'acord d'alto-el-foc es va afegir l'expulsió del grup de dos dirigents contraris a posar fi a l'acord. Els expulsats, que van crear la nova facció NSCN-R, haurien tractat de bloquejar la ruptura de l'acord, convocant una reunió del mecanisme conjunt de supervisió de l'alto-el-foc que havia estat desmantellat per Khaplang, dirigent del NSCN-K i promotor de la suspensió de l'acord. Com a conseqüència d'aquesta ruptura es van registrar diversos

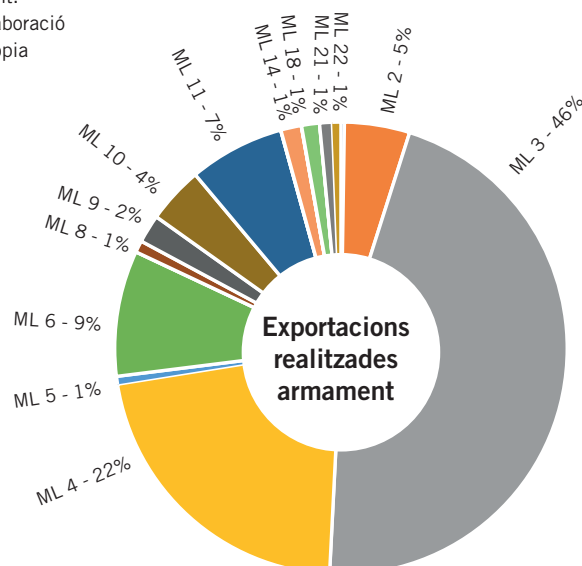
episodis de violència, entre els quals cal destacar la decisió, criticada per nombroses organitzacions nagas per l'impacte que podria tenir en la cerca d'una sortida negociada al conflicte. D'altra banda, el Govern indi va sol·licitar a Birmània l'extradició de SS Khaplang i d'altres membres de la cúpula del grup.

Exportacions d'armes

Índia destaca per ser el primer país de la regió d'Àsia del Sud a ser receptor de quantioses armes europees. Només al 2015, Índia ha comprat armament per un valor que ascendeix a 1.228 milions d'euros, més del doble que al 2014 (que superaven els 525 milions). Entre el material militar exportat hi ha les categories referides a municions, que suposen el 46%, seguides per dispositius explosius com bombes i míssils.

Font:
Elaboració pròpia

També s'han fet efectives compres de tancs i vehicles blindats, així com equips electrònics i armes lleugeres i d'artilleria. D'altra banda, pel que fa a les exportacions autoritzades, el seu valor s'ha duplicat pel 2015 respecte l'any anterior, superant els 15.180 milions d'euros. Entre les categories a destacar hi ha dispositius explosius, armes lleugeres i artilleria, bucs de guerra, equips electrònics, sistemes de direcció de tir, municions i aereonaus. Els principals països europeus exportadors a l'Índia són França, Regne Unit, Alemanya, Bulgària i Itàlia.

INDIA – PAKISTÁN

Síntesis de la tensió:

La situació de tensió entre Índia i Pakistan té el seu origen en la independència i partició de tots dos estats i la disputa per la regió de Caixmir. Aquesta tensió ha originat quatre conflictes armats (1947-1948; 1965; 1971, 1999) fruit de la reclamació per part dels estats de la sobirania sobre aquesta regió, dividida territorialment entre l'Índia, Pakistan i la Xina. El conflicte armat del 1947 va donar lloc a l'actual divisió i a la frontera de facto entre tots dos països. Des del 1989, el conflicte armat es trasllada a l'interior de l'estat indi de Jammu i Caixmir. El 1999, un any després que tots dos països duguessin a terme proves nuclears, la tensió va derivar en el que fins a la data és l'últim conflicte armat, paralitzat per la mediació nord-americana. El 2004 es va iniciar un procés de pau, sense avanços substancials en la resolució de la disputa pel Caixmir, encara que sí acostaments significatius sobretot en les relacions econòmiques. No obstant això, les acusacions de l'Índia a Pakistan sobre el seu suport a la insurrecció que opera a Jammu i Caixmir han persistit, així com episodis de violència armada entre els dos Exèrcits a la frontera de facto que divideix tots dos Estats. L'any 2008 es van produir greus atemptats a la ciutat índia de Bombai que van dur a la ruptura formal del procés de pau davant les acusacions índies que aquests havien estat organitzats en sòl pakistanès. Des de llavors, les relacions entre ambdós països han estat estancades, encara que amb alguns contactes diplomàtics puntuals.

Evolució el 2015

Índia i Pakistan van viure una situació de tensió durant tot l'any 2015, amb constants violacions de l'alto-el-foc (signat al 2003) per part de les forces de seguretat de tots dos països que van causar la mort a 174 persones, 20 d'elles civils. La tensió entre les dues potències nuclears es va veure acrescuda per l'enorme militarització de la principal regió en disputa entre els dos països. Aquesta situació va portar a la cancel·lació de diverses trobades diplomàtiques encaminades a resoldre el conflicte. La reunió de l'Alt Comissari de Pakistan a Delhi, Abdul Basit, amb el líder separatista del Tehrik-i Hurriyat (Moviment per la Llibertat), Syed Ali Shah Guilani, al març, va derivar en un encreuament de declaracions relatives a la situació de Caixmir per part de líders

polítics i militars, que va distanciar les postures de tots dos països i va perllongar la tensió diplomàtica i militar durant tot l'any. A més, les operacions militars dutes a terme per les forces de seguretat índies a Birmània, en persecució de grups insurgents de Manipur, van portar el Govern de Pakistan a amenaçar l'Índia amb represàlies en cas que una operació similar tingués lloc en territori pakistanès. D'entre els enfrontaments militars entre ambdues Forces Armades -que es van repetir al llarg de l'any a la zona fronterera i van causar víctimes mortals- cal destacar els que van tenir lloc els primers dies de gener. Almenys dotze persones van morir, una d'elles menor, deu van ser ferides i milers van resultar desplaçades com a conseqüència de l'intercanvi de foc que es va repetir diversos dies. Tots dos països es van acusar mútuament d'haver violat l'alto-el-foc. La violència es va iniciar després que Índia acusés a Pakistan d'haver destruït un dels seus vaixells militars. A l'agost també es van produir greus enfrontaments militars a la zona fronterera durant almenys deu dies seguits que van causar la mort a sis civils en la Caixmir administrada per l'Índia i dues a la zona administrada per Pakistan. A més, 20 persones van resultar ferides també com a conseqüència dels enfrontaments armats, que van consistir fonamentalment en trets d'artilleria i morter. Novament es van repetir les acusacions creuades de responsabilitat en l'inici dels atacs. El propi Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon, va expressar la seva preocupació per l'escalada de la violència a la frontera i va fer una crida a les parts perquè exercissin la màxima contenció possible, encara que en paral·lel a la violència i a les crides al diàleg, es va produir la suspensió d'una trobada prevista entre tots dos països per abordar qüestions relatives a la seguretat.

Durant la 70ª sessió de l'Assemblea General de l'ONU es va fer evident el gran distanciament entre països, que s'intercanviaren acusacions de promoció del terrorisme als seus respectius territoris i no produir-se cap trobada entre els mandataris dels dos Governos. Els Estats Units van intervenir en diverses ocasions, preocupats pel deteriorament de la situació en un moment d'escalada de la violència a Afganistan i en què necessitava que Pakistan jugués un paper decisiu en les negociacions del Govern afganès amb els talibans. No obstant això, l'any va concloure amb tímids acostaments entre tots dos països, que no van conduir a cap compromís concret amb la fi de la violència i la desmilitarització. En la cimera de París contra el canvi climàtic, Nawaz Sharif i Narendra Modi van sorprendre asseient-se junts i intercanviant unes paraules. Al desembre, a Bangkok, els assessors de defensa finalment es

van reunir. Sushma Swaraj, la ministra índia de Defensa, va acudir a la conferència “Heart of Asia” del Procés d'Istanbul, que es va celebrar a Islamabad, on tots dos Estats van acordar llançar un nou procés de diàleg. L'acostament final el va personificar Modi, quan va telefonar a Sharif el dia del seu aniversari (25 de desembre) i va fer escala a Lahore, en la primera visita a Pakistan d'un primer ministre indi des de 2004.

Exportacions d'armes

Vegeu les informacions relatives a Índia i Pakistan.

INDONÈSIA

Síntesis de la tensió:

Encara que Indonèsia es va independitzar d'Holanda el 1949, Papua Occidental (anteriorment Irian Jaya) va ser administrada durant diversos anys per Nacions Unides i no es va integrar formalment a Indonèsia fins el 1969, amb prèvia celebració d'un referèndum que moltes veus consideren fraudulent. Des de llavors, existeix a la regió un arrelat moviment secessionista i un grup armat d'oposició (OPM) que duen a terme una activitat armada de baixa intensitat. A més de les constants reivindicacions d'autodeterminació, existeixen a la regió altres focus de conflicte, com els enfrontaments comunitaris entre diversos grups indígenes, la tensió entre la població local (papú i majoritàriament animista o cristiana) i els anomenats trans-migrants (majoritàriament musulmans javanesos), les protestes contra la transnacional extractiva Freeport (una de les majors del món) o les denúncies contra les Forces Armades per violacions dels drets humans i enriquiment il·lícit. D'altra banda, després de gairebé 30 anys de conflicte armat entre les Forces Armades i el grup armat independentista GAM, ambdues parts van signar un acord de pau a l'agost de 2005, pocs mesos després que el tsunami hagués devastat completament la província i propiciat l'arribada de centenars d'ONG. Malgrat la bona marxa del procés de pau i reconstrucció, en els anys posteriors a la signatura de l'acord de pau, s'han registrat diverses tensions vinculades a la reintegració de combatents, les demandes de creació de noves províncies, la repressió contra minories religioses i grups de dones o les denúncies per corrupció i incompetència contra les autoritats públiques.

Evolució el 2015

No es van registrar enfrontaments d'envergadura entre les Forces Armades i l'OPM, encara que van seguir produint-se mobilitzacions a favor de l'autodeterminació de Papua i actes de protesta contra la precària situació dels drets humans a la regió i contra les actuacions de les forces i cossos de seguretat de l'Estat desplegats a Papua. Respecte als fets esporàdics de violència, a més d'alguns atacs puntuals de l'OPM, cal destacar la detenció d'un centenar de persones i la crema de desenes de cases en la localitat de Utikini (prop de Timika) al gener a mans de l'Exèrcit, segons

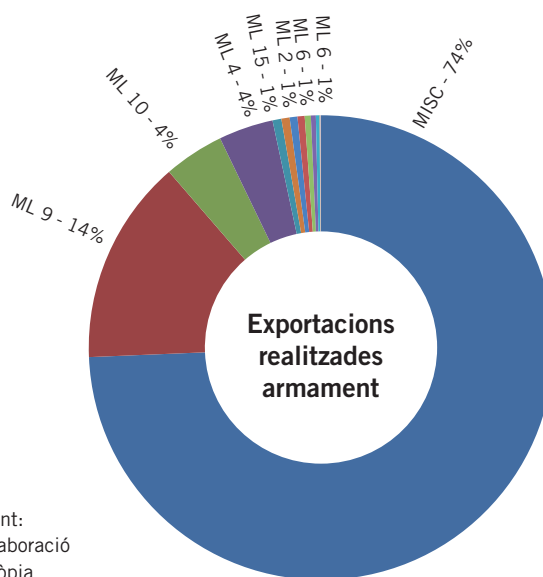
l'organització United Liberation Movement for West Papua (ULMWP); l'assassinat al gener de dos funcionaris i un guàrdia de seguretat privada de l'empresa extractiva Freeport, una de les majors del món; els incidents al febrer durant les protestes contra els fets esdevinguts al desembre de 2014, quan segons Human Rights Watch cinc persones van morir i altres 17 van resultar ferides després de que la Policia disparés contra una mobilització d'unes 800 persones; l'assassinat de tres policies a la regió de Puncak al desembre; les denúncies sobre assassinats i diversos abusos per part de les forces de seguretat de l'Estat durant les mobilitzacions per celebrar el dia de la Independència de Papua (1 de desembre); o bé l'incendi d'una petita mesquita i diverses cases a la regió de Tolkiara a finals de juliol, coincidint amb la celebració de la festivitat musulmana Eid al-Fitr. Respecte d'aquest últim incident, autoritats estatals, provincials i locals van instar a la calma, van iniciar una investigació dels fets – alguns mitjans van assenyalar que els responsables d'aquest atac eren membres d'una església cristiana denominada Gereja Injili di Indonèsia– i van advertir sobre el perill que comporten aquests incidents entre diferents confessions, posant com a exemple la situació que es va viure a Molucas o Sulawesi a la fi de la dècada dels noranta.

Malgrat aquestes dinàmiques de violència, durant l'any el president, Joko Widodo, va viatjar en algunes ocasions a Papua i va anunciar diverses mesures conciliadores dirigides a la regió. Al maig, Widodo va declarar la seva intenció d'obrir una nova etapa en les relacions entre el Govern i Papua Occidental, de parar especial atenció a la regió i de millorar la situació dels drets humans i el benestar de la població. Poc abans de l'inici de la visita, la quarta en un any, el Govern va anunciar l'alliberament de cinc presos polítics (en 10 anys de mandat de l'anterior president només un va ser alliberat) i l'aixecament de les restriccions d'accés als periodistes. Dies abans s'havien produït mobilitzacions simultànies en 10 països i 22 ciutats i s'havien recollit unes 47.000 signatures per exigir el lliure accés de la premsa a Papua. Posteriorment, al mes de juny, el Govern va anunciar la seva intenció d'alliberar desenes de presos polítics, llançar projectes d'infraestructures i abordar el problema de desocupació a Papua. A més, alguns mitjans van informar sobre la intenció del president de posar fi a les polítiques de trans-migració cap a Papua per considerar que aquestes provoquen seriosos problemes a la regió –des de l'annexió de Papua a Indonèsia el 1969, centenars de milers de persones han arribat a Papua a l'empara d'aquests programes–. No obstant això, pocs dies més tard, el ministre de Trans-migració va declarar que

aquests programes havien estat reeixits i, per tant, s'incrementarien en el futur. Finalment, cal destacar que, a mitjans de juliol, arran d'un accident d'aviació militar succeït a mitjans d'any, un article al Jakarta Post assenyalava que l'alt nombre d'accidents d'aquest tipus (18 entre 2006 i 2015) posava en relleu la necessitat de renovar parcialment l'equipament de les Forces Armades. Fent-se ressò d'informes de defensa i de dades del centre de recerca Centre for Strategic and International Studies, el Jakarta Post assenyalava que el 52% de l'equipament militar del país estava operatiu des de feia tres dècades. En el cas de la Força Aèria, l'arsenal de més de 30 anys d'antiguitat suposava solament el 38%, però en el cas de la Marina i de l'Exèrcit de terra aquesta xifra pujava fins al 59% i 54% respectivament. L'esmentat rotatiu també destacava les declaracions del president Widodo sobre el seu compromís d'incrementar el pressupost de defensa fins a l'1,5% del PIB, i assenyalava que una manera d'evitar que l'increment en la despesa de defensa per part d'Indonèsia es mal interpretés i trenqués l'equilibri de poder militar a la regió, era distingir clarament entre equipaments militars defensius i ofensius.

Exportacions d'armes

Indonèsia ha importat material militar de la Unió Europea per valor de 315 milions d'euros el 2015. El 74% de l'armament són armes ocultes o sense tipificar, pertanyents a la categoria Miscel·lània, que se sumen a les categories de bucs i navilis de guerra i aeronaus, i constitueixen el tipus d'armament més exportats a aquest país en el període esmentat. Pel que fa a exportacions

Font:
Elaboració pròpia

autoritzades, s'han aprovat llicències de venda d'armament a Indonèsia per valor de 2.778 milions d'euros, dels quals més de mil milions en artefactes explosius com a bombes, torpedes, coets o míssils, proporcionats per socis comercials de la UE com França, Itàlia, Espanya o Holanda.

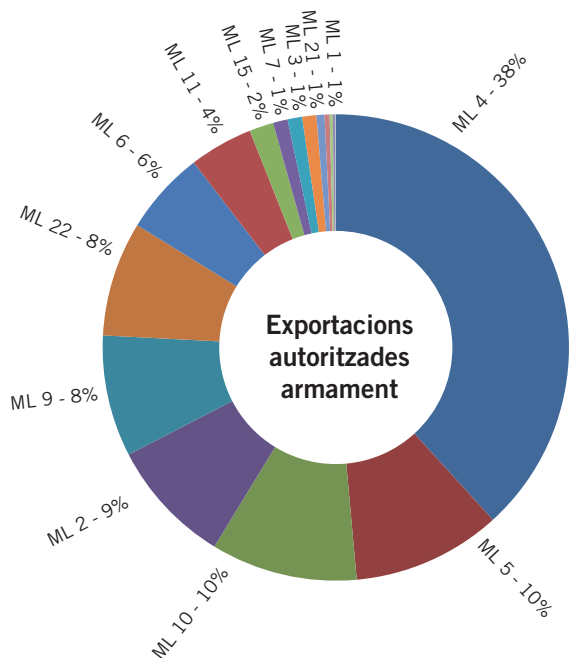
JAPÓ

Síntesis de la tensió:

La disputa per la sobirania i l'administració de les illes Senkaku/ Diaoyu (en japonès i xinès, respectivament) al Mar de la Xina Oriental involucra la Xina, el Japó i Taiwan, des que als anys seixanta els EUA, que havien administrat les illes des de 1945, van cedir-ne el seu control al Japó. Tot i que l'alt valor geoestratègic de les illes i el descobriment de jaciments d'hidrocarburs als seus voltants ja havia generat alguns desacords entre el Japó i la Xina, principalment, el conflicte va escalar a partir del 2012 amb la decisió del Govern japonès de comprar a un particular tres de les cinc illes en disputa i el 2013 amb la declaració unilateral per part de la Xina d'una nova zona d'Identificació de Defensa Aèria que incloïa a les illes en disputa. Després d'aquestes decisions, la tensió política i militar entre la Xina i el Japó es va incrementar notablement, amb una creixent influència a l'espai aeri i les aigües territorials de les illes Senkaku/ Diaoyu de vaixells i aeronaus de tots dos països. A més, el contenciós entre els dos països s'emmarca en les conflictives relacions històriques que han mantingut la Xina i el Japó des del primer terç del segle XX, arran de la invasió japonesa de la Xina als anys trenta i durant la Segona Guerra Mundial. Segons alguns analistes, el tractat de defensa bilateral entre el Japó i els EUA i la política cada vegada més assertiva de la Xina i el Japó cap a la regió, contenen el potencial per desestabilitzar tota la zona del Mar de la Xina Oriental.

Evolució el 2015

La tensió entre els dos països durant l'any va estar marcada pel contenciós sobre les illes Senkaku/ Diaoyu i per la nova estratègia militar que està desenvolupant el Govern de Shinzo Abe.

L'aprovació, el mes de setembre, per part del Parlament japonès de dues lleis que permeten a les forces militars participar, per primera vegada des de la Segona Guerra Mundial, en tasques d'autodefensa col·lectiva a l'estranger van provocar crítiques per part de la Xina, així com nombroses protestes internes. El Govern va declarar que, tant aquestes lleis com la reinterpretació de la Constitució proposada per la seva Administració, no aguditzarien el conflicte amb la Xina, però les relacions entre ambdós països ja s'havien deteriorat notablement els mesos anteriors, arran de les visites d'alguns ministres (i de la dona d'Abe) i de les ofrenes del propi Abe al temple Yasukuni -en el qual jueuen alguns dels principals responsables dels crims de guerra comesos per Japó durant la Segona guerra Mundial, qualificats de màrtirs per alguns alts càrrecs del Govern nipó. També crispà el discurs d'Abe durant la commemoració del 70è aniversari de la fi de la Segona Guerra Mundial, en el qual va expressar un profund remordiment pel dany causat per la invasió nipona de la Xina, però no va demanar disculpes pels crims comesos durant el període esmentat, tal com exigia Beijing. Anteriorment, la Xina ja havia criticat amb contundència la noves directrius de cooperació en matèria de defensa anunciades pel Japó i els EUA a l'abril -que preveuen una major implicació del Japó en assumptes de caràcter global i una assistència més explícita als EUA davant determinades amenaces-, per la declaració conjunta entre el Japó, els Estats Units i Austràlia en la qual denunciaven la política agressiva de Beijing al Mar de la Xina Meridional en matèria de noves construccions i reclamacions territorials; així com per la creixent proximitat de Japó amb països amb els quals la Xina manté disputes territorials en aquest mar, com les Filipines o Vietnam.

Com a part de la seva nova estratègia de seguretat, el Govern japonès va confirmar al desembre la seva intenció de desplegar bateries antiaèries i antibuc a la cadena d'unes 200 illes del Mar de la Xina Oriental que van del Japó a Taiwan, així com d'incrementar la presència militar a la zona els següents cinc anys en un 20%, fins als gairebé 10.000 efectius. Segons alguns analistes, aquests plans per part del Govern japonès responen parcialment a la pressió dels EUA a alguns països per contrarestar la creixent influència de la Xina a la regió i exercir un major control sobre el seu accés al Pacífic Oriental. A més del control sobre l'accés al Pacífic Oriental i la definició de les àrees d'influència entre els EUA, el Japó i la Xina a la zona, la instal·lació de bateries militars i el desplegament de militars addicionals a l'arxipèlag també respon a la disputa sobre les illes Senkaku/Diaoyu i, especialment, a la creixent activitat d'exploració i explotació de les reserves de gas i

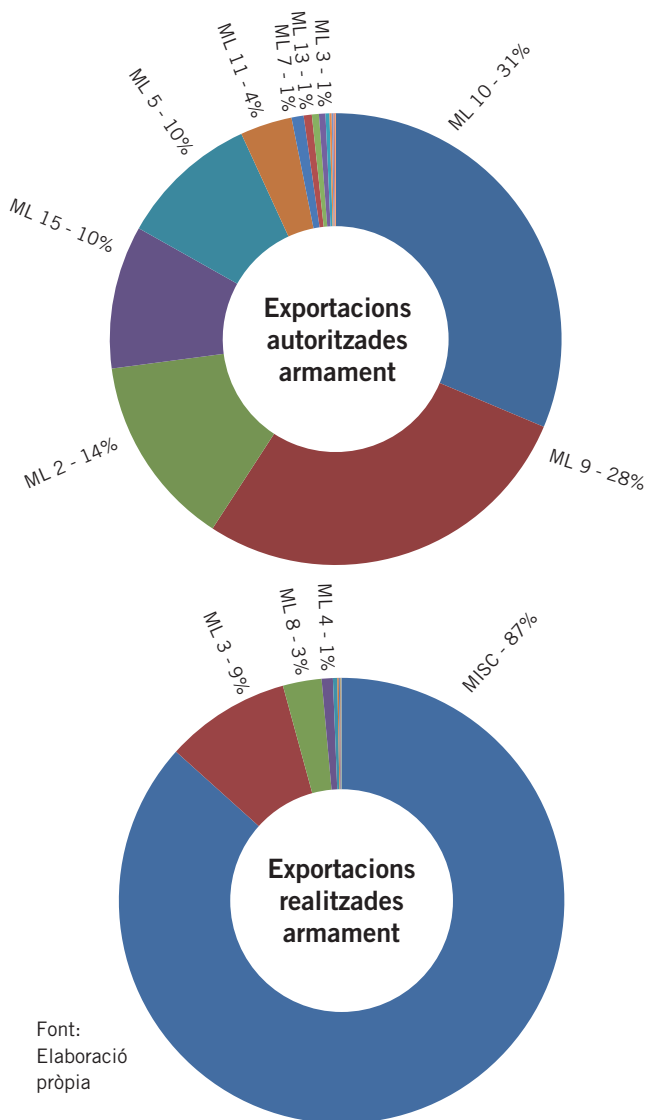
petroli per part de la Xina al Mar de la Xina Oriental. Així, al juliol el Govern japonès va declarar que la instal·lació de plataformes petrolíferes a la regió suposava una amenaça pels interessos del seu país -en part per la possibilitat que la Xina instal·lés radars militars en aquestes plataformes o les utilitzés com a base per a helicòpters o drones- i una violació d'un acord de l'any 2008, pel qual ambdós països es comprometien a explotar conjuntament les reserves d'hidrocarburs a la regió. Per la seva banda, la Xina va assenyalar que tenia el ple dret de fer prospeccions petrolíferes sota les seves aigües jurisdiccionals, però Tòquio sosté que el Japó i la Xina no han delimitat la seva frontera marítima a la zona, de manera que actualment el que existeix és una línia equidistant entre dos països que fa les funcions de demarcació de facto.

Respecte del contenciós sobre les illes Senkaku/Diaoyu, tot i que el Govern japonès va denunciar que durant 2015 s'havien produït incursions de vaixells guardacostes xinesos en aigües japoneses en unes quaranta ocasions, i que els dos països van dur a terme exercicis i maniobres prop de la zona en disputa, la tensió es va reduir ostensiblement respecte dels anys anteriors i fins i tot es van produir nombroses mesures de foment de la confiança per millorar les relacions bilaterals i insistir en la gestió pacífica i dialogada del conflicte. Cal destacar les trobades directes que van mantenir els màxims dirigents dels dos països, Shinzo Abe i Xi Jinping, a Indonèsia a finals d'abril i principis de maig per millorar les relacions bilaterals, així com la reunió al gener entre els ministeris de Defensa, en la qual van acordar la creació de mecanismes de gestió de crisi aèries i marítimes; la reunió oficial, la primera des de 2013, entre el ministre d'Exteriors japonès i l'ambaixador xinès a Japó; la celebració de la 13a reunió del Diàleg sobre Seguretat entre la Xina i el Japó al març a Tòquio -la primera en els últims quatre anys- per millorar i enfortir les relacions bilaterals; o la reunió dels ministres d'Exteriors de la Xina, el Japó i Corea del Sud a Seül per primer cop des de 2012, en la qual es van comprometre a celebrar una cimera trilateral.

Exportacions d'armes

La creixent militarització del Japó s'ha traduït en un augment exponencial de les llicències d'exportació d'armament al país nipó, el valor de les quals ha passat dels 393,8 milions d'euros del 2014 als més de 1.900 milions d'euros el 2015. Les exportacions realitzades, però, s'han mantingut constants en els darrers anys, situant-se al 2015 en els 52 milions d'euros. Les principals categories d'armament exportades en el període

analitzat han estat, amb molta diferència, aquelles englobades en el tipus Miscel·lània, seguides de munició i explosius i, en el cas de les llicències aprovades, de vaixells i navilis de guerra, aeronaus i d'armes lleugeres i artilleria. Els principals països de la UE que han exportat armament al Japó el 2015 són França, Itàlia, Suècia i Àustria.

PAKISTÁN

Síntesis de la tensió:

El Pakistan travessa una greu situació de conflictivitat armada i tensió política i social. Després del cop d'Estat perpetrat pel General Pervez Musharraf el 1999, es va posar fi al Govern del llavors primer ministre Nawaz Sharif. El cop d'Estat li va valer al nou règim militar l'aïllament internacional, que va acabar després dels atemptats de setembre de 2001, quan Musharraf es va convertir en el principal aliat dels EUA a la regió per a la persecució d'al-Qaida. La perpetuació de Musharraf al poder, l'ostentació simultània de la Prefectura de l'Estat i de les Forces Armades, els atacs al poder judicial, la impopularitat de l'aliança amb els EUA en un període

d'augment de l'antiamericanisme, la crisi econòmica i mediambiental, o la creixent presència de grups terroristes en altres zones del país (més enllà de les àrees tribals), amb el conseqüent augment de la inseguretat, són alguns dels elements que han explicat durant anys la fràgil situació política del país. El 2008, Musharraf va dimitir com a president després de les eleccions legislatives, amb gran part del Parlament en contra seva. Asif Ali Zardari del PPP va ser votat per succeir-lo a la presidència. Tot i el retorn de la democràcia al país, i de viure fites històriques com el primer traspàs d'un Govern (PPP) que finalitza la seva legislatura de cinc anys de forma pacífica al següent Govern electe (Lliga Musulmana de Nawaz), el Pakistan travessa una greu inestabilitat política, agreujada per l'impacte de la violència armada, la violència de caràcter sectari, la corrupció i la militarització del país.

Evolució el 2015

El Pakistan va viure una greu situació de tensió durant l'any 2015, estretament relacionada amb la conflictivitat armada que afecta diverses zones del país. Als conflictes armats que van enfrontar a la insurgència talibana amb les forces de seguretat pakistaneses a diverses zones del país, especialment a les Àrees Tribals Federalment Administrades i a la província de Khyber Pakhtunkhwa, i el conflicte a la província de Balutxistan, s'hi van unir altres focus de violència i de crisi política agreujada per les innombrables denúncies de violacions de drets humans a l'empara de la lluita contra el terrorisme. Després de l'atemptat talibà a Peshawar a la fi de 2014 en què van morir 145 persones, de les quals 132 eren menors, el Govern es va afanyar a endurir les mesures antiterroristes i a aprovar un Pla d'Acció Nacional (NAP, per les sigles en anglès) davant els grups insurgents que operen al país. La implementació del NAP va enfortir el lideratge de les Forces Armades del país, en detriment dels poders civils, i una prioritització de les estratègies militaristes per sobre de les civils per fer front a la violència insurgent. Una de les primeres mesures adoptades fou la retirada de la moratòria sobre la pena de mort i la posterior execució de vora 300 persones, segons va denunciar Human Rights Watch. No totes les sentències capitals es van aplicar sobre persones acusades de crims de terrorisme. A més, es va aprovar una esmena constitucional per permetre la creació de tribunals militars per jutjar civils sospitosos de terrorisme, que va ser rebutjada per organitzacions de drets humans, però que finalment fou ratificada pel Tribunal Suprem. A mitjans d'any, un informe va revelar que el NAP no estava resultant efectiu. El secretari del Ministeri d'Interior, Shahid Khan, va admetre davant el Parlament que l'Autoritat Nacional de Contraterrorisme era disfuncional i no tenia els fons necessaris per actuar.

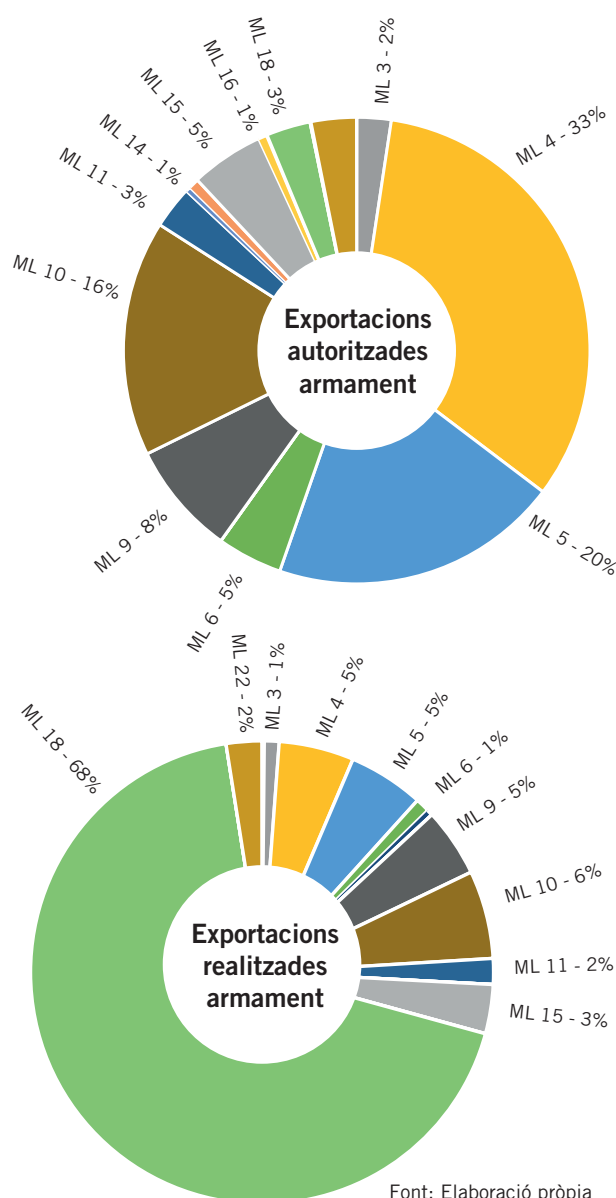
El degoteig d'assassinats selectius contra opositors polítics, atemptats contra les forces de seguretat de l'estat, el finançament de grups insurgents, assassinats selectius contra minories, el fracàs de la reforma de les madrasses i de la prohibició dels discursos de l'odi, o la lluita judicial contra terroristes, feien que la llei no resultés efectiva. L'únic efecte aparent estava sent l'elevat nombre de reus executats des que s'establiessin judicis ràpids per a presos condemnats per terrorisme. A més, van augmentar les denúncies que s'estava executant presos comuns, alguns condemnats quan eren menors d'edat. En el marc de la situació de tensió i violència, es van produir violacions als drets humans, entre les quals cal destacar els atacs a professionals dels mitjans de comunicació. Al novembre, la insurgència talibana va matar Zaman Mehsud, periodista que exercia a les Àrees Tribals Federalment Administrades, on la situació de violència restringeix greument la tasca dels periodistes.

Va persistir també la situació de tensió a la ciutat de Karachi, que va seguir greument afectada per la violència política i criminal, encara que es va produir un notable descens en la mortalitat vinculada a aquesta violència. Durant 2015, van morir 1040 persones a Karachi com a conseqüència de la violència, fet que va representar un descens d'un 48% respecte de l'any anterior, segons les xifres recopilades pel Center for Research and Security Studies del Pakistan. Entre 2013 i 2015 aquest centre va registrar 5.063 morts com a conseqüència de la violència en aquesta ciutat. Karachi va ser escenari de nombrosos incidents de violència sectària i assassinats selectius. En els últims anys, les milícies armades dels principals partits polítics -MQM, PPP i ANP- han estat en gran mesura responsables de la violència que hi té lloc, com a part de la lluita pel control del poder, i una elevada proporció de les víctimes de la violència van ser integrants d'aquests partits polítics. El 2015, el partit MQM denuncià el biaix polític d'una operació de seguretat a la ciutat, atès que es va detenir diversos membres, i es van dur a terme batudes en habitatges dels seus dirigents i a la seu principal del partit. El MQM també va acusar els Rangers de l'execució sumarial d'un dels seus membres, després de la qual es convocà una vaga general.

Exportacions d'armes

Pakistan és una dels principals destinacions controvertides de les armes europees, des del punt de vista de la seva situació securitària. Malgrat les contínues tensions en què viu immers des de 2004 i que la seva situació de seguretat general ha empitjorat, i sent un dels principals

focus de desplaçament forçós, s'han fet efectives exportacions d'armament militar europeu al Pakistan per un valor que supera els 142 milions d'euros. D'aquesta quantitat, s'han exportat de manera considerable equips de producció militar, aeronaus, sistemes de direcció de tir, explosius i vaixells de guerra. Pel que fa a les exportacions autoritzades a aquest país, el Pakistan presenta un valor de 1.918 milions d'euros. A les dades recollides dels informes de la Unió Europea, encapçalen la llista de proveïdors França, Itàlia, Espanya i República Txeca.

TAILÀNDIA

Síntesis de la tensió:

L'arribada de Thaksin Shinawatra al poder el 2001 va comportar no solament el ressorgiment del conflicte armat a les províncies del sud de majoria musulmana, sinó també

un procés de polarització política i social entre aquells sectors que valoraven els intents del primer ministre de superar els límits del sistema de partits tradicional i aquells altres que denunciaven el seu estil autoritari, la seva campanya contra el narcotràfic (en la qual van morir més de 2.000 persones) o la seva aproximació militarista al conflicte al sud. La crisi sociopolítica va escalar el 2006 quan, després de massives mobilitzacions per exigir la renúncia de Thaksin Shinawatra per l'esclat d'un cas de corrupció, les Forces Armades van perpetrar un cop d'Estat que va obligar Shinawatra a exiliar-se. Des de llavors, es van intensificar les mobilitzacions per part l'Aliança Popular per a la Democràcies (moviment conegut com a "camises grogues") i Front Unit per a la Democràcia i Contra la Dictadura (moviment conegut com a "camises vermelles", que dona suport a Thaksin Shinawatra). Al maig de 2014, les Forces Armades van tornar a protagonitzar un altre cop d'Estat contra la primera ministra Yingluck Shinawatra -germana de Thaksin-, propiciant la instauració d'una junta militar de l'anomenat Consell Nacional per a la Pau i l'Ordre. Tot i que els nivells de protestes i mobilitzacions socials es van reduir dràsticament sota aquesta junta militar, tant els partits polítics com nombrosos governs han criticat el caràcter autoritari del Govern i els seus intents de perpetuació al poder. D'altra banda, des de l'any 2008 es reactivà un contenciós històric entre Tailàndia i Cambodja sobre la sobirania sobre un temple hindú del segle XI -Preah Vihear- i del territori que l'envolta, situat en una regió fronterera entre els dos països. Després una sentència de la Cort Internacional de Justícia de 1962 que atorgava la sobirania del temple a Cambodja, la disputa va mantenir un perfil baix i es va canalitzar a través de diversos acords entre els dos països. No obstant això, la declaració del temple com a Patrimoni de la Humanitat per part de la UNESCO el 2008 va revifar les tensions i provocà diversos enfrontaments armats entre les Forces Armades d'ambdós països, especialment entre el 2008 i el 2011.

Evolució el 2015

Com en l'any anterior, en què les Forces Armades van perpetrar un cop d'Estat, no es van registrar actes de violència significatius ni mobilitzacions o protestes de consideració, tot i que van persistir les crítiques per part d'ONG, governs i fins i tot organismes internacionals com Nacions Unides per la precària situació dels drets humans, pels presumptes intents de la Junta Militar -també coneguda com a Consell Nacional per a la Pau i l'Ordre (CNPO) - de perpetuar-se al poder i per les polítiques de control i repressió de l'oposició per part l'Executiu. A més d'aquestes crítiques, el fet que va generar més atenció política i mediàtica va ser l'esclat el 17 d'agost d'un artefacte explosiu al santuari hindú de Erawan, a Bangkok, freqüentat habitualment per turistes, en què van morir 20 persones -dues terceres parts estrangeres- i més de 120 en van resultar ferides. El Govern i diversos mitjans de comunicació van considerar aquest atac com el pitjor atemptat de la història del país. L'endemà, un altre artefacte explosiu va esclatar en un embarcador d'un ferri públic a Bangkok, sense produir víctimes mortals. Cap persona o organització va reivindicar

l'autoria de l'atemptat, la qual cosa va generar informacions i teories contradictòries i confuses sobre les circumstàncies de l'esclat. En els dies posteriors a l'atemptat, les forces i cossos de seguretat de l'Estat van iniciar una operació de gran escala durant la qual 139 persones van ser arrestades i més de 4.600 habitatges van ser registrats. A finals de setembre, la Policia va donar la investigació per tancada, declarant que dues de les persones detingudes havien confessat haver dut a terme l'atemptat, com a resposta a l'ofensiva de l'Estat contra organitzacions de tràfic de persones. No obstant això, el Govern no va descartar la vinculació entre l'atemptat i la crisi política que viu el país des de fa anys, i que va motivar el cop d'Estat de 2014.

Durant l'any es van produir nombroses crítiques (per part d'ONG, governs i fins i tot d'organismes internacionals) per la precària situació dels drets humans, pels presumptes intents de la Junta Militar de perpetuar-se al poder i les polítiques de control i repressió de l'oposició per part de l'Executiu. Un dels factors que va provocar grans protestes va ser l'aprovació d'un procés d'*impeachment* al gener per part de l'Assemblea Nacional Legislativa contra l'exprimera ministra Yingluck Shinawatra -que li comportà una inhabilitació de cinc anys per a exercir la política- i el posterior inici del judici per negligència en relació a uns subsidis governamentals a camperols del sector de l'arròs, en què ella s'ha declarat innocent i que podria comportar-li una pena de fins a deu anys de presó. De fet, pocs dies després que la Fiscalia presentés càrrecs contra l'exprimera ministra, la Comissió Nacional Anticorrupció va processar 250 antics parlamentaris pel seu paper en l'aprovació d'una esmena a la Constitució de 2007, el que els pot comportar una inhabilitació de cinc anys d'activitat política. En l'última dècada s'ha prohibit qualsevol activitat política a uns 150 membres dels partits polítics propers a la família Shinawatra, inclosos quatre persones que han exercit la direcció de govern. D'altra banda, a l'abril el primer ministre, el general Prayuth Chan-ocha, va anunciar la retirada de la llei marcial i l'entrada en vigor de l'article 44 de la Constitució interina que, entre altres qüestions, faculta el primer ministre a adoptar mesures sense la autorització del poder legislatiu quan consideri que així ho requereix la seguretat nacional del país. Nacions Unides va declarar que l'article 44 podria ser encara més autoritari que la llei marcial, mentre que l'organització de drets humans Human Rights Watch va instar la comunitat internacional a exercir una pressió concertada sobre l'actual Junta Militar per aturar el que considera la deriva cap un règim dictatorial. D'altra banda, al juliol diversos mitjans

de comunicació russos van publicar la intenció dels Govern de Tailàndia i Rússia d'intercanviar armaments per goma (unes 80.000 tones) i fruita per valor de 160 milions de dòlars. Prèviament, a l'abril, durant una visita a Tailàndia per part del primer ministre rus Dmitri Medvedev (el primer a visitar Tailàndia en els darrers 25 anys), tots dos governs s'havien compromès a incrementar les seves transaccions comercials dels 5.000 milions de dòlars el 2015 als 10.000 milions el 2016.

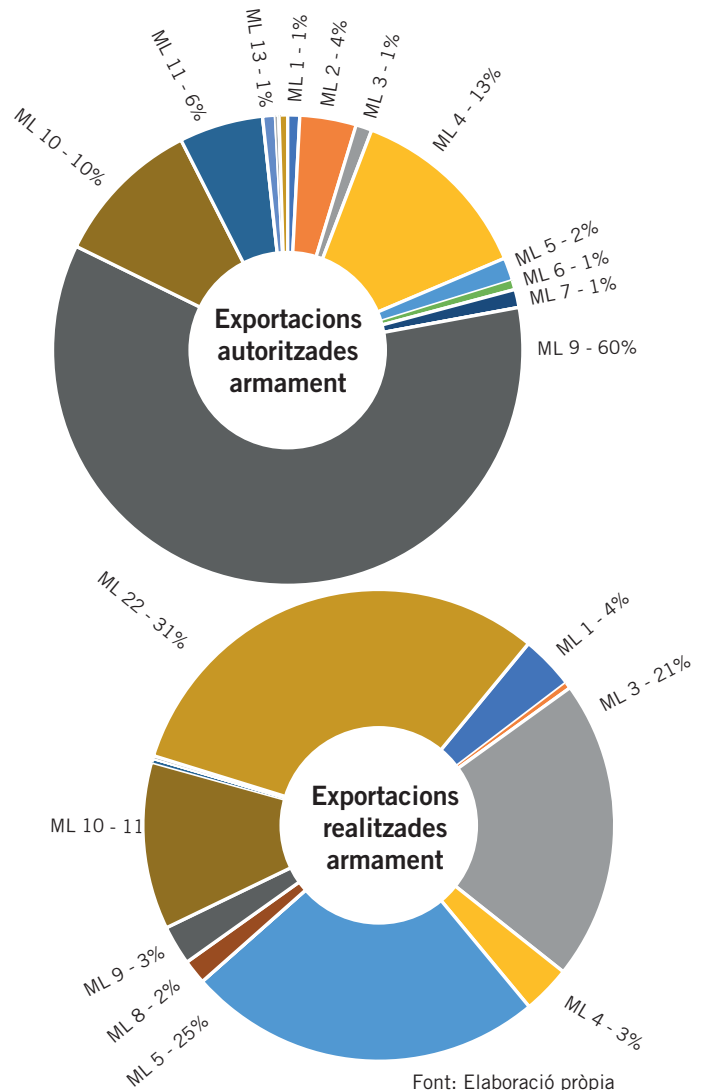
Pel que fa a la tensió entre Tailàndia i Cambodja sobre el temple de Preah Vihear, durant l'any no es registraren enfrontaments significatius entre les Forces Armades d'ambdós països i, de fet, es van produir diverses mesures de foment de la confiança, però va augmentar la tensió sobre dos dels fenòmens que han enterbolit les relacions bilaterals en els últims mesos: la tala il·legal d'arbres i el contrabandisme. A principis d'any, tres persones cambodjanes que estaven explotant fustes precieuses de manera il·legal en territori tailandès van ser abatudes per les Forces Armades tailandeses. Algunes veus a Tailàndia van suggerir que les persones mortes portaven armes i que els soldats tailandesos van actuar en legítima defensa. Segons xifres oficials cambodjanes (confrontades pel Govern tailandès), al voltant de 60 fusters cambodjans van morir a Tailàndia en els anys 2013 i 2014. En aquest mateix sentit, un grup de drets humans a Cambodja va declarar que, entre 2008 i 2014, més de 120 persones cambodjanes havien mort en territori tailandès, bona part d'elles per explotar il·legalment fusta. En una cimera recent entre els dos països, Cambodja va instar Tailàndia a resoldre el problema de l'explotació il·legal de fusta al seu territori a través de protocols i procediments legals i no a través de l'ús de la força.

Arran del cop d'Estat de maig de 2014, s'estima que unes 200.000 persones cambodjanes en situació irregular van tornar a Cambodja, voluntàriament o deportades.

Exportacions d'armes

Tailàndia per a l'any 2015 registra un augment en les seves importacions d'armament. Pel que fa a exportacions realitzades, la UE ha fet efectives llicències per un total de 134.880.188 euros en tecnologia, equips de tir, municions, aeronaus, armes petites i sobretot una gran quantitat d'armament de la qual el tipus no ha estat donat a conèixer. Pel que fa a les exportacions autoritzades, en aquest mateix any es registra un total de 2.260 milions d'euros en relació als 660 milions de 2014. Entre les principals categories hi ha vaixells de guerra, aeronaus, explosius,

armes lleugeres i d'artilleria i agents químics. Els principals subministradors europeus d'armament a Tailàndia són França, Suècia, República Txeca i Espanya.

UZBEKISTAN

Síntesis de la tensió:

Uzbekistan, exrepública soviètica amb importants recursos gasístics i una de les principals exportadores globals de cotó, és escenari de tensions vinculades diversos eixos. D'una banda, la presidència d'Islam Karimov (en el poder des de 1989, primer com a líder del Partit Comunista Uzbek i, des de 1991, com a president de la república independent, fins a la seva mort el 2016, es va caracteritzar per ser un règim d'autoritarisme polític, persecució de l'oposició política i social i vulneracions dels drets humans, inclosa la tortura endèmica en el sistema judicial. La tensió política i social va escalar el 2005, després de la repressió violenta d'unes manifestacions a la localitat d'Andijan, que van causar centenars de víctimes mortals -entre mig miler i un miler, segons estimacions- i més d'un miler de refugiats. La matança va desencadenar sancions selectives i un embargament d'armes dels EUA i UE contra el règim, posteriorment aixecades tot i la falta de canvis significatius en matèria de drets humans.

En anys posteriors, va continuar la situació de greus vulneracions dels drets humans i detencions d'opositors i activistes. D'altra banda, el país fa front a reptes de seguretat vinculats a insurreccions regionals d'ideologia islamista, incloent el grup armat Moviment Islàmic d'Uzbekistan (IMU), amb bases en zones de l'Afganistan i la Unió de la Jihad Islàmica (IJU). El 2015, l'IMU es va adherir al grup armat ISIS.

Evolució el 2015

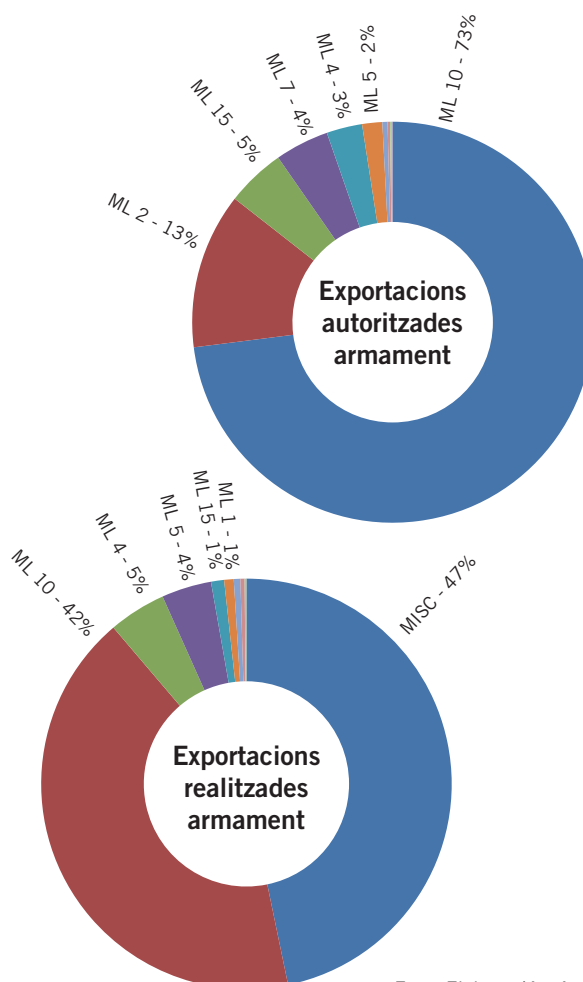
Uzbekistan va continuar sent escenari de diversos focus de tensió, incloent una greu situació de vulneració dels drets humans. Defensors locals de drets humans i organitzacions internacionals van denunciar greus violacions dels drets humans al país per part de les autoritats, incloent ús de tortura i altres maltractaments contra activistes de drets humans, oposició política i població percebuda com una amenaça per a l'Estat. Durant l'any van transcendir alguns casos de figures notòries, com la detenció al gener de la directora de l'ONG independent Aliança de Defensors de Drets Humans de l'Uzbekistan, Elena Urlaeva, després de documentar treballs forçats en els cultius de cotó a la regió de Taixkent, i que va denunciar tortures i violència sexual. Urlaeva va ser posada en llibertat sense càrrecs. Amnistia Internacional (AI) va denunciar ús habitual de tortura i altres maltractaments sota custòdia policial per part de la policia i agents del servei de seguretat nacional com a manera de forçar confessions o incriminacions d'altres persones.³ Les persones amb càrrecs de delictes contra l'Estat o relatius a terrorisme afronten un risc especial de patir tortures, segons AI, que va assenyalar també que la judicatura seguia basant-se en bona part en confessions extretes sota tortura i que continuava ignorant o desestimant de manera sistemàtica les denúncies de tortura i maltractaments, malgrat l'existència de proves.

D'altra banda, es va incrementar la pressió sobre sectors suposadament vinculats a grups armats islamistes, en un any en què el grup armat Moviment Islàmic d'Uzbekistan (IMU) va anunciar la seva adhesió a ISIS. Segons els serveis d'intel·ligència, entre 500 i 600 persones amb nacionalitat uzbeka combatien a les files de ISIS a finals d'any. Les autoritats uzbeques van detenir centenars de persones per suposats vincles amb ISIS i altres grups. Entre 5.000 i 15.000 persones romanien a la presó amb càrrecs relacionats amb extremisme religiós i pertinença a grups religiosos il·legals, segons estimacions recollides pel Departament d'Estat dels EUA. Amnistia Internacional va assenyalar que treballadors migrants retornats al

país es van veure especialment afectats el 2015 per mesures antiterroristes, amb detencions i processament per extremisme, i AI es va fer ressò de denúncies de defensors de drets humans sobre l'ús de tortura contra migrants retornats per obtenir confessions sobre vincles amb ISIS. Al novembre i desembre, mig miler de persones van ser detingudes en diverses zones del país, segons informacions de premsa, incloent desenes de migrants retornats de Rússia i Turquia. Les autoritats van bloquejar xarxes socials i plataformes de comunicació. A més, el règim va crear comitès de barri per informar les autoritats sobre persones sospitoses de vincles amb grups considerats extremistes. Així mateix, durant l'any, es van dur a terme maniobres antiterroristes a Taixkent, Andijan i Bukhara.

Exportacions d'armes

El valor de l'armament exportat a Uzbekistan, així com les llicències d'exportació aprovades per aquest país, han augmentat molt significativament el 2015 respecte a l'any anterior, passant de 9 milions a 130 milions d'euros, i les armes ocultes en la categoria Miscel·lània les més exportades, seguides molt

3. Amnistia Internacional, Informe 2015/2016. La situación de los derechos humanos en el mundo. AI, 2016.

de prop per aereaus, artefactes explosius (bombes, torpedes, coets, míssils) i sistemes de direcció de tir. La majoria de llicències aprovades pertanyen a les categories aereaus, armes lleugeres i artilleria, equips de formació d'imatge i agents químics o biològics tòxics.

Els principals proveïdors d'armament de la Unió Europea a Uzbekistan el 2015 han estat França, Espanya i Bulgària.

2.4. EUROPA

AZERBAIDJÁN

Síntesis de la tensió:

Azerbaidjan fa front a un conflicte no resolt entorn l'estatus de Nagorno-Karabakh, enclavament de majoria armènia, amb aspiracions d'unió a Armènia o d'independència, i formalment parteix d'Azerbaidjan. Nagorno-Karabakh va ser escenari d'un conflicte armat entre 1991 i 1994, precedit d'un deteriorament de les relacions intercomunitàries, amb fustigació i pogroms contra població armènia i azerbaidjanesa a Azerbaidjan, Armènia i Nagorno-Karabakh. El conflicte armat es va internacionalitzar, amb la participació d'Armènia en la contesa. Districtes al voltant de Nagorno-Karabakh van ser presos per forces armènies. El conflicte va causar entorn de 20.000 víctimes mortals i un milió de desplaçats forçats. Un acord d'alto-al-foc el 1994 va posar fi a la guerra, donant pas a una situació de conflicte no resolt. Des de llavors, existeix un procés negociador, sota mediació de la OSCE, que travessa nombroses dificultats, i una situació d'elevada militarització a la zona de conflicte i a la frontera entre Armènia i Azerbaidjan, amb freqüents violacions de l'alto-al-foc. Azerbaidjan, com la seva veïna Armènia, està immersa en una carrera militar. Així mateix, en el plànol intern, Azerbaidjan és escenari de violacions de drets humans.

Evolució el 2015

Durant 2015, es va deteriorar el conflicte no resolt que enfronta a Azerbaidjan i Armènia entorn al territori de Nagorno-Karabakh i el control als districtes adjacents, amb un increment de l'ús d'armes pesades i impactes en la població civil, mentre a Azerbaidjan es van continuar vulnerant els drets humans. En relació al conflicte de Nagorno-Karabakh, es va assistir a una nova etapa d'escalada, segons va expressar a l'octubre l'OSCE, alertant de l'increment en l'ús d'armament pesat. Alguns anàlisis van assenyalar que, a la introducció d'armes pesades durant 2014 (morters de 60mm, 82mm i 120mm) –que hauria seguit durant el 2015–, es va afegir durant el 2015 l'ús d'artilleria i coets no guiats (122mm i TR 107mm).⁴ Durant tot l'any, els Governos d'Armènia i Azerbaidjan, així

com les autoritats de Nagorno-Karabakh, es van acusar de contínues violacions de l'alto-el-foc. Entre els fets de violència durant l'any, al gener es va produir una escalada, amb més d'una desena de víctimes mortals i una vintena de ferits. Forces azerbaidjaneses van disparar aquest mes, granades i bombes de morter cap a la regió de Tavush i, al seu torn, van al·legar haver derrocat un dron prop de la localitat de Agdam, atac que les autoritats de Nagorno-Karabakh van negar. Davant aquesta escalada, que seguia la tendència d'escalada de 2014, el grup de Minsk de l'OSCE –òrgan mediador en el procés de pau– va cridar al gener a Azerbaidjan a complir els seus compromisos amb la resolució pacífica del conflicte i a Armènia a prendre totes les mesures per reduir les tensions, i a ambdues parts a seguir els termes de l'alto-el-foc. Al març es va incrementar de nou la tensió, amb nous enfrontaments i al·legacions d'Azerbaidjan d'haver causat la mort a una vintena de soldats armenis en la línia de contacte. Les forces de Nagorno-Karabakh van denunciar incursions d'Azerbaidjan en àrees sota el seu control. El president de torn de l'OSCE va expressar preocupació a mitjans d'any pel nombre, sense precedents, de persones mortes –actors armats i civils– en els primers mesos de 2015.

Durant la segona meitat de l'any, la tensió es va mantenir elevada. Les autoritats azerbaidjaneses van acusar Armènia de disparar contra posicions d'Azerbaidjan al juliol, amb com a mínim un soldat azerbaidjanès mort. Al setembre les autoritats armènies van acusar Azerbaidjan de la mort de tres civils a la regió de Tavush. Davant l'escalada de tensions, el grup de Minsk va instar, al setembre, als presidents d'Armènia i Azerbaidjan a acceptar la creació d'un mecanisme de l'OSCE d'investigació de les violacions de l'alto-al-foc, i va anunciar que Armènia havia acceptat discutir els detalls del mecanisme, mentre instaven Azerbaidjan a fer el mateix. Les autoritats de Nagorno-Karabakh van acusar a principis de desembre l'Azerbaidjan de bombardejos des de tancs i llença-granades. Posteriorment, i després de gestions diplomàtiques durant tot l'any, els presidents d'Armènia i Azerbaidjan es van reunir a Suïssa, sota el paraigües de l'OSCE. Ambdós van expressar el seu suport al treball dels mediadors de propostes sobre les mesures per reduir i prevenir els incidents de violència a la línia de contacte i a la frontera compartida, inclosos mecanismes d'investigació.

Tant pel que fa a Azerbaidjan com a Armènia, es van dur a terme exercicis militars de gran escala durant l'any. En el cas d'Azerbaidjan, al febrer, es van realitzar maniobres prop de la frontera, amb el desplegament de 20.000 soldats. A

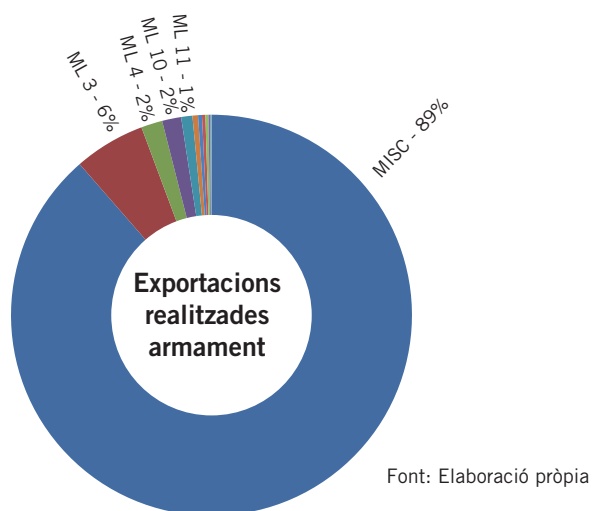
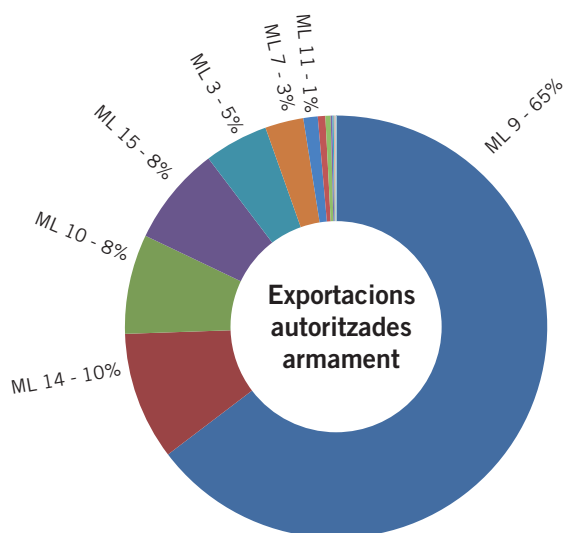
4. Mikail Darbinyan, *Nagorno Karabaj 2015: actualització de un conflicte en ràpid deshielo*, Comentario UNISCI No. 94, Universidad Complutense de Madrid.

començaments de setembre, Armènia va dur a terme exercicis militar (Shant-2015), que van incloure el desplegament d'unitats de tancs, infanteria motoritzada i artilleria. En paral·lel, maniobres militars d'Azerbaidjan entorn aquestes dates, van mobilitzar 700 vehicles armats, 500 míssils i unitats d'artilleria, 40 avions, 50 helicòpters i 20 vaixells d'armada, segons va informar el Ministeri de Defensa. A finals de setembre, forces armènies i russes van dur a terme exercicis militars conjunts, de caràcter anual, incloent la simulació de combat i destrucció de grups opositors que creuen la frontera.

Per la seva part, i en clau interna, Azerbaidjan va continuar essent escenari de violacions dels drets humans, com van senyalar defensors de drets humans locals i internacionals. Entre ells, Amnistia Internacional va alertar sobre la repressió contra la societat civil i la persecució de la oposició política.⁵ L'ONG va alertar que durant el 2015, la Policia va impedir, amb medis violents, la realització de protestes de caràcter pacífic o les va dispersar. Entre els fets, els manifestants que protestaven a l'agost a Mingechevir per la mort d'un ciutadà en custòdia policial, van ser dispersats amb gasos lacrimògens i granades ensordidores, i colpejats amb porres.⁶

Exportacions d'armes

Azerbaidjan ha obtingut al 2015, llicències per importar armament per valor de 983 milions d'euros. D'aquests, més de 606 milions corresponen a la categoria de vaixells i bucs de guerra, que se sumen a la flota militar d'aquesta república caucàsica amb sortida al mar Caspi.

Font: Elaboració pròpia

Pel que respecta a les exportacions realitzades al 2015, per valor de 158 milions d'euros, la categoria més explotada han estat les armes sense munició sense especificar dins la categoria Miscel·lània, que han suposat un 89% del valor total, seguida de munició, de bombes, torpedes, coets, i míssils. Els principals socis comercials d'Azerbaidjan a la UE han estat França, la República Txeca, Bulgària i Espanya.

RÚSSIA

Síntesis de la tensió:

Rússia, país d'elevats recursos naturals, principalment hidrocarburs, ha estat escenari de diversos eixos de tensió des de la seva independència el 1991, després de la descomposició de l'URSS. La inestabilitat dels primers anys després de la caiguda de la URSS, va donar pas a un règim considerat autoritari, sota el lideratge de Vladimir Putin (president entre 2000 i 2008, i de nou des de 2012, i primer ministre entre 2008 i 2012). Des de la seva arribada al poder, Putin va reforçar el control polític vertical de les institucions i els mitjans de comunicació, i va desmantellar el poder adquirit pels oligarques en l'etapa Ieltsin, alguns, simpatitzants de l'oposició liberal. En paral·lel, es va donar pas a una situació de vulneració de drets humans, incloent persecució contra defensors de drets humans, opositors polítics i periodistes independents. Les tensions entre el règim i actors opositors i de la societat civil s'han accentuat en diversos períodes, com al 2012, amb àmplies mobilitzacions anti-governamentals. D'altra banda, la regió del nord del Càucàs, és escenari de diversos conflictes, que enfronten les forces de seguretat federals i locals i grups insurrectes islamistes, que defensen la creació d'un Emirat Caucàsic, i una part dels quals es va adherir entre 2014 i 2015 a l'Estat Islàmic. La inestabilitat al nord del Càucàs, amb un conflicte armat a la república de Dagestan i situacions de tensió a Txetxènia, Kabardina-Balcaria i Ingúixia, té arrels en el conflicte armat que va afectar Txetxènia als anys noranta i a la seva regionalització. A això, s'uneixen les pràctiques de corrupció sistèmica i de greus violacions de drets humans dels règims locals de la regió nord-caucàsica.

5. Amnistia Internacional, Informe 2015/2016. *La situación de los derechos humanos en el mundo*. AI, 2016

6. Amnistia Internacional, Informe 2015/2016. *La situación de los derechos humanos en el mundo*. AI, 2016.

Evolució el 2015

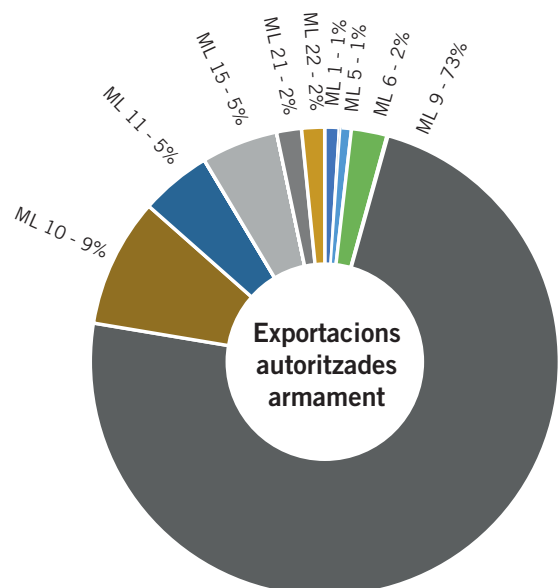
La situació de tensió, que enfronta a forces de seguretat federals i locals amb les insurgències islamistes de Txetxènia, Kabardina-Balcaria i Ingúixia va seguir activa, se suma al conflicte armat al Daguestan.⁷ Es van reduir els nivells de letalitat en la república de Txetxènia, mentre que a Kabardina-Balcaria i a Ingúixia es van mantenir nivells similars als de 2014. Segons el balanç de “Caucasian Knot”, van morir a Txetxènia una dotzena de persones i una quinzena van resultar ferides (enfront les 52 víctimes mortals i 65 ferits de 2014). En el cas de Kabardina-Balcaria, al 2015 van morir 47 persones a causa del conflicte, a les que se suma una persona ferida (48 víctimes mortals i 17 ferits durant 2014), i a Ingúixia van morir 16 persones i altres 5 van resultar ferides (18 i 16, respectivament, en 2014). Entre els fets de rellevància de l’any, els màxims capdavanters de les insurreccions a Txetxènia, Kabardina-Balcaria i Ingúixia –així com de Daguestan– van proclamar la seva adhesió al grup armat ISIS, que al juny va anunciar la creació de la Província del Caucas (Vilayat Kavkaz), formada per Daguestan, Txetxènia, Ingúixia i la província conjunta de Kabardina-Balcaria i Karatxai-Txerkèssia. L’Estat Islàmic va nomenar a Rustam Asildarov (àlies Abu Mohammad al-Qadari), originari de Daguestan, com el nou emir del Caucas. No obstant això, alguns sectors minoritaris de la insurrecció van mantenir la seva lleialtat a l’Emirat Caucàsic.

Durant l’any es van produir incidents freqüents de violència a Kabardina-Balcaria. Entre els fets de violència, va morir al novembre en una operació especial de les forces de seguretat el suposat cap d’Estat Islàmic a Kabardina-Balcaria, Robert Zankishiev (emir Abdullah). El mateix mes, una quinzena de combatents van ser abatuts en operacions especials prop de la capital, Nalchik. Al seu torn, a Txetxènia es van produir atacs amb bomba, així com incidents violents amb armes de foc, encara que el nombre d’incidentes i víctimes mortals es va reduir significativament respecte el 2014. Entre els fets de violència, dos combatents van morir al gener, durant una operació especial de les forces de seguretat al districte de Naur, a la qual també van resultar ferits quatre soldats. Tres persones van morir a causa d’una explosió al costat d’una presa prop de la capital, Grozni, al febrer, incident després del qual es va detenir i interrogar a un centenar de persones, segons informacions de premsa. Així mateix, les autoritats van mantenir la pressió contra la població musulmana salafista, a

través de batudes en llocs de culte i detencions de civils. D’altra banda, defensors de drets humans van ser objecte d’atacs, incloent el segrest d’una activista prop de Grozni a l’octubre, posteriorment alliberada, així com atacs contra la seu del Comitè Local contra la Tortura. D’altra banda, Ingúixia també va ser escenari de diversos incidents de violència. El cap insurgent del districte de Sunzha a Ingúixia, Beslan Makhauri (àlies emir Muhammad), originari de Txetxènia, va ser abatut al costat del cap de l’estructura insurgent de Nazran, Ilyas Vedzizhev, per les forces de seguretat durant un tiroteig a l’octubre en Nazran. Així mateix, en relació al conjunt de la Federació Russa, organitzacions de drets humans locals i internacionals van denunciar greus restriccions de les llibertats d’expressió i reunió pacífica, persecucions contra ONG, detencions contra persones amb càrrecs sota legislació ambigua de seguretat nacional, i persecució contra periodistes que cobrien la situació del nord del Caucas.⁸

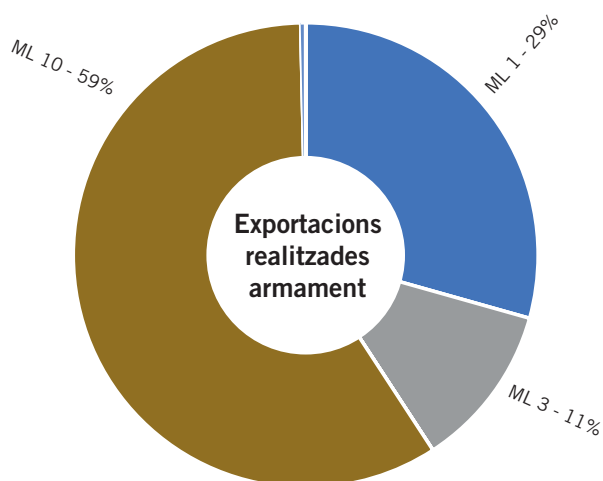
Exportacions d’armes

Les exportacions d’armament a Rússia assenyalades en l’informe de la Unió Europea durant el 2015, registra una menor importació d’armament pel que fa a l’any 2014. Per a l’any 2015, les exportacions realitzades per la UE ascendeixen a 88,93 milions d’euros en categories com a aeronaus, armes petites i municions. No obstant això, en exportacions autoritzades es registra un major augment en relació a l’any anterior (240,5 milions d’euros).

7. La situació a la República del Daguestan, considerada com a conflicte armat, s’analitza a la publicació del Centre Delàs i l’Escola de Cultura de Pau, *Comerç d’armes i conflictes. Exportacions d’armes a països en conflicte armat*, 2017

8. Amnistia Internacional, Informe 2015/2016. *La situació de los derechos humanos en el mundo*. AI, 2016.

Font: Elaboració pròpia

Es recull un total d'1.039,5 milions d'euros en bucs de guerra, aeronaus, equips de formació d'imatge, equips electrònics, vehicles blindats i tancs, així com també, armes petites i equips de direcció de tir. Rússia té França, Alemanya, Itàlia i República Txeca com a principals socis comercials en armament de la UE.

SÈRBIA

Síntesis de la tensió:

La República de Sèrbia manté un conflicte no resolt entorn a l'estatus de Kosovo, territori que es va proclamar independent el 2008, i al qual el Govern serbi considera encara com a província autònoma de Sèrbia. La disputa es remunta al conflicte armat que va enfrontar entre 1998 i 1999 a Sèrbia amb el grup armat albanokosovar ELK, precedit al seu torn per dècades de tensions polítiques i socials. Kosovo, de majoria de població albanokosovar, havia estat una província autònoma de Sèrbia en el marc de la República Federal Socialista Soviètica, i va ser escenari en els vuitanta d'un increment de mobilitzacions i demandes nacionalistes albaneses, de deteriorament de les relacions inter-ètniques i d'augment de la repressió de les autoritats de Sèrbia, que el 1989 van revocar l'estatut d'autonomia de la província, i el 1990 va dissoldre el Govern i Parlament local. Després d'anys de mobilització pacífica albanokosovar, l'ELK va iniciar una campanya armada. El conflicte armat a Kosovo –que va esclatar pocs anys després de la fi de les guerres a Croàcia i Bòsnia i Hercegovina–, va causar la mort o desaparició de 13.500 persones, principalment civils albanokosovars, però també població sèrbia, roma i d'altres minories. L'OTAN va dur a terme bombardejos contra Sèrbia, sense autorització de l'ONU. Una resolució del Consell de Seguretat de l'ONU va donar pas a l'establiment d'un protectorat internacional sobre Kosovo en 1999 i, a partir de 2006, a un procés de determinació de l'estatus final, que no va aconseguir acord entre les parts. El Parlament kosovar va proclamar la independència el 2008, amb el suport dels EUA i de gran part de països de la UE, si bé les àrees de Kosovo de majoria de població sèrbia es van mantenir, amb suport de Sèrbia, i al marge de les institucions de Kosovo. Sèrbia i Kosovo van iniciar, durant l'any 2011, un nou procés de diàleg sota facilitació de la UE per a la normalització de les relacions. Tant Sèrbia com Kosovo van continuar enfrontant nombrosos reptes interns en matèria de justícia transicional, drets humans i corrupció política.

Evolució el 2015

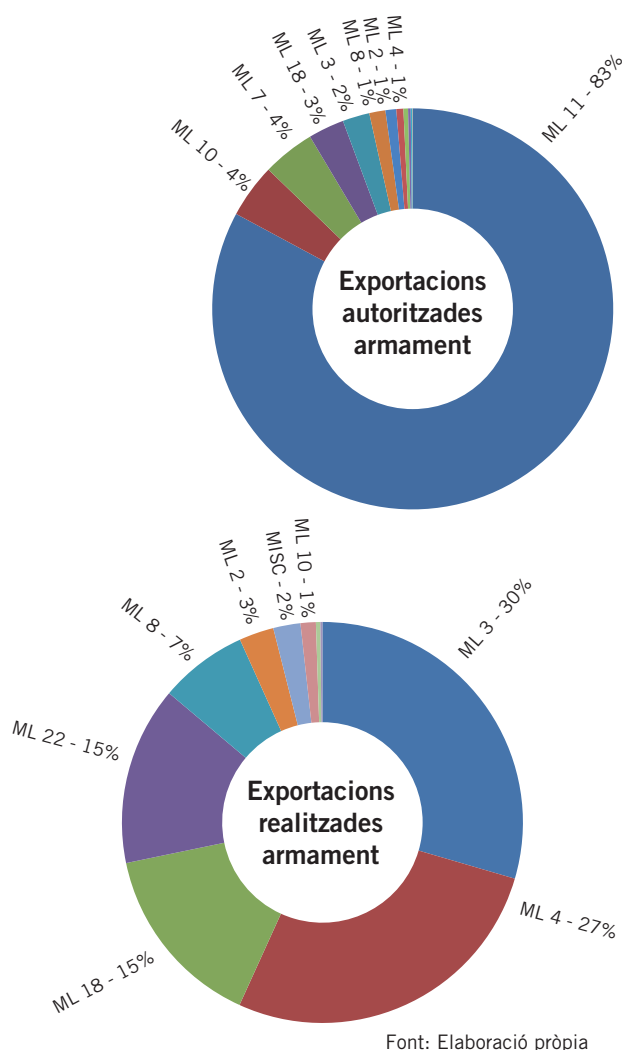
Organitzacions de drets humans van continuar denunciant a Sèrbia violacions de drets humans, incloent atacs i amenaces contra periodistes independents, crims d'odi contra població LGTBI, així com obstacles a l'accés a la protecció internacional, en un any en què més de 600.000 persones migrants i refugiades van travessar Sèrbia. Onegés com Amnistia Internacional (AI) i Human Rights Watch (HRW) van denunciar maltractaments i explotació econòmica contra persones refugiades i migrants per part de la policia. Segons organitzacions de drets humans, entre els sis centres de recepció i inscripció per a persones refugiades –incloent un d'obert al juliol de 2015 a Presevo, al costat de la frontera amb Macedònia– no s'aconseguien les condicions suficients d'acollida, la qual cosa va deixar a un elevat nombre de persones sense recer. Segons AI, al novembre, les autoritats només permetien l'entrada a Sèrbia de persones afganeses, iraquianes o sirianes. Així mateix, l'Associació Independent de Periodistes de Sèrbia va denunciar l'increment d'atacs contra periodistes, amb 34 atacs durant 2015, enfront dels 20 del 2014. L'associació va assenyalar que, en la majoria dels casos, no es presenten denúncies formals, en un context d'arbitrarietat del poder i de desconfiança dels periodistes cap a les institucions, que han de perseguir els atacs a la llibertat d'expressió, segons l'associació. Durant l'any 2015 es van produir, també, casos d'atacs contra persones LGTBI i activistes, com va documentar AI. D'altra banda, la minoria roma al país va continuar sent objecte de discriminació i assetjament, segons HRW. Organitzacions de drets humans van denunciar, també, falta de suport per part de les autoritats, a la persecució de crims de guerra dels passats conflictes armats a l'ex Iugoslàvia, així com mecanismes febles de protecció de testimonis.

Pel que fa al seu conflicte no resolt amb Kosovo, la tensió entre tots dos territoris es va reduir durant 2015, i ambdues parts van aconseguir a l'agost un acord per a l'establiment de l'associació de municipalitats, que contempla la descentralització administrativa en àrees de Kosovo de majoria sèrbia, com a part de l'acord de 2013 entre Sèrbia i Kosovo per a la normalització de relacions (Acord de Brussel·les). L'acord d'agost contempla competències per 10 municipalitats, que tindran la seva pròpia assemblea, president electe i bandera, encara que sota legislació kosovar. Tindran competències en matèria de desenvolupament econòmic, educació, assistència sanitària i planificació urbana i rural, entre altres, i podran dur a terme acords de cooperació amb

altres assemblees de municipalitats. La nova estructura serà finançada amb impostos locals i transferències de les autoritats kosovars i podrà rebre finançament de Sèrbia, encara que per vies diferents als impostos o duanes. L'acord va generar fortes protestes entre l'oposició política albanokosovar, que va exigir la seva retirada i va iniciar una campanya de protesta, incloent-hi incidents violents, com el llançament de gasos lacrimògens a la cambra legislativa kosovar, durant els últims tres mesos de l'any. Enfrontaments entre manifestants contraris al pacte –i a un altre acord sobre delimitació fronterera amb Montenegro– i la Policia kosovar, van resultar en desenes de ferits, incloent-hi, almenys, 50 ferits al novembre en l'operació de detenció del cap opositor del partit albanokosovar Vetevendosje, Albin Kurti. Al va denunciar ús excessiu de la força per la Policia kosovar durant la intervenció. La presidenta kosovar, Atifete Jahjaga, va remetre el novembre, l'acord al Tribunal Constitucional de Kosovo, que ho va suspendre provisionalment, fet que va ser criticat per Sèrbia. El tribunal va determinar al desembre que algunes parts del text eren inconstitucionals. D'altra banda, Sèrbia, es va involucrar en la crisi interna generada a l'inici de l'any entre el Govern kosovar i el seu soci minoritari serbi-kosovar, Llista Sèrbia. El Govern serbi, es va sumar al febrer a les crítiques de Llista Sèrbia per la destitució del ministre kosovar per a les Comunitats i el Retorn, Aleksandar Jablanovic, pertanyent a la formació sèrbia-kosovar. Jablanovic va ser retirat del càrrec aquell mes, després d'unes polèmiques declaracions despectives cap a la població albanokosovar, després de l'atac a un autobús amb peregrins serbis. 80 persones, incloent-hi 50 policies, van resultar ferits en les protestes en demanda de la dimissió de Jablanovic, i un centenar de persones van ser detingudes. Aquestes, van ser considerades les mobilitzacions més nombroses des de la proclamació unilateral d'independència el 2008. A la tensió s'afegia la decisió del Govern kosovar de fer marxa enrere amb el pla de nacionalització del complex miner de Trepca –sobre el qual Sèrbia reclama el 70% de la seva propietat i que, des de la fi de la guerra, ha estat sota control de l'Agència de Privatització de Kosovo, una agència considerada de propietat i gestió opaca, segons analistes. Els plans inicials de nacionalització van ser fortament criticats per Sèrbia. El Govern kosovar va tirar enrere la seva proposta, fet que va desencadenar protestes de la població albanokosovar, incloent centenars de miners. En protesta per la destitució de Jablanovic, la Llista Sèrbia va iniciar un boicot parlamentari, que va posar fi a l'abril després del compromís governamental que no hi hauria passos unilaterals contra els interessos de la comunitat sèrbia-kosovar.

Exportacions d'armes

Sèrbia presenta un augment molt significatiu del valor de les llicències autoritzades per a la importació d'armament durant el 2015 en comparació a l'any anterior. Així, el valor de les autoritzacions cap a la república balcànica passa dels 88 milions d'euros al 2014, als quasi 658 milions d'euros durant 2015, mentre que les exportacions es mantenen en nivells similars per aquest període. Les principals categories d'armament exportades a Sèrbia durant 2015, han estat municions, explosius com coets, torpedes i míssils o equips per a la producció i tecnologia, mentre que -entre les exportacions autoritzades- destaquen, molt clarament, els equips electrònics, que suposen un 83% del valor del total de les llicències aprovades. França, Bulgària, República Txeca i Eslovàquia han estat els principals exportadors de la UE cap a Sèrbia.

2.5. ORIENT MITJÀ

ARÀBIA SAUDITA

Síntesis de la tensió:

Amb un marcat conservadorisme religiós i una capacitat d'influència assentada en la seva riquesa i les seves reserves de petroli, Aràbia Saudita és una potència regional que rivalitza amb Iran, i que ha adoptat un paper cada cop més actiu en diferents conflictes de la zona. Internament, la monarquia sunnita concentra el poder i encapçala les institucions governamentals, mantenint una política que atorga escassa cabuda a la dissidència. A l'absència de partits, es sumen les restriccions de llibertats i drets i polítiques discriminatoris que afecten especialment a les dones i a minories religioses, com la xiïta. En aquest context, el procés de revoltes que va tenir lloc a la regió, va encoratjar mobilitzacions durant 2011, especialment, a la zona est del país, on es concentra la minoria xiïta. Les autoritats saudites han respost amb repressió, i acusant l'Iran de promoure intents de desestabilització. Paral·lelament, el país ha estat escenari d'accions armades de grups armats vinculats a al-Qaeda i Estat Islàmic.

Evolució el 2015

Durant l'any 2015, l'Aràbia Saudita va enfrontar canvis importants a nivell de política interna i exterior que van tenir repercussions específiques en les dinàmiques de tensió que enfronta el país. Internament, la monarquia va viure una etapa de successió. La mort del rei Abdullah bin Abdulaziz, al gener, va donar pas a l'ascensió al tron del seu mig germà Salman bin Abdulaziz, qui va designar al seu nebot Mohamed bin Sayef com a primer ministre i príncep hereu, i al seu fill, Mohammed bin Salman, com a ministre de Defensa i segon en la línia de successió. Aquests canvis en la cúpula no van suposar, no obstant això, transformacions en quant a l'exercici de llibertats i el respecte als drets que mostrava el país. Així, van continuar pràctiques denunciades sistemàticament per organitzacions internacionals de drets humans, entre elles els arrestos arbitraris; la repressió a dissidents, activistes i defensors de drets humans; o les polítiques discriminatòries cap a les dones i cap a minories religioses, en particular la comunitat xiïta. Human Rights Watch va alertar que, al mes de setembre, les autoritats saudites havien detingut a gairebé la totalitat dels fundadors de l'Associació Saudita pels Drets Civils i Polítics (ACPRA, per les seves sigles en anglès). Altres dos casos d'especial notorietat van ser el càstig amb 50 fuetades al destacat bloqueaire Raif Badawi, acusat de promoure una pàgina web liberal i d'insultar a les autoritats religioses), al gener; així com l'arrest de l'escriptor i comentarista Zuhair Kutbi, per plantejar propostes de reforma en una entrevista, al juliol. Addicionalment, cal destacar que diverses ONG internacionals van cridar l'atenció sobre l'increment en l'aplicació

de la pena de mort a Aràbia Saudita, en el seu nivell més alt en les últimes dues dècades. Segons va informar Amnistia Internacional, un total de 157 persones van ser executades durant l'any –algunes públicament–, un terç d'elles per delictes no violents vinculats amb drogues.

En paral·lel, l'Aràbia Saudita va ser escenari de diversos fets de violència, en la seva majoria reivindicats per cèl·lules del grup armat ISIS, que van provocar la mort d'almenys una quarantena de persones. Entre aquestes ofensives cal destacar els dos atacs suïcides perpetrats al maig contra mesquites xiïtes en les localitats de Qatif i Damman, a l'est del país, en els quals van morir 26 persones i més d'un centenar van resultar ferides. Una presumpta cèl·lula de ISIS auto-denominada "Província de Naid" va reclamar l'autoria de tots dos atacs. Un altre atac explosiu contra una mesquita freqüentada per les forces de seguretat en Abha, en el sud del país, va causar la mort a altres 15 persones a l'agost, en una acció reivindicada per una altre filial d'Estat Islàmic anomenada "Província de Hijaz". Una altra persona va morir en un atac suïcida contra una altra mesquita a la localitat de Nairan (sud-oest) i dos policies van ser tirotejats a Qatif durant l'últim trimestre de l'any. En aquest context, i al llarg de tot l'any 2015, les autoritats saudites van dur a terme detencions de persones sospitoses de vinculació amb Estat Islàmic i d'activitats terroristes. Així, es va informar d'algunes detencions especialment massives a l'abril (93 persones), juliol (431) i agost (74).

En el pla de la política exterior, el fet més significatiu del 2015 va ser la decisió de Riad d'implicar-se de manera activa i directa en el conflicte armat del país veí, Iemen. El 26 de març, després de que el president iemenita fos destituït pels insurgents al-houthistas, Aràbia Saudita es va posar al capdavant d'una coalició internacional –integrada també per EAU, Bahrain, Kuwait, Qatar, Jordània, el Marroc, Sudan i Egipte; i amb el suport logístic de països com EEUU i Regne Unit– i va llançar l'operació "Tempesta Decisiva" contra el grup armat. Al finalitzar l'any, les hostilitats en el marc d'aquest conflicte havien mort 6.000 persones, més de la meitat de les quals civils. El conflicte també va causar la mort d'unes 80 persones en territori saudita, principalment soldats i guàrdies fronterers a la zona limítrofa.

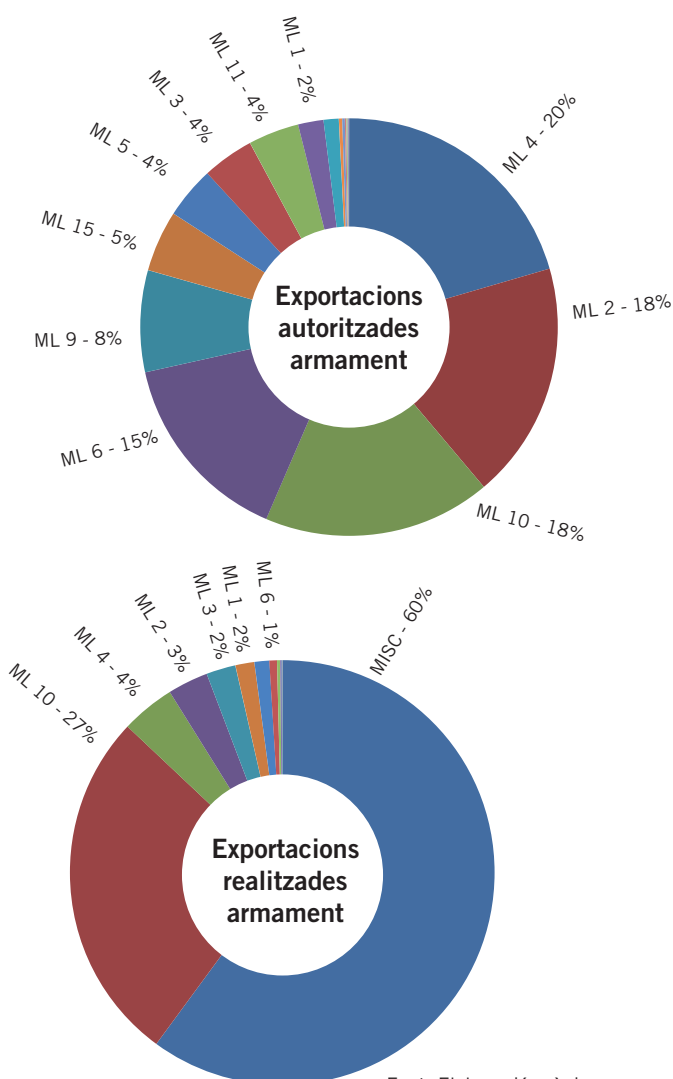
La campanya militar liderada per Riad es va focalitzar principalment en atacs aeris, però també va incloure la provisió d'armes a les forces lleials a Hadi i la imposició d'un bloqueig aeri i naval, un conjunt de mesures que van tenir un sever impacte

en la població iemenita. L'Alt Comissionat de l'ONU per als Drets Humans va acusar la coalició liderada per Aràbia Saudita de ser responsable d'un nombre desmesurat d'ofensives amb víctimes civils. Entre elles, el bombardeig d'una fàbrica al port de Hodaida que va deixar més de 30 persones mortes, els atacs contra objectius civils al nord de la província de Saada (bastió dels al-houthistas) que van provocar desenes de víctimes mortals, els bombardejos contra dos complexos civils a la ciutat de Mokha que van causar la mort d'almenys 65 civils i els atacs contra infraestructures de salut, incloent un hospital gestionat per Metges Sense Fronteres. Addicionalment, la coalició liderada per Aràbia Saudita va ser acusada d'utilitzar bombes de dispersió en àrees poblades a Iemen, causant la mort i ferides a nombroses persones. El bloqueig imposat per la coalició també va agreujar la situació de crisi humanitària i inseguretat alimentària al país, altament dependent de la importació d'aliments i combustibles. Així, en finalitzar l'any s'estimava que el 80% de la població requeria assistència. El conflicte va motivar, a més, massius desplaçaments forçats de població, de prop d'un milió de persones en 2015. Les polítiques d'Aràbia Saudita en el pla intern i internacional, van motivar reaccions des d'Europa. Així, per exemple, a principis de 2016 el Parlament Europeu (PE) va expressar la seva preocupació per les accions perpetrades per la coalició liderada per Riad i per la decisió de països europeus de continuar transferint armes a Aràbia Saudita malgrat el que està establert en la Posició Comuna 2008/944/PESC. En aquest context, el PE va votar majoritàriament a favor de la imposició d'un embargament d'armes a Aràbia Saudita davant les greus acusacions d'incompliment del dret humanitari a Iemen. Al 2015, el PE també es va pronunciar en contra de la condemna a fuetades de Raif Badawi, aprovant una resolució en contra del càstig corporal en la qual exigia l'alliberament immediat del bloqueig i d'altres presoners saudites. A l'octubre, Badawi va ser reconegut amb el Premi Sakharov a la Llibertat de Pensament que concedeix el PE. Cal destacar que, també durant el 2015, el Govern de Suècia va decidir cancel·lar les vendes d'armes a Aràbia Saudita –posant fi a un acord de cooperació militar vigent durant una dècada– davant el panorama de vulneracions als drets humans al país, especialment de les dones. La mesura va ser promoguda per la ministra Margot Wallström, en el marc d'una política exterior feminista, i es va adoptar després que Riad vetés la participació de la secretària d'Estat sueca en una reunió de la Lliga Àrab a Egipte. En les setmanes prèvies a la cita, Wallström havia criticat la condemna a fuetades contra Badawi –qualificant-les de “càstig medieval”– i, segons va transcendir, pretenia donar un discurs davant la

Lliga Àrab per reivindicar la necessitat de reformes en l'àmbit dels drets de les dones al món àrab. Aquest “impasse” va acabar de decidir al Govern suec, que en els mesos previs havia mantingut un debat intern sobre la cooperació militar amb Aràbia Saudita. La decisió va suposar una ruptura amb les postures tradicionals de nombrosos governs occidentals que, sistemàticament, han privilegiat la seva relació amb Riad i han optat per no qüestionar les seves polítiques ni credencials en matèria de drets humans.

Exportacions d'armes

La polèmica que generen les exportacions a l'Aràbia Saudita no ha evitat que, durant 2015, el total d'armament europeu adquirit per aquest país ascendeixi a més d'1.857 milions d'euros. Entre les principals categories, destaquen “Miscel·lània”, és a dir, armes de categoria no especificada o oculta (que suposen fins a un 60% del total d'armes comprades), aeronaus, artefactes explosius, armes lleugeres i d'artilleria, munició, armes petites i vehicles blindats i tancs.

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a les exportacions autoritzades, que superen els 22.000 milions d'euros, les tres categories que han obtingut més llicències són els artefactes explosius, armes lleugeres i d'artilleria, aeronaus i vehicles blindats, seguides per bucs de guerra, dels quals l'espanyola Navantia és una de les grans proveïdores, i per equips de formació d'imatge. Els seus majors proveïdors europeus han estat França, Espanya, Itàlia i Bulgària.

EGIPTE

Síntesis de la tensió:

Igual que altres països de la regió que van viure processos de revoltes populars contra règims autoritaris, Egipte va ser escenari de mobilitzacions massives en 2011 que van acabar amb el Govern de Hosni Mubarak, després de tres dècades al poder. La caiguda de Mubarak va obrir un capítol incert marcat per les tensions entre sectors propers a l'antic règim i a l'estament militar que desitjaven preservar la seva posició de poder, sectors dissidents que aspiraven a aprofundir en la revolta i grups islamistes, especialment els Germans Musulmans (GM), que després d'anys d'existència com a moviment dissident il·legal, veien una oportunitat d'accedir al poder, entre d'altres. La victòria electoral dels Germans Musulmans en els comicis parlamentaris i presidencials de 2012 va semblar que obria una nova etapa al país, però l'aventura dels islamistes al poder a Egipte va ser breu. A mitjan de 2013 el primer president islamista, Mohamed Mursi, és enderrocat per un cop d'estat castrense que va suposar la tornada dels militars a la primera línia de poder, amb el general Abdel Fatah al-Sisi al capdavant. Des de llavors l'escenari intern ha estat marcat per la persecució i repressió a l'oposició islamista –els GM van ser declarats il·legals i organització terrorista– i a altres formes de dissidència, denúncies d'abusos als drets humans i ampliació de poders a les forces de seguretat en el marc de lleis d'excepció, especialment, després de la intensificació del conflicte armat al Sinaí.

Evolució el 2015

Durant el 2015, Egipte va continuar veient-se afectat per una tensió interna d'alta intensitat caracteritzada per la campanya de persecució i repressió contra els Germans Musulmans (GM) i altres sectors de l'oposició política, per l'aprovació de lleis que restringeixen l'exercici de llibertats i amplien les capacitats de control de les autoritats, per contínues denúncies sobre abusos en matèria de drets humans i per múltiples fets de violència que haurien provocat la mort de desenes de persones –almenys una quarantena– al 2015. Respecte als episodis de violència, alguns dels incidents més greus van tenir lloc durant el primer trimestre, en el marc de mobilitzacions de protesta amb motiu d'un nou aniversari del derrocament del règim de Hosni Mubarak, al 2011. Segons informacions de premsa, com a mínim una vintena de persones van perdre la vida en els enfrontaments entre

manifestants i les forces de seguretat, o després de ser tirotejades per policies mentre participaven en aquestes protestes. En aquest context, un dels fets més emblemàtics, i que van causar major consternació pública, va ser l'assassinat a tirs per la policia de dues dones, l'activista i poeta i membre del Partit Socialista Shaimaa al-Sabbagh, que participava en una marxa pacífica al Caire, i la d'una jove de 17 anys mentre assistia a una protesta pro-islamista a Alexandria. Altres fets de violència destacats durant l'any van tenir com a protagonistes a les forces de seguretat i a partidaris dels GM, grup declarat il·legal i organització terrorista per les autoritats egípcies. Així, una operació de registre suposadament destinada a desbaratar un complot per perpetrar atacs al país va acabar amb la mort d'entre 9 i 13 dirigents dels GM al Caire, a mitjans d'any. Les forces de seguretat asseguraren que hi va haver un tiroteig, però el grup islamista va desmentir la versió de les autoritats i va assegurar que el grup no anava armat, i mantenia reunions per coordinar l'assistència a les famílies d'integrants dels GM que havien mort o que es trobaven a la presó. Al juliol, sis persones més van morir en xocs entre les forces egípcies i partidaris dels GM, que va mantenir la seva crida a rebel·lar-se contra el Govern d'Abdel Fatah al-Sisi.

En paral·lel a aquests esdeveniments, durant 2015, va continuar la persecució judicial als GM, incloent els seus màxims dirigents, en el marc de judicis sense suficients garanties. Al maig, les autoritats egípcies van condemnar a mort l'ex president Mohamed Mursi i a 114 persones més. La mesura va encoratjar crítiques per part de diversos actors internacionals, entre ells l'ONU i la UE, a través de la seva alta representant en política exterior. Durant el 2015, onegés de drets humans com Amnistia Internacional i Human Rights Watch (HRW) van alertar sobre l'increment de les condemnes a mort al país. Des del derrocament de Mursi en un cop d'estat al juliol de 2013, i fins a finals de 2015, s'havien dictat 547 sentències d'aquest tipus en casos de violència política, en la seva majoria contra integrants dels GM. La majoria de les condemnes es trobaven en fase d'apel·lació. HRW va destacar que almenys 3.000 persones havien estat encausades o condemnades per corts militars, i que molts dels judicis massius contra membres dels GM no establien responsabilitat de manera individual. ONG internacionals i locals també van cridar l'atenció sobre l'existència de nombrosos abusos en matèria de drets humans. Un dels temes denunciats va ser el gran nombre de persones mortes mentre restaven en custòdia policial, o que van desaparèixer després d'haver estat arrestades. D'acord amb les dades recopilades

per l'ONG egípcia Nadeem Center, un total de 272 persones van perdre la vida mentre estaven detingudes durant el primer any de Govern de al-Sisi, i altres 119 romanien desaparegudes en finalitzar el 2015. En aquest context, en finalitzar l'any, es va informar que diversos policies van ser sentenciats per tortures i per colpejar fins a la mort a persones vinculades amb els GM.

La Federació Internacional de Drets Humans (FIDH), també va fer advertiments sobre l'augment de la violència sexual contra persones detingudes per part de les forces de seguretat egípcies després del cop d'estat de juliol de 2013. Segons l'informe elaborat per FIDH, la violència sexual era una pràctica àmpliament utilitzada durant les detencions i als centres de detenció, principalment contra simpatitzants de l'oposició al Govern del-Sisi, però també contra manifestants, activistes i persones acusades d'amenaçar l'ordre moral. Dones, estudiants i integrants de la comunitat gai, lesbiana, bisexual, trans-gènere i inter-sexual, estaven entre les víctimes d'aquest tipus de pràctiques. Pel que fa a les dones, es va denunciar l'ús de violència sexual durant operacions de rastreig, i durant períodes de detenció contra activistes i presoneres polítiques. Fonts properes als GM van advertir sobre l'ús de violència sexual contra algunes dones del grup que romanien empresonades, incloent-hi almenys una vintena de casos de violació. Paral·lelament, es va observar una major prevalença de la violència sexual, en general, a l'espai públic.

Durant el segon semestre de 2015, també va destacar l'aprovació de noves lleis anti-terroristes, després de l'escalada de violència a la Península del Sinaí.⁹ Associacions de drets humans van ressaltar que aquestes normatives constituïen una nova eina de les autoritats per perseguir i silenciar a veus crítiques, tenint en compte que consagraven un concepte ambigu de terrorisme. Segons el propi Ministeri de l'Interior egipci, prop de 12.000 persones havien estat arrestades sota càrrecs de terrorisme entre gener i octubre de 2015. Addicionalment, aquesta nova legislació va ampliar els poders de les forces de seguretat (permetent-los vigilar sospitosos de terrorisme de manera potencialment indefinida i sense autorització judicial prèvia), va augmentar les penes a mort i presó perpètua per delictes vinculats a activitats terroristes, i va disposar sancions (des de multes fins a un any de prohibició de treballar) contra els qui divulgessin informacions sobre temes de terrorisme que contradiguessin la versió oficial del

Ministeri de Defensa. Aquesta disposició, al costat del bloqueig a l'accés de premsa i observadors a la zona del Sinaí van dificultar la possibilitat d'un seguiment independent de la crisi en el Sinaí i de les seves conseqüències en la població civil. En aquest context, cal destacar també que associacions de premsa van denunciar un increment en el nombre de periodistes arrestats durant l'any. Addicionalment, cal esmentar que l'Agència de Seguretat Nacional va prohibir viatjar fora del país a nombrosos egipcis i egípcies, incloent-hi activistes, polítics i acadèmics.

En matèria de política exterior, cal destacar que Egipte va intervenir a Líbia, llençant atacs aeris contra posicions d'Isis a Derna al febrer, després de que el grup armat segrestés i decapités vint egipcis de confessió copta. L'ofensiva egípcia hauria causat la mort d'almenys set civils, segons informacions de premsa. A més, Egipte es va unir al març a la coalició internacional promoguda i liderada per Aràbia Saudita, amb l'objectiu d'intervenir en el conflicte armat al Iemen. El Caire va enviar quatre vaixells de guerra al golf d'Adèn, i no va aclarir en quins altres àmbits es concretaria la seva participació a la coalició –acusada de provocar la mort a nombrosos civils en el marc de l'ofensiva¹⁰, encara que fonts militars van descartar el desplegament de forces terrestres. En aquest context, els Estats Units van informar que reprenien l'exportació de material militar a Egipte –el lliurament del qual es mantenia bloquejada des del cop d'estat contra Mursi–, la qual cosa va suposar llum verda per al lliurament de 12 avions de combat F-16 i 20 míssils Harpoon, entre altres elements. Prèviament, al desembre de 2014, havia lliurat 10 helicòpters Apatxe per a la campanya antiterrorista a Egipte. Cal destacar que la decisió del Govern nord-americà va ser adoptada tot i que un informe del Departament d'Estat dels EUA va concloure que Egipte havia engegat lleis i mesures que restringeixen la llibertat d'expressió i que abusos comesos per les forces de seguretat romanien impunes. En el cas de la UE, després de la violència política a Egipte a mitjans de 2013 –i especialment després de la mort de centenars de persones durant operacions de les forces de seguretat a l'agost d'aquest any–, el Consell d'Afers exteriors de l'UE va considerar que les accions de les forces governamentals havien estat desproporcionades. En conseqüència, els Estats de l'UE van acordar suspendre les llicències d'exportacions d'equipament que pogués ser usat per a repressió interna i van decidir revisar l'assistència militar i les exportacions de material al país. No obstant això, aquesta mesura no es va traduir en cap tipus

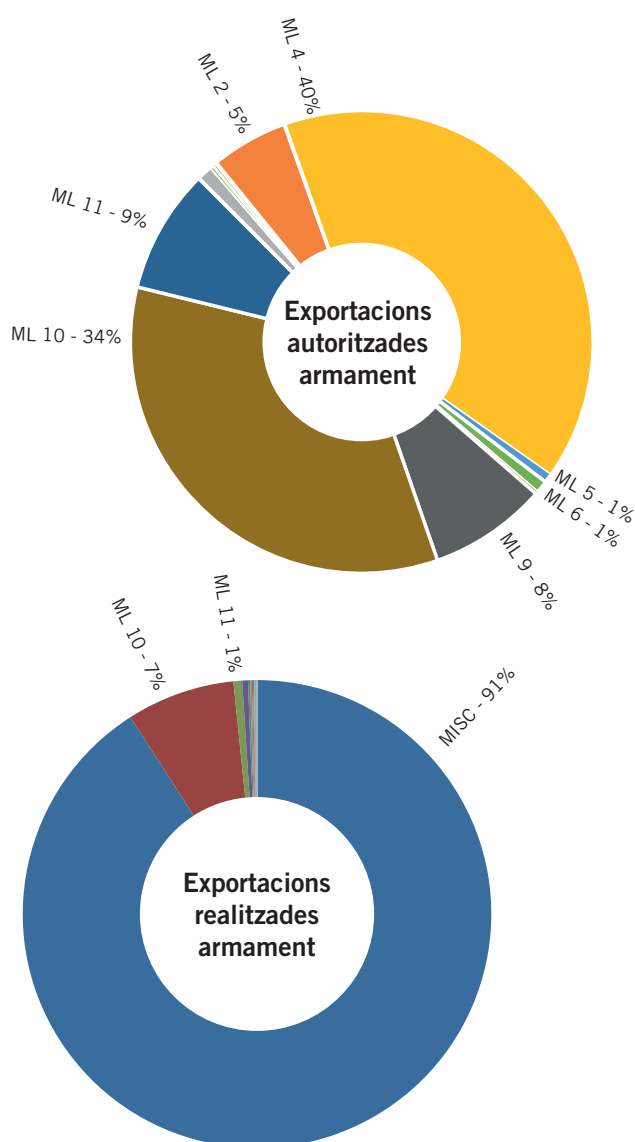
9. Egipte, en particular la península del Sinaí, és escenari d'un conflicte armat que enfronta les forces de seguretat amb una sèrie de grups armats. Entre els quals destaca la filial de l'ISIS al país, autoanomenada "Província del Sinaí".

10. Véase "Arabia Saudita" en este informe.

de regulació, ni es van establir clarament les restriccions ni el seu objecte, per la qual cosa ha estat considerada més aviat com un compromís polític no vinculant. Així, des de 2014, diversos estats de l'UE han subministrat armes de petit i gran calibre i han firmat contractes amb Egipte.¹¹

Exportacions d'armes

Egipte és el segon país de la regió MENA, després d'Aràbia Saudita, a ser receptor d'armes europees. Pel que fa al valor de les exportacions realitzades, el seu total ascendeix a 1.376 milions d'euros. Si bé és cert, que la major part de l'armament adquirit se situa en la categoria Miscel·lània, superant aquesta els 1.251 milions d'euros, que representen un 82% de les armes adquirides, hi ha dades quantioses d'altres categories militars com aeronaus, helicòpters i drons, que sumen un valor de 102.000 milions. La segueixen les categories

Font: Elaboració pròpia

referides a equips electrònics, tancs, armes petites i municions. Pel que fa a les autoritzades pel 2015 el seu valor ascendeix als 19.477 milions d'euros i destaquen un 40% en dispositius explosius com míssils, bombes, coets i granades. També s'han autoritzat les exportacions d'aeronaus, equips electrònics, bucs de guerra i armes lleugeres i artilleria. El gran proveïdor d'Egipte amb diferència és França, seguit del Regne Unit, Espanya i Itàlia.

IRAQ

Síntesis de la tensió:

A més de ser escenari d'un conflicte armat d'alta intensitat, l'Iraq allotja una situació de tensió vinculada a la històrica qüestió kurda. La població kurda representa entre un 15% i un 20% dels habitants del país i es concentra principalment a la zona nord del país. Després de l'incompliment de les promeses sobre un Estat kurd independent a la regió, el poble kurd ha viscut un difícil encaix a l'Estat iraquí i ha enfrontat durs episodis de repressió, amb incidents especialment cruents durant el règim de Saddam Hussein i en el marc de la guerra entre Iran i l'Iraq. Als anys noranta, després de la fi de la Guerra del Golf, la creació d'una zona d'exclusió aèria al nord de l'Iraq va afavorir l'establiment del Govern Regional del Kurdistan (KRG) i el desenvolupament d'una experiència d'autogovern. Després de la caiguda de Saddam Hussein el 2003, aquesta autonomia va obtenir reconeixement institucional en el marc de l'esquema federal consagrat a la nova Constitució iraquiana. Malgrat això, les diferències entre el Govern central iraquí i el KRG han persistit com a conseqüència de divergències en l'àmbit competencial, sobre l'explotació de recursos energètics i en l'estatus dels anomenats "territoris en disputa". A més del pols amb Bagdad, el Kurdistan iraquí és escenari de tensions entre les diferents faccions kurdes. Alguns dels principals grups kurds de l'Iraq també mantenen una relació ambivalent, en ocasions de col·laboració i en altres de competència i confrontació, amb grups kurds que operen en països de la regió, principalment amb el PKK.

Evolució el 2015

El conflicte armat que afecta l'Iraq va ser el teló de fons de la situació de tensió protagonitzada pel Govern de Bagdad i les autoritats del Govern Regional del Kurdistan (KRG), així com de les disputes internes entre diferents faccions del Kurdistan iraquí i amb altres grups kurds de la regió. D'una banda, la tensió entre Bagdad i Arbil es va fer palesa en el marc de l'ofensiva contra el grup armat Estat Islàmic, en la qual van participar de manera activa forces kurdes, i en la gestió de recursos energètics. Un dels temes més controvertits va ser la provisió d'armes als peixmergues per part dels Estats Units. Les informacions relatives a un possible subministrament d'arsenals per part de Washington al KRG sense que intervingués una autorització de Bagdad, van encendre les alarmes del Govern federal i van amenaçar amb intensificar la tensió. El Govern nord-americà va acabar desestimant la iniciativa per autoritzar les

11. SIPRI, EU arms embargo on Egypt, 3 d'octubre del 2017.

transferències directament al KRG i va acordar que el subministrament d'armes es realitzaria amb l'acord de Bagdad. La tensió entre el KRG i el Govern central iraquí també es va plasmar, com en anys anteriors, en els dividendes de l'explotació del petroli, especialment després de la iniciativa d'Arbil d'exportar aquest recurs sense autorització de Bagdad des de les àrees sota el seu control, incloent-hi Kirkuk –una de les zones en disputa i que el KRG va passar a controlar el 2014, després de l'avanç d'Estat Islàmic i el replegament de les forces iraquianes de l'àrea. Arbil i Bagdad havien aconseguit un acord sobre la gestió dels ingressos del petroli a la fi de 2014, però al llarg de 2015 es van acusar mútuament de no complir amb els pactes.

En paral·lel a aquest pols entre Arbil i Bagdad, durant tot l'any es van fer evidents les pugnes entre formacions kurdes, tant en el marc de la lluita contra l'Isis, com en el plànol polític. Alguns analistes van destacar que, la participació de les forces kurdes en la campanya militar contra Estat Islàmic, va fer palesa les divisions internes entre el PDK i el PUK, ja que els combatents associats a tots dos grups polítics kurds es van repartir àrees d'influència i, en la pràctica, van exhibir problemes de coordinació. En el marc d'aquesta divisió de zones, no exempta de competència entre grups, el PUK seria responsable de la zona sud-est des de la frontera iraniana fins a Kirkuk, mentre que la zona des d'allí cap a l'oest, fins a la frontera amb Síria, estaria a càrrec del PDK. El subministrament internacional d'armes cap a aquests grups va generar especial preocupació en alguns experts, pel seu potencial per alimentar un clima d'inestabilitat, destacant que la entrega d'armes sense control ni seguiment podia accentuar els faccionalismes i les divisions internes entre les milícies kurdes.¹²

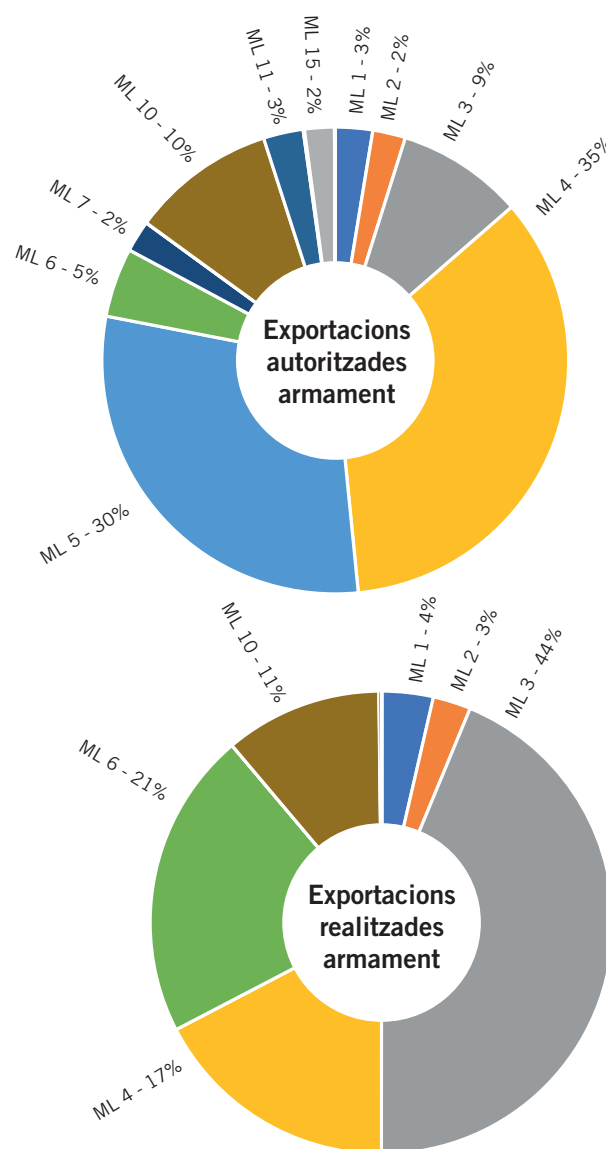
Tot això, tenint en compte que l'ascens d'Estat Islàmic a Iraq havia agreujat un procés de fragmentació i proliferació de milícies. En el pla polític, els grups kurds de l'Iraq també van exhibir dissensos, especialment entorn a la figura del president Massoud Barzani i a la seva permanència en el poder. El seu mandat, que ja havia estat estès el 2013 per dos anys, va vèncer a l'agost de 2015 i va donar pas a una situació d'ambigüitat institucional. Manifestacions contra el Govern del KRG van derivar en detencions de desenes de persones per part de les forces de seguretat i en alguns incidents que van acabar amb la mort d'almenys dues persones.

En un altre pla, al llarg de 2015, també es van fer patents les friccions entre grups kurds de l'Iraq i els que operen principalment a Turquia i Síria, en

particular el PKK i les YPG. Les tensions es van materialitzar en disputes per influència en zones com Sinjar. Addicionalment, Turquia va intervenir al territori sota control del KRG llançant ofensives contra posicions del PKK. Segons va transcendir, en finalitzar l'any, el PDK de Barzani també hauria donat llum verda a una incursió terrestre de forces turques a la província de Nínive, fet que va generar una nova polèmica amb les autoritats de Bagdad que van denunciar una violació de la sobirania territorial iraquiana i van exigir el replegament de les forces turques.

Exportacions d'armes

A l'Iraq, després de l'ocupació militar de 2003, s'ha donat un context de permanent violència i tensió. No obstant això, aquest fet no ha estat un obstacle perquè les exportacions d'armes augmentessin durant 2005, 2009, 2014 i 2015. De fet, pel que fa a les exportacions realitzades, s'ha duplicat el seu valor, assolint els 380 milions

Font: Elaboració pròpia

12. Joost Hilteerman, *Clearing the Landmines from Iraqi Kurdistan's Future*, International Crisis Group, 24 de març del 2015.

(123 milions l'any 2014). Entre les categories militars es troben: municions, vehicles blindats i tancs, explosius com a granades, míssils, bombes, armes petites i lleugeres i artilleria. No obstant això, entre les autoritzades, el comerç d'armes entre la UE i l'Iraq és un negoci puixant perquè el seu valor ascendeix als 2000 milions comparats amb els 760 milions de 2014. Entre les categories militars més demandades hi ha sistemes de direcció de tir, explosius, aeronaus, tancs, equips electrònics, agents químics i biològics tòxics i milers d'armes petites, lleugeres i artilleria. Cal dir que, aquest augment tindria el seu origen en les conclusions del Consell d'Afers exteriors de la Unió Europea a mitjans de 2014, on es va acordar que alguns Estats Membres donin suport al Ministeri de Defensa iraquiana a través de subministrament de material militar per l'aparició de DAESH. Entre els seus principals proveïdors hi ha França, Bulgària, Espanya i República Txeca.

ISRAEL

Síntesis de la tensió:

Les repercussions regionals del conflicte àrab-israelià persisteixen, i continuen alimentant una relació de tensió d'Israel amb països com Líban i Síria. Pel que fa al Líban, a partir de 1948, el país es converteix en receptor de milers de refugiats palestins i des de 1979 alberga l'adreça de l'OLP, la qual cosa motiva atacs sistemàtics d'Israel que desemboquen en l'ocupació israeliana de la zona sud de Líban al 1982. En aquest context sorgeix Hezbollah, grup xiïta libanès aliat del règim sirí que emergeix amb una agenda de resistència cap a Israel i d'alliberament de Palestina. Des de llavors Israel i Hezbollah protagonitzen enfrontaments periòdics, que durant 2006 deriven en un conflicte armat a gran escala. Pel que fa a Síria, el seu posicionament cap a Israel està condicionat, entre d'altres, per l'ocupació israeliana dels Alts del Golan després de la guerra àrab-israeliana de 1967.

Evolució el 2015

A més de ser escenari d'un conflicte armat, durant 2015, Israel va continuar protagonitzant una situació de tensió internacional amb Síria i el Líban, principalment a les zones frontereres. Els fets de violència succeïts durant l'any, van causar la mort de 18 persones i van ser considerats com els més greus des de l'inici de la guerra entre Israel i el grup xiïta libanès Hezbollah el 2006. Els incidents amb major nombre de víctimes es van produir al gener, després que un atac de l'aviació israeliana a la zona dels Alts del Golán, controlada per Síria, provoqués la mort de set persones. Entre les víctimes de l'atac de l'helicòpter israelià es trobaven sis milicians d'Hezbollah –incloent un alt càrrec del grup i el fill d'un altre dirigent assassinat per Israel el 2008– un general iranià de la Guàrdia

Republicana que es trobava en territori sirí per assistir les forces del règim de Bashar al-Assad en el marc del seu conflicte intern i d'acord amb la versió oficial iraniana. Fonts israelianes, no obstant, van justificar l'ofensiva argumentant que el grup planejava atacs contra el país. En els mesos anteriors a aquesta acció, Israel havia llançat una altra sèrie d'atacs sobre territori sirí amb el propòsit –segons el Govern israelià– de frenar transferències d'armes a Hezbollah, la qual cosa havia motivat advertiments sobre una resposta a aquestes accions per part del cap de l'organització libanesa, el xeic Hassan Nasrallah. Així, després de l'ofensiva de gener, Hezbollah va respondre a l'atac israelià, fet que va derivar en una escalada d'intercanvis de foc a la zona fronterera que van provocar la mort d'altres tres persones i en van deixar set ferides. Totes elles eren soldats israelianes, a excepció d'un soldat de la missió de Nacions Unides al Líban (UNIFIL), de nacionalitat espanyola, que va morir a causa del foc israelià a la zona de les Granges de Shebaa.

La intensificació de la violència a principis d'any va alimentar especulacions sobre una possible escalada de violència entre els actors involucrats en la disputa –en paral·lel al conflicte armat a Síria–, però en els mesos següents els fets van confirmar que les parts no pretenien encoratjar un nou cicle de confrontació directa. Malgrat això, durant 2015, van tenir lloc altres incidents de violència vinculats a aquesta tensió. A l'abril Israel va llançar un atac contra un presumpte comboi d'armes d'Hezbollah, i a l'agost les forces israelianes van atacar la zona dels Alts del Golan en resposta a una ofensiva contra un poblat israelià proper. Israel també va respondre amb foc a presumptes coets “errants” procedents de Síria. Després del càrrec a un poblat drus a Síria per part del grup armat Front al-Nusra (vinculat a al-Qaeda), que va acabar amb una vintena de persones mortes, dirigents de la comunitat drusa-israeliana van exigir a Israel que protegís a la comunitat a Síria. En aquest context, al juny es va produir un incident, quan membres de la comunitat drusa-israeliana que habita a la zona dels Alts del Golan van atacar una ambulància militar israeliana que transportava a sirians ferits, amb la finalitat de confirmar si formaven part d'un dels grups armats que operen a Síria. Un dels ferits va morir després de ser colpejat fins a l'extenuació.

La tensió va tornar a incrementar-se a finals d'any, amb motiu de la mort en un atac aeri de Samir Qantar, alt càrrec d'Hezbollah, i de set persones més. L'ofensiva va ser atribuïda a Israel, que no va confirmar ni va desmentir la informació.

Qantar havia estat alliberat en 2008 com a part d'un acord d'intercanvi de presoners entre Israel i Hezbollah, després de passar 30 anys en una presó israeliana condemnat a tres cadenes perpètuas per l'assassinat de tres israelians al 1979. Hezbollah va declarar públicament la seva intenció de venjar Qantar i, poc després, tres coets van ser llançats des del Líban cap al nord d'Israel, encara que no es va informar de danys o víctimes.

Exportacions d'armes

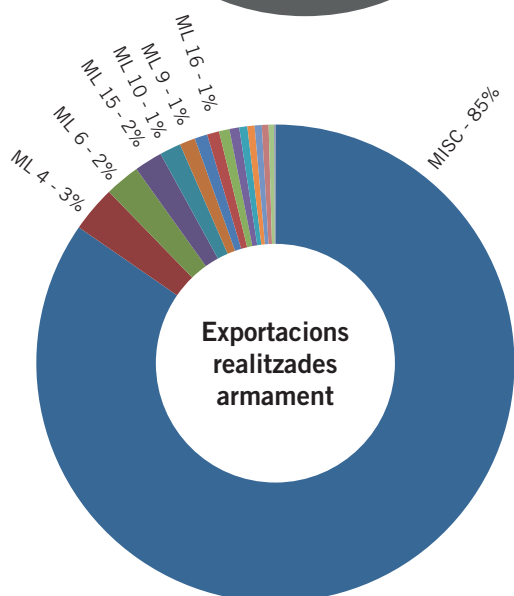
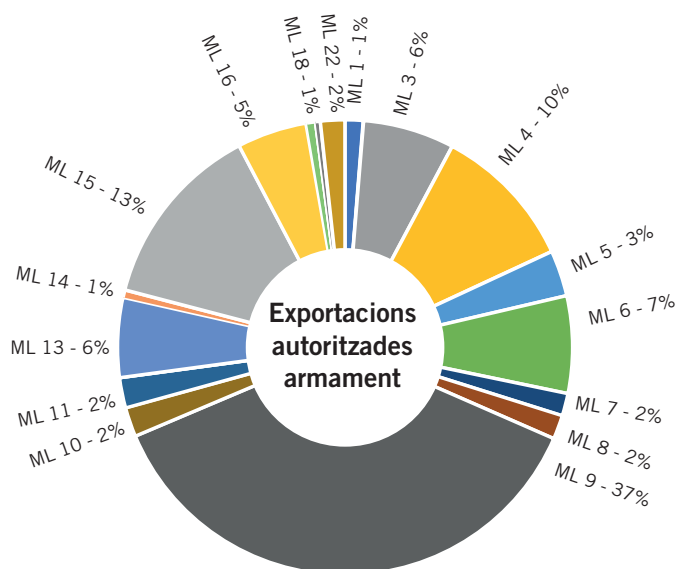
Pel que fa a les dades recollides a l'informe de l'Unió Europea, les exportacions realitzades a Israel durant el 2015 superen els 293 milions d'euros. Entre els materials exportats hi ha dispositius explosius, vehicles blindats i tancs, equip de formació d'imatge, aeronaus, armes petites, equips de tret i gran quantitat d'armament no especificat que apareix en la categoria Miscel·lània. Pel

que fa a les exportacions autoritzades, aquestes ascendeixen a 966 milions d'euros. D'entre elles, les més demandades per a aquest any són: bucs de guerra, seguit per equips de formació d'imatge i explosius. Els principals proveïdors europeus foren Alemanya, França, Regne Unit i Itàlia.

LÍBAN

Síntesis de la tensió:

Amb un complex panorama polític intern en els últims anys, Líban ha viscut una crisi política, social i institucional marcada per divisions confessionals. Durant 2005, l'assassinat del llavors ex-primer ministre Rafiq Hariri va engagar una sèrie d'esdeveniments que van derivar en la retirada de les Forces Armades sirianes del país, presents en el territori des de feia tres dècades. Al país es va mantenir la polarització entre sectors que recelen de la influència siriana al país (liderats per Saad Hariri, fill de l'ex primer ministre assassinat) i grups més propers al règim de Damasc, com el grup xiïta Hezbollah. L'esclat del conflicte armat a Síria durant 2011, i l'activa implicació d'Hezbollah en favor de Damasc, han provocat múltiples repercussions a Líban. Així, s'han aguditzat les tensions entre sectors polítics i socials libanesos, i la violència s'ha projectat al territori libanès en forma d'atemptats i enfrontaments a les zones frontereres. A això, se suma que el país s'ha convertit en un dels principals receptors de població refugiada siriana. Paral·lelament, persisteix una altra dinàmica de tensió que té com a teló de fons el conflicte àrab-israelià i l'ocupació israeliana del Líban al 1982. Hezbollah, que va néixer a principis dels 80 amb una agenda de resistència contra Israel i d'alliberament de Palestina, ha mantingut enfrontaments periòdics amb les forces israelianes, incloent un conflicte armat de gran escala al 2006. La missió de l'ONU a Líban, UNIFIL (creada en 1978 per supervisar la retirada d'Israel del sud del Líban) va ampliar llavors el seu mandat, i des de 2006 vigila el cessament d'hostilitats entre les parts.

Font: Elaboració pròpia

Evolució el 2015

Com en anys anteriors, durant el 2015, el Líban va ser l'escenari de diverses dinàmiques de tensió. Per un costat, la situació interna es va veure condicionada per la persistent crisi política interna i, de manera destacada, per les conseqüències en el país del conflicte armat amb la veïna Síria. Per altre banda, el Líban ha continuat registrant incidents periòdics de violència vinculats a la històrica disputa entre el grup xiïta libanès Hezbollah i Israel.¹³ En el pla polític, durant tot l'any es va mantenir el buit en la presidència, vacant des de maig de 2014, davant les contínues divergències entre les diferents forces polítiques que van impedir acordar un nom en consens. Encara que la iniciativa de diàleg nacional va celebrar diverses reunions i es van restablir els contactes entre Hezbollah i el Moviment Futur, després de tres anys "d'impasse", no es va aconseguir avançar en temes clau. Aquest bloqueig polític i institucional, va encoratjar mobilitzacions de protesta entre la

13. Vegi's "Israel" en aquest mateix informe.

població per denunciar la inacció i corrupció de la classe política, i les conseqüències de la crisi en la població en matèries com la provisió de serveis (les manifestacions pels problemes en la recollida d'escombraries van ser especialment emblemàtiques). Algunes de les protestes van desembocar en fets de violència amb manifestants i policies ferits, així com amb diverses detencions.

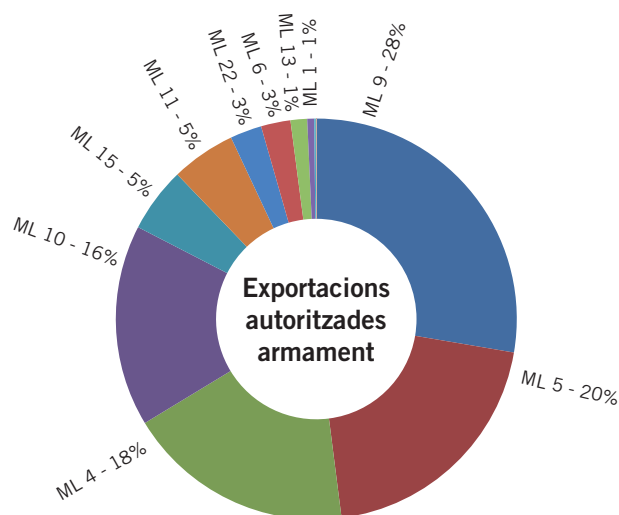
A aquest clima intern es van sumar les repercussions de la guerra de Síria al Líban, que es van materialitzar en fets de violència en zones frontereres, i en atacs explosius en ciutats com Trípoli i Beirut. La capital libanesa va ser escenari de l'episodi més cruent de l'any, quan al novembre, un doble atemptat suïcida en un barri de majoria xiïta i feu d'Hezbollah, va causar la mort d'almenys 43 persones, i va deixar ferides a més de 200. ISIS va reclamar l'autoria de l'atac, que va ser considerat com un càstig a Hezbollah per la seva activa participació en la guerra de Síria donant suport al règim de Bashar al-Assad. Un altre dels fets destacats de l'any, va tenir lloc a la ciutat costanera de Trípoli, a principis de 2015, quan una altra ofensiva similar, però reivindicada pel Front al-Nusra (vinculat a al-Qaeda) va causar la mort a altres nou persones en una zona alauí, també majoritàriament simpatitzant del règim sirí. Pel que fa a les zones frontereres, ciutats com Arsal o Raas Baalbek, es van veure especialment afectades per les hostilitats. Hezbollah va adquirir un especial protagonisme en aquest àmbit, combatent a la frontera nord-oriental i en zones com la Vall de Bekaa, àrea en la qual gaudeix d'àmplia influència. Les forces militars libaneses, en tant, es van veure creixentment implicades en els enfrontaments amb grups armats sirians i en els esforços per evitar la penetració a territori libanès per part de grups com Estat Islàmic.

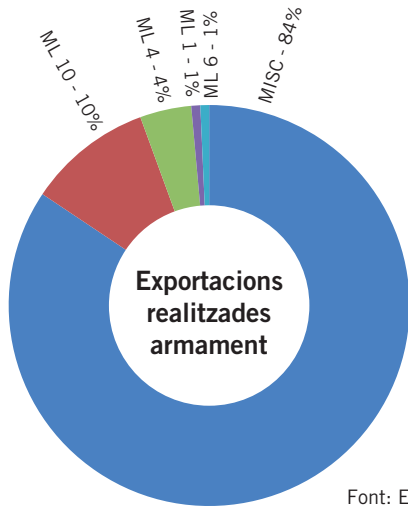
Paral·lelament, van continuar registrant-se fets de violència a la zona fronterera amb Israel. Els incidents van estar molt focalitzats a principis de 2015 i en finalitzar l'any i en conjunt, van suposar la pitjor escalada de violència associada a aquesta disputa internacional des de la guerra de 2006 entre Israel i Hezbollah. Al gener un atac aeri israelià a la zona dels Alts del Golan controlada per Síria, a la província de Quneitra, va acabar amb la mort de sis milicians d'Hezbollah –incloent un alt càrrec del grup xiïta i el fill d'un altre dirigent assassinat presumptament per Israel en 2008– i d'un general iranià. Fonts israelianes van assegurar que el grup planejava atacs contra Israel. En aquest context, el líder d'Hezbollah, el xeic Hassan Nasrallah, va anunciar mesures de represàlia. Els intercanvis de foc a la zona fronterera en els dies següents, van

provocar la mort d'altres tres persones, dos soldats israelians i un integrant de la missió de l'ONU al Líban, UNIFIL, (establerta en 1978 i que des de 2006 segueix el cessament d'hostilitats entre les parts). El membre de UNIFIL, de nacionalitat espanyola, va perdre la vida com a conseqüència de foc israelià a la zona de les Granges de Shebaa. Encara que durant la resta de l'any els incidents relacionats amb aquesta disputa van ser esporàdics –evidenciant que les parts involucrades en el conflicte no desitjaven una escalada que derivés en una confrontació directa i sostinguda, paral·lela al conflicte armat a Síria–, a la fi de 2015, un nou episodi va intensificar la tensió. Un atac a Damasc atribuït per la força aèria israeliana va causar la mort de Samir Qantar, un alt càrrec d'Hezbollah, i altres vuit persones. Israel no va confirmar ni va desmentir l'autoria de l'ofensiva contra Qantar – que havia passat 30 anys en una presó israeliana per l'assassinat de tres israelians i que havia estat alliberat en 2008 després d'un intercanvi de presoners a Israel i Hezbollah–, mentre que el grup xiïta libanès va prometre venjar la seva mort.

Exportacions d'armes

Líban es troba molt proper a l'epicentre de dos dels grans conflictes que arrassen l'Orient Mitjà: el sirí i el palestí-israelià. La guerra en la veïna Síria, i la penetració de combatents d'aquest conflicte al Líban, ha proporcionat una justificació per a la urgència d'adquirir nou armament, en alguns casos finançat per Aràbia Saudita i, principalment, proporcionat per Itàlia i França per controlar les fronteres del país. Així, durant el 2015, el Líban ha importat armament per valor de 10,5 milions d'euros, mentre que les autoritzacions d'exportació al Líban han aconseguit un valor de més d'1.546 milions, sent les principals categories importades

Font: Elaboració pròpia

armes de tipus desconegut, aeronaus, artefactes explosius i armes petites. A més d'Itàlia i França, els principals socis comercials d'armament de la UE amb aquest país han estat Romania i Bulgària.

4. CONCLUSIONS

- Vint dels cinquanta principals països importadors d'armes procedents de la UE es trobaven en situació de tensió sociopolítica l'any 2015 (el Marroc, Nigèria, Mèxic, Perú, Corea del Sud, Xina, Índia, Indonèsia, Japó, Pakistan, Tailàndia, Uzbekistan, Azerbaidjan, Rússia, Sèrbia, Aràbia Saudita, Egipte, l'Iraq, Israel i el Líban). Aquests vint països eren escenari de 29 situacions de tensió diferenciades, algunes d'elles amb caràcter internacional.
- Tres dels cinc primers importadors d'armes procedents de països de la UE eren escenari de tensions durant 2015, Aràbia Saudita, Egipte i Índia, sent Aràbia Saudita la principal destinació de les armes europees.
- Els països de la UE dels quals procedien la major part de les exportacions d'armes a països en situació de tensió durant 2015 van ser: França, Espanya, Regne Unit, Bèlgica, Itàlia, Holanda, Alemanya, Suècia, Àustria, Bulgària, República Txeca, Eslovàquia, Polònia, Portugal i Romania.
- Nou de les divuit tensions d'alta intensitat el 2015 van tenir lloc a països que es troben entre els cinquanta principals receptors d'armes procedents de l'UE: Nigèria, Índia (Manipur i Índia-Pakistan), Pakistan, Azerbaidjan, Rússia, Egipte, Israel i el Líban.
- Nou països en situació de tensió eren, també, escenari de conflictes armats actius l'any 2015 (Nigèria, Xina, Índia, Pakistan, Tailàndia, Rússia, Egipte, l'Iraq, Israel), que representa un total de 12 conflictes armats, per la qual cosa la situació en aquests països era d'especial gravetat en termes d'impactes de la violència.
- Diversos països en situació de tensió importadors d'armes de la UE estan entre els països amb major nombre de població desplaçada interna el 2015, com l'Iraq, Nigèria i Pakistan.
- Set de les tensions sociopolítiques que tenien lloc en països que es troben entre les cinquanta principals destinacions de les armes que exporten països de l'UE van tenir lloc en països amb nivells de discriminació de gènere alts o molt alts d'acord amb l'índex SIGI de l'OCDE (Nigèria, Índia, Pakistan, Azerbaidjan, Egipte, l'Iraq, el Líban).

5. ANNEX II

DEFINICIONS

Armes convencionals

Armes que no són biològiques, químiques o nuclears.

Armes convencionals pesades

Armes de gran volum que no poden ser transportades per una persona o un grup de persones; per exemple avions, vaixells, submarins, tancs, vehicles, artilleria, canons, metralladores, etc.

Armes petites i lleugeres¹

Armes petites o curtes:

Es defineix com a arma petita o curta aquella destinada al ús de membres individuals de forces armades o cossos de seguretat. Revòlvers i pistoles automàtiques; rifles i carrabines; submetralladores, subfusells; rifles d'assaltament; metralladores lleugeres.

Armes lleugeres:

Es defineix com a arma lleugera aquella destinada a l'ús de diversos membres de les forces armades o de cossos de seguretat actuant com a grup. Llançagranades, metralladores pesades; llançadores portàtils de granades, amb o sense recolzament; armes antiaèries portàtils; armes anticarro portàtils; fusells sense retrocés; sistemes de llançament de míssils i coets portàtils, sistemes de llançament de míssils antiaeris portàtils, morters de calibre inferiors a 100 mm.

MATERIAL DE DEFENSA²

Tota la Unió Europea fa servir la mateixa classificació del material d'ús militar. En concret, les armes es classifiquen en 23 categories:

Categoria 1: Armes amb canó d'ànima llisa amb un calibre inferior a 20 mm

Fusells, carrabines, revòlvers, pistoles, pistoles metralladores, metralladores, silenciadores, carregadores, visors i apagafocs.

Categoria 2: Armes amb canó d'ànima llisa amb calibre igual o superior a 20 mm

Armes de foc (incloses les peces d'artilleria), rifles, obusos, canons, morters, armes de contra carro, llança projectils, llança flames, rifles sense retrocés, dispositius per a la reducció de la firma, projectors o generadors militars perfums, gasos, material pirotècnic i visors.

Categoria 3: Municions, dispositius i components

Municions per a les armes sotmeses a control pels articles 1, 2 o 12. Dispositius per armar els esquers. S'inclouen les beines, els esglaons, les cintes, les fonts d'alimentació d'elevada potència de sortida, els sensors, les submunicions.

Categoria 4: Bombes, torpedes, coets, míssils

Bombes, torpedes, granades, pots de fum, coets, mines, míssils, càrregues de profunditat, càrregues de demolició, "productes pirotècnics", cartutxos i simuladors, granades de fumigació, bombes incendiàries, tovera de coets de míssils i puntes d'ogiva de vehicles de reentrades.

Categoria 5: Sistemes de direcció de tir

Visors d'armes, ordenadors de bombardeig, equip de punteria per a canons, sistemes de control per armes i sistemes d'adquisició de dades de vigilància o rastreig, reconeixement o identificació.

Categoria 6: Vehicles tot terrenys

Vehicles dissenyats especialment o modificats per a ús militar, carros i altres vehicles militars armats o equips pel sembrat de mines, vehicles blindats, vehicles amfibis, els pneumàtics a prova de bala.

Categoria 7: Agents químics o biològics tòxics

Agents biològics i materials radioactius, agents nerviosos, vesicants, gasos lacrimògens, agents antidisturbis.

Categoria 8: Materials energètics i substàncies relacionades

Explosius, propulsants, productes pirotècnics, combustibles i substàncies relacionades, perclorats, clorats i cromats, oxidants, aglomerants, additius i precursors.

Categoria 9: Vaixells de guerra

Vaixells de combat i vaixells de superfície o subaquàtics, equips navegables, motors dièsel dissenyats especialment per a submarins, motors elèctrics dissenyats especialment per a

¹ Aquesta definició d'arma curta o lleugera és la usada per la OSCE; veure informe del MITC del 2012, pàg. 31

² Informe anual de la Posició Comuna 2008/944/PESC del Consell de la UE per la qual es defineixen les normes comunes que regeixen el control de les exportacions de tecnologia i equips militars. Recollides al Real Decreto 679/2014, de 1 d'agost (annex I); aquest Real Decreto ha estat publicat en el BOE de 26 d'agost de 2014.

submarins, aparells de detecció subaquàtica, xarxes antisubmarines i antitorpedes.

Categoria 10: Aeronaus

Aeronaus de combat, vehicles aeris no tripulats, motors aeronàutics, vehicles aeris teledirigits, proveïdors de combustible, equips de respiració pressuritzats, paracaigudes, sistemes de pilotatge automàtic.

Categoria 11: Equips electrònics

Equips de contramesura i contra-contramesura electrònics, material acústic submarí, equips de seguretat de dades, equips que utilitzin xifrat, equips de guia, navegació i transmissors.

Categoria 12: Sistemes d'armes d'energia cinètica

Sistemes d'armes d'energia cinètica, instal·lacions d'assaig i d'avaluació i models de prova, sistemes de propulsió, sistemes de recerca d'objectius, de guia o de propulsió derivada per a projectils.

Categoria 13: Equips i construccions blindades

Planxes de blindatge, construccions de materials metàl·lics o no, cascos militars, vestuari i peces de protecció.

Categoria 14: Equips per l'entrenament o simulació militar

Entrenadors d'atac, de vol, de blancs radar, de guerra antisubmarina, per al llançament de míssils, de generació d'imatge.

Categoria 15: Equips de formació d'imatge o de contra mesura

Registradors i equips de procés d'imatge, càmeres, equip fotogràfic, equip per a la intensificació d'imatges, equip de formació d'imatge d'infrarojos o tèrmica, equip sensor d'imatge per radar.

Categoria 16: Peces de forja

Peces de forja, peces per fondre i productes semi elaborats.

Categoria 17: Equips miscel·lanis, materials i biblioteques

Aparells autònoms d'immersió i natació subaquàtica, aparells de circuit tancat i semi tancat, robot, transbordadors.

Categoria 18: Equip per a la producció

Instal·lacions d'assaig ambiental, "nitruadors" de tipus continu, equips o aparells d'assaig per centrifugació, premses "extrudoras de husillo".

Categoria 19: Sistemes d'armes d'energia dirigida

Sistemes làser, de rajos de partícules de radiofreqüència, acceleradors de partícules.

Categoria 20: Equips criogènics i superconductors

Equips dissenyats especialment o configurats per a ser instal·lats en vehicles per aplicacions militars terrestres, marítimes, aeronàutiques o espacials, equips elèctrics superconductors.

Categoria 21: Equip lògic (software)

Equip lògic (software) per la modelització, la simulació o l'avaluació de sistemes d'armes militars o de simulació d'escenaris d'operacions militars, per les aplicacions de Comandament, Comunicacions, Control i Intel·ligència.

Categoria 22: Tecnologia

Tecnologia per al desenvolupament, producció o ús dels materials sotmesos a control.

ALTRE MATERIAL DE DEFENSA¹

a. Aquelles armes de foc definides a l'article 3 de la Resolució 55/255 de l'Assemblea General de Nacions Unides, per la que s'aprova el Protocol contra la fabricació i el tràfic il·lícit d'armes de foc, les seves peces i els seus components i municions, que no estan incloses en l'Annex I.1, articles 1, 2 i 3 de la Relació de Material de Defensa.

b. Visors i mires, telescòpics, o d'intensificació de llum o imatge, per armes de foc.

c. Artificis generadors, projectors, emissors o dispensadors de fums, gasos, "agents antidisturbis" o substàncies inhabilitadores.

d. Llançadors dels elements descrits en l'apartat c anterior.

e. Equips de llum i so provocadors d'atordiment, pel control de disturbis.

f. Vehicles per al control de disturbis amb alguna de les següents característiques:

1. Sistemes per produir descàrregues elèctriques
2. Sistemes per a dispensar substàncies inhabilitadores
3. Sistemes per dispensar agents antidisturbis
4. Canons d'aigua

g. Esposes normals

¹ La relació d'un altre material es pot trobar a: Real Decreto 679/2014, d'1 d'agost (annex II)

MATERIAL DE DOBLE ÚS²

Els productes i tecnologies de doble ús, comuns a tota la European Union es classifiquen en 10 categories:

Categoria 0: Materials, instal·lacions i equips nuclears

Reactors nuclears, plantes per a la separació d'isòtops d'urani natural, urani empobrit i materials fissionables, centrifugadora de gas, espectròmetres de masses i elèctrodes de grafit.

Categoria 1: Materials, substàncies químiques, "microorganismes" i "toxines"

Màscares antigàs, vestits blindats, dosímetres personals, preimpregnats, instruments, encunys, motlles, barrejadors contínues, màquines pel debanat de filaments, fluïts i substàncies lubricants, fluorurs, sulfurs, cianurs i derivats halogenats.

Categoria 2: Tractament de materials

Rodaments, gresols, màquines-instrument, premses isostàtiques, instruments de mesura, robots, simuladors de moviments i centres de mecanitzat.

Categoria 3: Electrònica

Components electrònics, circuits integrats, micro-circuits de microprocessador, conjunts de portes programables, components de microones, barrejadors i convertidores i detonadores, explosius accionats elèctricament.

Categoria 4: Ordinadors

Ordinadors electrònics, híbrids, digitals, analògics, de conjunt sistòlic, neuronal i òptic.

Categoria 5: Telecomunicacions i "seguretat de la informació"

Equips i sistemes de transmissió per a telecomunicacions, sistemes de comunicacions subaquàtics, equips de ràdio, cables de fibra òptica, equips de telemesura i telecontrol i sistemes de seguretat.

Categoria 6: Sensors i làsers

Acústica, tubs intensificadors d'imatge, sensors òptics, càmeres d'instruments, òptica, làsers, gravímetres i gradiòmetres de gravetat i sistemes de radar.

Categoria 7: Navegació i aviònica

Acceleròmetres per a la navegació inercial, giroscòpics, GPS i GLONASS, sistemes de control de vol hidràulics, mecànics, electroòptics i electro-mecànics inclosos els de control per senyals elèctriques (fly by wire).

Categoria 8: Marina

Vehicles submergibles o vaixells de superfície, hidroplans, sistemes de visió subaquàtica, aparells de busseig i natació subaquàtica.

Categoria 9: Sistemes de propulsió, vehicles espacials i equips relacionats

Motors aeronàutics o marins de turbina de gas, llançadores espacials i vehicles espacials, sistemes de propulsió de coets de propulsant sòlid o líquid, motors estatorreactors, turboreactors i turbofans, coets de sondeig, motors híbrids per a coets, equips de recolzament al llançament, càmeres ambientals i anecoiques i vehicles de reentrada.

CODI ARANZELARI (TARIC) 93³

9301.- Armes de guerra excepte els revòlvers, pistoles i armes blanques

9301.11.00.- Peces d'artilleria (per exemple, canons, obusos i morters), auto propulsades

9301.19.00.- Les altres

9301.20.00.- Llançacoets; Llançaflames; Llançagranades; Llançatorpedes i Llançadores similars

9301.90.00.- Les altres

9302.- Revòlvers i pistoles (excepte els de les partides 9303 o 9304)

9303.- Les altres armes de foc i artefactes similars que fan servir la deflagració de la pólvora (per exemple: armes de caça, armes d'avantcàrrega, pistoles llançacoets i altres artefactes concebuts únicament per llançar coets de senyal, pistoles i revòlvers de fogueig, pistoles de matador, canons llançacaps.

9303.10.00.- Armes d'avantcàrrega

9303.20.- Les altres armes llargues de caça o tir esportiu que tinguin, almenys, un canó d'ànima llisa

9303.20.10.- Amb un canó d'ànima llisa

9303.20.95.- Les altres

9303.30.00.- Les altres armes de caça o tir esportiu

9303.90.00.- Les altres

9304.- Les altres armes [per exemple: armes llargues i pistoles de moll (resort), aire comprimit o gas, porres] (excepte les de la partida 9307).

9305.- Parts i accessoris dels articles de les partides 9301 a 9304

² Les categories de productes de doble ús es recullen en el Reglament (UE) 1382/3924, de 22 d'octubre (en el seu annex I); Reglament publicat en el DOUE de 30 de desembre de 2014.

³ Bases de dades de Comerç Exterior

9305.10.00.- De revòlvers o pistoles
9305.21.00.- D'escopetes i rifles de caça de la
partida 9303, canons d'ànima llisa
9305.29.00.- La resta
9305.91.00.- La resta, armes de guerra de la
partida 9301
9305.99.00.- La resta

9306.- Bombes, granades, torpedes, mines,
míssils, cartutxos i altres municions i projectils,
i les seves parts, incloses les postes, perdigons i
tacs per a cartutxos.

9306.21.00.- “Cartutxos per a escopetes i un
canó d'ànima llisa i les seves parts; balins per a
armes d'aire comprimit”, cartutxos
9306.29.- La resta
9306.29.40.- Beines
9306.29.70.- La resta
9306.30.- Els altres cartutxos i les seves parts
9306.30.10.- Per a revòlvers i pistoles de la
partida 9302 i per a pistoles metralladores de
la partida 9301
9306.30.30.- Per a armes de guerra
9306.30.91.- Cartutxos de percussió central
9306.30.93.- Cartutxos de percussió anual
9306.30.97.- La resta
9306.90.- La resta
9306.90.10.- De guerra
9306.90.90.- La resta

9307.- Sabres, espases, baionetes, llances i altres
armes blanques, les seves parts i fundes.

ESCOLA DE CULTURA DE PAU (UAB)

L'Escola de Cultura de Pau (ECP) és una institució acadèmica d'investigació per a la pau ubicada a la Universitat Autònoma de Barcelona. Va ser creada el 1999 amb l'objectiu de promoure la cultura de pau a través d'activitats de recerca, diplomàcia paral·lela, formació i sensibilització. Els seus principals àmbits de treball inclouen l'anàlisi de conflictes, processos de pau, gènere, drets humans i educació per a la pau.

Els àmbits d'acció de l'Escola de Cultura de Pau són:

- Recerca. Les àrees d'investigació de l'ECP inclouen els conflictes armats i les crisis sociopolítiques, els processos de pau, els drets humans, la dimensió de gènere i l'educació per a la pau.
- Diplomàcia paral·lela. L'ECP promou el diàleg i la transformació de conflictes a través d'iniciatives de diplomàcia paral·lela, incloent tasques de facilitació amb actors armats.
- Serveis de consultoria. L'ECP porta a terme serveis de consultoria per a institucions locals i internacionals.
- Educació i formació. El personal investigador de l'ECP imparteix classes en cursos de grau i postgrau en universitats catalanes, incloent la Diplomatura en Cultura de Pau, el títol de postgrau que la pròpia ECP ofereix a la Universitat Autònoma de Barcelona. Així mateix, s'ofereixen classes i tallers en temes específics, entre ells l'educació en i per al conflicte i la sensibilitat al conflicte.
- Sensibilització. Les iniciatives de l'ECP en matèria de sensibilització inclouen activitats dirigides a la societat catalana i espanyola, entre elles col·laboracions amb mitjans de comunicació.

CENTRE DELÀS D'ESTUDIS PER LA PAU

El Centre d'Estudis per la Pau J.M. Delàs és una entitat independent d'anàlisi de pau, seguretat, defensa i armamentisme dedicada a realitzar investigació i incidència política i social sota un prisma de cultura de pau, sobre els efectes negatius del militarisme i els conflictes armats. Les principals línies de treball són el comerç d'armes, el finançament de la indústria armamentística, la despesa militar, les forces armades, la indústria militar, la Investigació i el Desenvolupament (R + D) d'armes i les operacions militars a l'exterior.

El Centre Delàs va néixer en el marc de Justícia i Pau l'any 1999 com a resultat del treball desenvolupat des de 1988 per la Campanya Contra el Comerç d'Armes (C3A). Des de febrer de 2010 té personalitat jurídica pròpia i treballa com un Centre d'Investigació sobre temes relacionats amb el desarmament i la pau.

Escola de Cultura de Pau
Edifici MRA (Mòdul Recerca A)
Campus de la UAB
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, Espanya
Tel.: +34 93 586 88 42 / Fax: +34 93 581
32 94
escolapau@uab.cat
<http://escolapau.uab.cat>

Centre Delàs d'Estudis per la Pau
Carrer Erasme de Janer, 8 (Entresol - despatx
9)
08001 Barcelona, Espanya
+(34) 93 441 19 47
info@centredelas.org
<http://www.centredelas.org/ca/>